

Zarząd Województwa Podlaskiego

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Białystok, 2017

Zadanie dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Białymstoku

www.wfosigw.bialystok.pl

Opracowanie wykonane na zlecenie:

Zarząd Województwa Podlaskiego

ul. Kard. S. Wyszyńskiego 1
15-188 Białystok

Wykonawca:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.

ul. Elewatorska 17 lok. 1
15-620 Białystok
tel. 85 744 54 99, fax 85 307 64 76
e-mail: srodowisko@izr.pl, www.isr.pl

Zespół autorski:

mgr inż. Agnieszka Kasperowicz
mgr inż. Barbara Waclaw

Wykaz skrótów

GDDKiA	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
JCW	- Jednolite Części Wód
JST	- Jednostka/ki Samorządu Terytorialnego
ŁPKDN	- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi
NFOŚiGW	- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
OSO	- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000
OTOP	- Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
OZE	- odnawialne źródła energii
PIG	- Państwowy Instytut Geologiczny
PKPK	- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej
PODR	- Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
POLIŚ	- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
PROW	- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013
Program	- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014
PZO	- Plany Zadań Ochronnych
Raport	- Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014” za okres 2015-2016
RDLP	- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku
RPOWP	- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013
RZGW	- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
SOO	- Specjalne Obszary Ochrony Siedliska Natura 2000
SPK	- Suwalski Park Krajobrazowy
tys.	- tysięcy
UAM	- Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
UE	- Unia Europejska
UMWP	- Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
WFOŚiGW	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku
WSSE	- Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Białymstoku
WZMiUW	- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku
ZDR	- Zakłady Dużego Ryzyka
ZPK	- Zarządy Parków Krajobrazowych
ZZR	- Zakłady Zwiększonego Ryzyka

Spis Treści

1.	Wprowadzenie	5
2.	Omówienie realizacji przyjętych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego celów i zadań	6
2.1.	Stan i ocena wykonania zadań własnych Zarządu Województwa Podlaskiego	6
2.2.	Stan i ocena wykonania zadań koordynowanych i zadań własnych samorządów powiatowych i gminnych	26
2.2.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	26
2.2.2.	Gospodarka wodna	33
2.2.3.	Gospodarka odpadami	43
2.2.4.	Ochrona przyrody i krajobrazu	43
2.2.5.	Ochrona przed hałasem	50
2.2.6.	Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	52
2.2.7.	Odnawialne źródła energii	53
2.2.8.	Poważne awarie przemysłowe	56
2.2.9.	Kopaliny	58
2.2.10.	Gleby i ich zanieczyszczenie	68
2.2.11.	Edukacja ekologiczna	68
3.	Ocena uzyskanych efektów ekologicznych	69
4.	Źródła finansowania przewidzianych do realizacji zadań	74
5.	Podsumowanie	86
6.	Załącznik – wzór ankiet	88
7.	Spis tabel	95
8.	Spis rysunków	96
9.	Wykaz aktów prawnych	96

1. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.) organ wykonawczy województwa sporządza co 2 lata raport z wykonania programu ochrony środowiska i przedstawia go sejmikowi województwa.

Program ochrony środowiska jest dokumentem planowania strategicznego, zawierającym cele i kierunki polityki w zakresie środowiska prowadzonej przez województwo i określającym wynikające z nich cele długoterminowe, cele krótkoterminowe oraz zadania. Podstawą prawną tego dokumentu jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2017 poz. 519 ze zm.), która nakłada na zarząd województwa obowiązek wykonania i uchwalenia programu. Program ochrony środowiska nie pełni roli aktu prawa miejscowego.

Dokument pn. "Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014" z perspektywa do 2018 r. został przyjęty Uchwałą Nr XII/121/2011 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 24 października 2011 r.

Niniejszy dokument jest kolejnym Raportem z realizacji "Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 r.". Raport obejmuje okres od 01.01.2015 r. do 31.12.2016 r.

Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska nie określają wymagań dotyczących zakresu i formy raportu z realizacji Programu ochrony środowiska. Przyjęto, że Raport będzie służył ocenie realizacji celów długoterminowych, celów krótkoterminowych oraz zadań przyjętych w programie ochrony środowiska.

Przy opracowaniu *Raportu* zostały wykorzystane materiały udostępnione przez:

- Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego,
- urzędy miast i gmin oraz starostwa powiatowe z terenu województwa podlaskiego,
- Główny Urząd Statystyczny,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- Parki Narodowe i Krajobrazowe z terenu województwa podlaskiego.

Na potrzeby opracowania dokonano ankietyzacji wszystkich jednostek samorządu terytorialnego Województwa Podlaskiego (starostwa powiatowe, urzędy miast i gmin), parków narodowych i krajobrazowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku. O wypełnianie ankiety poproszono, także Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego.

Łącznie ankiety wysłano do 118 gmin (w tym 3 miasta na prawach powiatu - powiaty grodzkie), 14 starostw powiatowych (powiaty ziemskie), jednostek podległych pod JST, 4 parków narodowych, 3 parków krajobrazowych, RDOŚ w Białymstoku oraz UMWP. Wypełnione ankiety odesłały 127 jednostki.

Należy zauważyć, że nie wszystkie ankiety zostały wypełnione kompleksowo w związku z powyższym na potrzeby realizacji niniejszego dokumentu korzystano także z oficjalnych danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku.

W Raporcie nie omówiono zagadnień z zakresu gospodarki odpadami, ponieważ kwestie tę reguluje *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022* przyjęty uchwałą Nr XXXII/280/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego w dniu 19 grudnia 2016 r. Obecnie trwają prace nad Sprawozdaniem z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami obejmujące lata 2014-2016, a więc także okres, w którym obowiązywał jeszcze *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017* przyjęty uchwałą Nr XXX/233/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 r.

2. Omówienie realizacji przyjętych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego celów i zadań

W Programie ochrony środowiska dla województwa podlaskiego wyznaczono szereg celów długoterminowych, celów krótkoterminowych i zadań z zakresu ochrony środowiska, zmierzających do poprawy jego poszczególnych elementów oraz zmniejszenia antropopresji. Definiując cele środowiskowe wzięto pod uwagę główne problemy i ich hierarchie, uwarunkowania województwa podlaskiego, a także bariery i możliwości finansowania działań.

Sposób i zakres realizacji celów i zadań w latach 2015-2016 dla poszczególnych sektorów zaprezentowano w kolejnych podrozdziałach niniejszego Raportu.

2.1. Stan i ocena wykonania zadań własnych Zarządu Województwa Podlaskiego.

Zgodnie z obowiązującymi w okresie obowiązywania programu *Wytycznymi do sporządzania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* (Ministerstwo Środowiska 2002) poprzez zadania własne samorządu województwa rozumie się zadania o charakterze organizacyjno-prawnym, finansowane przede wszystkim z budżetu województwa.

W ramach harmonogramu realizacji zadań własnych Samorządu Województwa Podlaskiego określono 15 zadań dotyczących różnych aspektów związanych z ochroną środowiska. W miarę potrzeb Samorząd Województwa Podlaskiego realizował wszystkie zadania.

W tabeli poniżej przedstawiono realizację poszczególnych zadań własnych Samorządu Województwa Podlaskiego w latach 2015-2016.

Tabela 1. Stan wykonania harmonogramu realizacji zadań własnych Zarządu Województwa Podlaskiego

Działanie	2015	2016	Nazwa zrealizowanego zadania i krótki opis	Koszt całkowity przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania
Wydawanie pozwoleń zintegrowanych	8 nowych pozwoleń zintegrowanych i 19 zmian pozwolenia zintegrowanego	8 nowych pozwoleń zintegrowanych i 8 zmian pozwolenia zintegrowanego	Wydawanie pozwoleń zintegrowanych dla instalacji, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko	W ramach zadań własnych	Budżet województwa
Naliczanie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska	W roku 2015 do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego wpłynęło 8686 sprawozdań. 1336 podmiotów wniosło opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska na kwotę 25 230 543,27 zł, w tym wniesiono 315 874,00 zł opłat podwyższonych.	W roku 2016 do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego wpłynęło 2882 sprawozdań. 1354 podmiotów wniosło opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska na kwotę 25 611 338,80 zł, w tym wniesiono 300 000 zł opłat podwyższonych.		W ramach zadań własnych	Budżet województwa
Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin, terenów zalewowych, obszarów zagrożonych hałasem z uwzględnieniem źródeł hałasu oraz wprowadzenie zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.	55 wniosków i 85 uzgodnień	92 wniosków i 107 uzgodnień	Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku przygotowało w roku 2015: - 55 uchwał Zarządu Województwa Podlaskiego dot. wniosków do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne, - 85 postanowień Zarządu Województwa Podlaskiego dot. uzgodnień do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne w roku 2016: - 92 uchwały Zarządu Województwa Podlaskiego dot. wniosków do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne, - 107 postanowień Zarządu Województwa Podlaskiego dot. uzgodnień do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne	W ramach zadań własnych	Budżet województwa
Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego					
Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska pod względem ich	3 - powiat: hajnowski,	8 - powiat: augustowski,	Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony	W ramach zadań własnych	Budżet województwa

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

zgodności z obowiązującym prawodawstwem i programem wojewódzkim	białostocki, zambrowski	grajewski, sejneński, suwalski, wysokomazowiecki, Miasto Łomża, Miasto Suwałki	środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.) organ wykonawczy powiatu, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza powiatowy program ochrony środowiska uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 niniejszej ustawy. Projekty powiatowych programów ochrony środowiska, w myśl art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, podlegają zaopiniowaniu przez organ wykonawczy województwa.	województwa	
Opracowanie Programów Ochrony Powietrza oraz Programów Ochrony Środowiska Przed Hałasem.	1	-	<i>Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N</i> Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr V/35/15 z dnia 23 lutego 2015 r.	57 699,30	WFOŚiGW w Białymstoku, budżet państwa
	-	1	<i>Aktualizacja „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej”</i> Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXIX/261/16 z dnia 24 października 2016 r.	28 782,00	Budżet państwa
Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków krajobrazowych.	Zadanie zrealizowano w latach wcześniejszych i wszystkie parki krajobrazowe na terenie województwa podlaskiego posiadają opracowane i zatwierdzone plany ochrony. Plan Ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi uchwalono 10.01.2011 r. uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr III/20/11. Plan Ochrony dla Suwalskiego parku Krajobrazowego ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego nr 25/03 z dnia 06.11.2003r. Plan Ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego rozporządzenia Nr 22/01 Wojewody Podlaskiego z dnia 09.08.2001 r.				
Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja	Organizacja 7 imprez proekologicznych, współpraca z organizacjami pozarządowymi, przygotowywanie wydawnictw	Organizacja 6 imprez proekologicznych, współpraca z organizacjami pozarządowymi, przygotowywanie wydawnictw	W roku 2015: 1. XXX Olimpiada Wiedzy Ekologicznej 2. Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” 3. Konkurs „Poznaj zwierzęta chronione	W roku 2015: 225 543,79 W roku 2016: 235 653,51	Budżet województwa, Budżet Państwa, WFOŚiGW, Zarząd Główny

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

	ekologicznych	ekologicznych	<p>w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej”</p> <p>4. Impreza „Noc Świętojańska w Turtulu”</p> <p>5. Konferencja naukowa pt. „Narew kolebką życia” z okazji XX-lecia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi.</p> <p>6. I Młodzieżowa Konferencja Naukowa pt. „Poznaj Bioróżnorodność Puszczy Białowieskiej”</p> <p>7. Warsztaty nietoperzowe w ramach projektu „Czynna ochrona nietoperzy w rezerwacie Kalinowo na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi”</p> <p>8. Wydawnictwa i materiały promocyjne</p> <p>9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>W roku 2016:</p> <p>10. XXXI Olimpiada Wiedzy Ekologicznej</p> <p>11. Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”</p> <p>12. Konkurs wiedzy pn. „Drzewa i krzewy w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej”</p> <p>13. Impreza „Noc Świętojańska w Turtulu”</p> <p>14. Konferencja naukowa pt. „40 lat funkcjonowania parków krajobrazowych w Polsce. Stan i ochrona wód Suwalskiego Parku Krajobrazowego”.</p> <p>15. II Młodzieżowa Konferencja Naukowa „Rozwój zrównoważony i dziedzictwo kulturowe”</p> <p>16. Wydawnictwa i materiały promocyjne Współpraca z organizacjami pozarządowymi.</p>		Ligi Ochrony Przyrody
Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie –kontynuacja					
Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie –kontynuacja					
Promocja walorów przyrodniczych województwa ze szczególnym uwzględnieniem parków krajobrazowych					
Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców województwa.					
Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych – kontynuacja					
Ujmowanie w politykach wojewódzkich aspektów dotyczących ochrony wód	-	Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXIX/262/2016 z dnia 24	W dokumencie uwzględniono kwestie związane z ochroną wód w 4 obszarze interwencji – Gospodarowanie wodami.	W ramach zadań własnych	Budżet województwa WFOŚiGW

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

		<p>października 2016 r. uchwalił „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do 2024 roku”</p> <p>Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r., uchwalił „Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022”</p>	<p>W obszarze zostały wyznaczone cele oraz kierunki interwencji.</p> <p>W przypadku PGO kwestie związane z ochroną wód uzgodniono z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.</p>		
<p>Działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz hałasu z transportu poprzez rozwój infrastruktury drogowej</p>	<p>*PZD w Białymstoku prowadzi następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bieżące utrzymanie dróg (remonty częściowe, czyszczenie nawierzchni jezdni i mostów z piasku, śniegu i lodu, profilowanie poboczy, umocnienie poboczy kruszywem, ustawianie znaków pionowych, uzupełnienie odbłasków, sadzenie drzew, wycinka drzew i krzewów oraz ich pielęgnacja, prace związane z odwodnieniem, renowacja rowów, czyszczenie przepustów i studzienek kanalizacyjnych, koszenie traw, sprzątanie pasa drogowego); - Bieżący przegląd stanu technicznego dróg i obiektów mostowych; - Opiniowanie studium i planów zagospodarowania przestrzennego; - Opracowanie analiz porealizacyjnych, określających wpływ wykonania inwestycji na zagrożenie hałasem; - Opracowanie projektów planów rozwoju sieci drogowej i planów rzeczowo – finansowych i wieloletnich wraz z przygotowaniem zadań do realizacji; - Prowadzenie zadań inwestycyjnych oraz remontów wraz z nadzorem inwestorskim nad realizacją; 	<p>W 2015 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naprawiono 78 875,79 m³ nawierzchni; - Wywieziono 26,2 m² odpadów; - Oczyszczono 12 034 mb rowów; - Wykonano 173 mb i oczyszczono 260 m kanałów; - Wykonano pielęgnację 504 szt. drzew; - Oczyszczono 11 szt. separatorów; - Wyremontowano nawierzchnie bitumiczne na drogach wojewódzkich nr 674, 681, 651, 689, 647, 693, 671, 664, 670, 659, 676, 694, 668, 640; - Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 653, 690, 686, 67; - Opracowano dokumentację techniczną dla przebudowy dróg wojewódzkich: 681 i 682, 676, 685, 671; - Wykonano analizę porealizacyjną oddziaływania na środowisko dla przebudowy drogi wojewódzkiej nr 678 odcinek Białystok- Kleosin; <p>W 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wykonano przegląd i czyszczenie 54 szt. separatorów; czyszczono kanalizację deszczową; 	<p>2015 r. 234 406 154,32 zł.</p> <p>2016 r. 51 821 513,10 zł</p>	<p>Środki samorządu województwa, RPO WP, UE, budżet państwa, samorządy lokalne</p>	

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

		<ul style="list-style-type: none"> - Oczyszczono 8 260 mb rowów; - Wyremontowano nawierzchnie bitumiczne na drogach wojewódzkich nr 693, 670, 671, 647, 681, 690, 659, 651, 664, 676, 645; - Opracowano dokumentację projektową na drogi wojewódzkie nr 674, 671, 652, 676, 681 i 682, 685, 687; - Wykonano analizę porealizacyjną oddziaływania na środowisko dla przebudowy drogi wojewódzkiej nr 645 i 648; 		
--	--	--	--	--

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, Sprawozdania z realizacji budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego za lata 2015 r. i 2016 r.

Objaśnienia: * - zarząd nad drogami wojewódzkimi w zakresie: planowania, budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony pełni Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku – powołany uchwałą Nr VI/18/99 Sejmiku Województwa Podlaskiego dnia 25.02.1999 r.

1) Wydawanie pozwoleń zintegrowanych

Pozwolenia zintegrowane wydawane są dla instalacji, których funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości na podstawie art. 201 ust 1. *ustawy Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. 2017 poz. 519 ze zm.).

W latach 2015-2016 wydano łącznie 16 nowych pozwoleń zintegrowanych (8 w 2015 r. i 8 w 2016 r.) oraz wprowadzono 27 zmian do wydanych pozwoleń (19 w 2015 r. i 8 w 2016 r.).

2) Naliczanie opłat za korzystanie ze środowiska

W latach objętych niniejszym raportem Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego kontynuował działania związane z pozyskiwaniem i restrycją wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska ponoszonych w wyniku wprowadzania do środowiska: gazów lub pyłów do powietrza, ścieków do wód lub do ziemi, poboru wód oraz składowania odpadów (*ustawa Prawo ochrony Środowiska* Dz.U. 2017 r. poz. 519 ze zm.).

Do ponoszenia tych opłat zobowiązani są m.in.:

- przedsiębiorcy, czyli osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonujący we własnym imieniu działalność gospodarczą, w tym także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej,
- osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- osoby wykonujące zawód medyczny w ramach indywidualnej praktyki lub indywidualnej specjalistycznej praktyki,
- jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami,
- osoby fizyczne niebędące podmiotami, o których mowa wyżej, korzystające ze środowiska na podstawie pozwoleń.

W latach 2015-2016 na konto Województwa Podlaskiego wpłynęło 50 759 376,67 zł z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska. Niniejsze środki zostały rozdysponowane zgodnie z przepisami *ustawy Prawo ochrony środowiska* na konta NFOŚiGW w Warszawie, WFOŚiGW w Białymstoku oraz budżetów powiatów i gmin, GDOŚ na realizację zadań proekologicznych.

Tabela 2. Opłaty ponoszone z tytułu korzystania ze środowiska wg ich rodzaju

L.p.	Wyszczególnienie	2015	2016
1	Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska wpływy z tytułu wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza, za pobór wody i odprowadzanie ścieków, za składowanie odpadów oraz odsetek podatkowych naliczonych za wpłaty nieterminowe	25 230 543,27	25 528 833,40

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego

3) Wprowadzenie obowiązku umieszczania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin, terenów zalewowych, obszarów zagrożonych hałasem z uwzględnieniem źródeł hałasu oraz wprowadzenie zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów

W imieniu Samorządu Województwa Podlaskiego zadania z zakresu planowania przestrzennego realizowane jest przez Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku. Obowiązek umieszczania w miejscowych planach granic udokumentowanych i potencjalnych występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych, wynika z przepisów art. 10 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku wydało w latach 2015-2016:

- 95 postanowień Marszałka Województwa Podlaskiego uzgadniających projekty decyzji dot. inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim oraz dot. decyzji o warunkach zabudowy w trybie art. 53 ust. 3, pkt 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (64 w 2015 r. i 31 w 2016 r.),
- 147 uchwał Zarządu Województwa Podlaskiego dot. wniosków do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne (55 w 2015 r. i 92 w 2016 r.),
- 192 postanowienia Zarządu Województwa Podlaskiego dot. uzgodnień do studiów gmin i planów miejscowych oraz ich zmian sporządzanych przez samorządy gminne (85 w 2015 r. i 107 w 2016 r.),
- 309 postanowień Zarządu Województwa Podlaskiego opiniujących projekty decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie dróg publicznych w trybie „specustawy” drogowej (140 w 2015 r. i 169 w 2016 r.)

4) Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska pod względem ich zgodności z obowiązującym prawodawstwem i programem wojewódzkim

W latach objętych niniejszym *Raportem* Zarząd Województwa Podlaskiego zaopiniował pozytywnie projekty 11 powiatowych programów ochrony środowiska (3 w 2015 r. i 8 w 2016 r.). Dotyczyły one powiatów: hajnowskiego, białostockiego, zambrowskiego, augustowskiego, grajewskiego, sejneńskiego, suwalskiego, wysokomazowieckiego, Miasta Łomży, Miasta Suwałki.

Obowiązek ten wynika z art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. 2017 poz. 519 ze zm.) organ wykonawczy województwa opiniuje projekty powiatowych programów ochrony. Duża ilość zaopiniowanych programów ochrony środowiska wynika z art. 14.1. ustawy o zmianie ustawy *Prawo ochrony środowiska i innych ustaw z dnia 21 sierpnia 2014 r.* (Dz.U. 2014 poz. 1101) który brzmi *polityka ochrony środowiska jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm. Oraz Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska 2015 r.).

5) Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W okresie 2015-2016, Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku wydało 192 uzgodnienia Zarządu Województwa do projektów studiów gminnych i projektów planów miejscowych, i ich zmian oraz wydało 147 wniosków Zarządu Województwa do projektów studiów gminnych i projektów planów miejscowych, i ich zmian.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku w latach 2015-2016 wydała 339 postępowań w sprawie opiniowania i uzgadniania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego, polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu oraz innych polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405).

6) Opracowanie programów ochrony powietrza i programów ochrony przed hałasem

W roku 2015 został opracowany i przyjęty *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N* , Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr V/35/15 z dnia 23 lutego 2015 r. Celem programu jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego.

W roku 2016 została opracowana i uchwalona aktualizacja *Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej*” Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXIX/261/16 z dnia 24 października 2016 r. celem której jest osiągnięcie poziomów docelowego benzo (a) pirenu- B(a)P.

Konieczność opracowania i uchwalenia takich dokumentów wynika z art. 91 ora 119 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2017 poz. 519 ze zm.)

7) Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków krajobrazowych przez dyrektora parku krajobrazowego

Zadanie zrealizowano w latach wcześniejszych. Wszystkie parki krajobrazowe na terenie województwa podlaskiego posiadają opracowane i zatwierdzone plany ochrony.

8) Ujmowanie w politykach wojewódzkich aspektów ochrony wód

Zarząd Województwa, realizując obowiązek wynikający z przepisów *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2017 r. poz. 519), sporządził „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do 2024 roku” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Zakres Prognozy, zgodnie z *ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405.), został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku. Przygotowany projekt dokumentu został pozytywnie zaopiniowany przez Ministra Środowiska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. W dniu 24 października 2016 r. Sejmik Województwa Podlaskiego

Uchwałą Nr XXIX/262/16, uchwalił „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do 2024 roku”. W dokumencie uwzględniono kwestie związane z ochroną wód w 4 obszarze interwencji – Gospodarowanie wodami oraz 5 Gospodarka wodno - ściekowa. W obszarach zostały wyznaczone cele oraz kierunki interwencji.

Zarząd Województwa Podlaskiego, realizując obowiązek wynikający z przepisów *ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1987 ze zm.), sporządził „Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022” (WPGO) wraz z Planem inwestycyjnym oraz Prognozą oddziaływania na środowisko. Przygotowany projekt dokumentu został pozytywnie zaopiniowany i uzgodniony przez Ministra Środowiska oraz zaopiniowany przez organy wykonawcze gmin, organy wykonawcze związków międzygminnych, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku, a w zakresie związanym z ochroną wód – przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. W dniu 19 grudnia 2016 r. Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXXII/280/16, uchwalił „Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022” oraz podjął Uchwałę Nr XXXII/281/16 w sprawie wykonania „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022”.

9) Upowszechnienie wiedzy o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie – kontynuacja

W latach 2015-2016 Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego kontynuował dotychczasowe działania w aspekcie upowszechniania wiedzy na rzecz ochrony środowiska, m.in. poprzez publikację informacji na ten temat na stronach internetowych np. www.wrotapodlasia.pl i BIP (m.in. parków krajobrazowych).

10) Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców województwa

Działanie realizowane jest na bieżąco m.in. przez jednostki oświatowe podległe Samorządowi Województwa oraz Straż Pożarną, Policję i inne jednostki odpowiedzialne za bezpieczeństwo w województwie.

11) Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych – kontynuacja,

12) Organizowanie kampanii informacyjno – edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja

13) Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie – kontynuacja

14) Promocja walorów przyrodniczych województwa ze szczególnym uwzględnieniem parków krajobrazowych

Informacje odnośnie realizacji punktów 11 – 14 opracowane zostały na podstawie informacji przekazanych przez Referat Ochrony Środowiska

W 2015 r.

W zakresie kształtowania postaw proekologicznych i promowania ochrony środowiska zrealizowano następujące zadania:

Jubileuszowa XXX Olimpiada Wiedzy Ekologicznej

Jest to olimpiada interdyscyplinarna, największa pod względem liczby uczestników olimpiady przedmiotowa w Polsce wśród 34 zarejestrowanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej, łącząca treści ekologii i ochrony środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem praktycznych działań na rzecz przeciwdziałania procesom jego degradacji, adresowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych wszystkich typów.

Na terenie województwa zorganizowano etap podstawowy, okręgowy Olimpiady Wiedzy Ekologicznej.

W etapie podstawowym wzięło udział 1.120 uczniów z 51 szkół, zaś w etapie wojewódzkim – 66 uczniów z 33 szkół z terenu województwa podlaskiego.

Środki na realizację XXX OWE pochodziły z WFOŚiGW w Białymstoku (w kwocie 34 312,02 zł), środkom z budżetu Województwa Podlaskiego (w kwocie 9 655,20 zł) oraz ZG LOP (w kwocie 994,00 zł).

Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”

Wspólnie z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, zorganizował finał wojewódzki XIV edycji Konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, który skierowany był do uczniów szkół gimnazjalnych z terenu gmin leżących na obszarze parków krajobrazowych. W konkursie wzięły udział trzy czteroosobowe drużyny, najlepsze po etapie „parkowym” konkursu. Zwyciężyła drużyna z Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Przerośli, która reprezentowała województwo na finale ogólnopolskim. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w kwocie 6 760,04 zł).

Konkurs Wiedzy o Puszczy Knyszyńskiej

Wspólnie z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizował konkurs wiedzy pn. „Poznaj zwierzęta chronione w PKPK”, w którym wzięły udział 3-osobowe reprezentacje uczniów klas V – VI z 15 szkół podstawowych z terenu Parku i okolic. Konkurs polegał na rozwiązaniu testu złożonego z 30 pytań, które dotyczyły puszczańskich zwierząt chronionych (tj. żubr, ryś, wilk, bóbr europejski), walorów przyrodniczych i turystycznych PKPK oraz przedstawienie tematycznej prezentacji multimedialnej o wybranym gatunku puszczańskiego zwierzęcia chronionego. Zwycięzcą konkursu została uczennica ze SP w Wasilkowie. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa (w wysokości 499,46 zł.)

Impreza „Noc Świętojańska w Turtulu”

Wspólnie z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizowano cykliczną imprezę plenerową „Noc Świętojańska w Turtulu”.

Atrakcją wieczoru była świętojańska wędrówka po Suwalskim Parku Krajobrazowym, wycieczka na Górę Zamkową, podczas której pan Marek Waszkiewicz opowiadał o plemienu niegdyś zamieszkującym te tereny – Jaćwingach. Tradycyjne puszczenie wianków w Turtulu uświetniły występy zespołów folkowych: "Jezioranki" z Wiżajn, Kapela Hanki Wójciak, "Chłopcy z Nowoszysek" i "Przeroślaki". Wspólnej biesiadzie towarzyszyły gwarą opowiedziane gawędy i zwyczaje sobótkowe pana Jana Bacewicza. Kulminacyjnym momentem wieczoru był taniec z ogniem w wykonaniu grupy "Nie po drodze".

W trakcie wieczoru prezentowano również produkty regionalne, takie jak sery, chleb, sękacze, wędliny, itp. Odbiorcami imprezy były samorządy współpracujące z Parkiem, mieszkańcy Suwalskiego Parku Krajobrazowego oraz turyści. Dużą część odbiorców stanowili uczestnicy projektów związanych

z ochroną bioróżnorodności obszarów wiejskich. Łączną liczbę gości ocenia się na około 500 osób. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa (w wysokości 6 640,00 zł.)

Konferencja naukowa pt. „Narew kolebką życia” z okazji XX-lecia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi.

Wspólnie z Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi oraz Stowarzyszeniem Przyjaciół ŁPKDN Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizował dwudniową konferencję naukową pt. „Narew kolebką życia” z okazji XX-lecia Parku. W konferencji wzięli udział liczni goście z naszego regionu: przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, kół naukowych oraz zaprzyjaźnionych i współpracujących instytucji i organizacji. Dużą grupę stanowili pracownicy parków krajobrazowych z całej Polski.

Sesja naukowa objęła tematykę walorów przyrodniczych i krajobrazowych, osadnictwa nad Narwią, bogactwa flory i fauny na terenie ŁPKDN i roli naturalnego biegu Narwi dla zachowania naturalnego krajobrazu. W trakcie wypraw terenowych goście mieli okazję poznać historię fortyfikacji wojskowych w Muzeum „Fort” w Piątnicy, zwiedzić Muzeum Przyrody w Drozdowie, w tym zabytkowy dworek rodziny Lutosławskich oraz spłynąć rzeką Narew z Krzewa do portu w Łomży łodziami i gondolami, dzięki czemu mogli skonfrontować prezentowane podczas wykładów treści z rzeczywistą sytuacją w terenie, zobaczyć naturalny bieg rzeki, starorzecza i rzeźbę terenu.

Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 2 918,08 zł).

I Młodzieżowa Konferencja Naukowa pt. „Poznaj Bioróżnorodność Puszczy Białowieskiej” zorganizowana w dniach 23 – 25 września 2015 r. w Białowieży przez:

- Fundację Przyszłości Obszarów Chronionych – Instytut Kronenberga,
- Wydział Biologiczno – Chemiczny Uniwersytetu w Białymstoku,
- Białowiecki Park Narodowy,
- III Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego w Białymstoku,
- UMWP w Białymstoku.

Celem przedsięwzięcia było poszerzenie wiedzy i kompetencji badawczych uczniów poprzez wzmocnienie zainteresowania potencjałem Puszczy Białowieskiej jako Światowego Rezerwatu Biosfery oraz opracowanie metodyczne działań pozwalających na realizację podstawy programowej z biologii dla klasy pierwszej, realizowanych w parku narodowym i krajobrazowym, a dotyczących zagadnień różnorodności biologicznej.

Przedsięwzięcie polegało na realizacji innowacyjnego, modelowego programu dla uczniów pierwszych klas liceum o profilu biologiczno – chemicznym, którzy uczestnicząc w konferencji mogli rozwijać swoje pasje i zainteresowania naukowe. Poza 94 uczniami III Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku uczestnikami konferencji było 15 uczniów Technikum Leśnego w Białowieży. Konferencja pozwoliła młodzieży na udział w wykładach naukowców z uczelni i instytutów badawczych PAN, uczestnictwo w warsztatach i zajęciach terenowych prowadzonych przez leśników, wizyty w specjalistycznych pracowniach Technikum Leśnego, poznawanie unikatowych rezerwatów Puszczy Białowieskiej i zbiorów Muzeum Przyrodniczo – Leśnego BPN.

Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 2 000,00 zł).

Warsztaty nietoperzowe w ramach projektu „Czynna ochrona nietoperzy w rezerwacie Kalinowo na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi” w dniach 11-12 sierpnia 2015 r.

We współpracy z Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi zorganizowano dwudniowe warsztaty nietoperzowe dla dzieci i młodzieży. W warsztatach udział wzięło ok. 30 młodych ludzi, którzy pod czujnym okiem specjalistów chiropterologów poznawali tajniki życia nietoperzy, uczestniczyli w nocnych odłowach, uczyli się rozpoznawać gatunki. Uczestnicy mieli też okazję obejrzeć zimowe i letnie schronienia: ziemianki, piwnice starego browaru w Drozdowie oraz budki nietoperzowe. W ramach warsztatów młodzież zbudowała 22 nowe skrzynki dla nietoperzy i rozwiesiła je w okolicach rezerwatu Kalinowo celem zwiększenia bazy noclegowej tych latających ssaków. Warsztaty pozwoliły na odkrycie nowego gatunku nietoperza na terenie Parku – karlika drobnego – najmniejszego nietoperza w Polsce i w Europie.

Ostatnim elementem warsztatów było malowanie obserwowanych wcześniej gatunków, zaś powstałe w ten sposób rysunki będą wykorzystywane w wydawnictwach Parku o nietoperzach.

Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 2 800,00 zł.).

Wydawnictwa i materiały promocyjne

Zrealizowano we współpracy z parkami krajobrazowymi następujące wydawnictwa promocyjno – edukacyjne:

- „Parki krajobrazowe województwa podlaskiego” kalendarium na 2016 rok,
- książkę „Sezam przyrody Podlasia”.

Materiały powyższe, łączące edukację ekologiczną z promocją województwa i jego walorów przyrodniczych, były bezpłatnie przekazywane instytucjom współpracującym z UMWP i parkami krajobrazowymi, szkołom, organizacjom, uczestnikom imprez, targów, konkursów, konferencji i projektów oraz turystom.

Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa (w wysokości 4 585,00 zł.) oraz dotację przyznanej przez WFOŚiGW w Białymstoku (w kwocie 9 919,99 zł)

W zakresie realizacji „Programu współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2015 roku” wykonano następujące zadania:

W zakresie zlecenia zadań publicznych organizacjom pozarządowym przyznano dotacje na łączną kwotę 144.460,00 zł na realizację zadań publicznych w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w ramach:

- a) Konkursu pn. „Realizacja ochrony i popularyzacja wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu położonych w województwie podlaskim” na następujące zadania:
- 1) *Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych Suwalskiego Parku Krajobrazowego poprzez edukację ekologiczną i ukierunkowanie ruchu turystycznego - budowa pomostu do obserwacji środowiska wodnego w ramach ścieżki edukacyjnej "Opowieści Turtula", realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego "KRAINA HAŃCZY" w Malesowiźnie - Turtulu, dotacja: 22.000,00 zł,*
  - 2) *Inwentaryzacja fauny bezkręgowców na obszarze źródlisk i źródeł występujących na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej "Wielki Las" w Supraślu, dotacja: 9.000,00 zł,*
  - 3) *Popularyzacja wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych ŁPKDN poprzez organizację konferencji naukowej "Narew kolebką życia",*

- realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w Drozdowie, dotacja: 10.000,00 zł,
- 4) *Czynna ochrona nietoperzy w rezerwacie Kalinowo na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w Drozdowie, dotacja: 14.000,00 zł,
  - 5) *Atlas Parku Krasnogrudzkiego*, realizacja: Fundacja Pogranicze w Sejnach, dotacja: 10.000,00 zł.
- b) Konkursu pn. *„Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie nowych zasad regulujących gospodarkę odpadami z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych”* na następujące zadania:
- 1) *Dobre rady na odpady, czyli jak prawidłowo postępować z odpadami - edukacja dzieci i młodzieży z terenu Suwalskiego Parku Krajobrazowego i otuliny*, realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego "KRAINA HAŃCZY" w Malesowiznie - Turtulu, dotacja: 15.160,00 zł,
  - 2) *Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie nowych zasad regulujących gospodarkę odpadami na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań Gminy Krynki i Gminy Szudziałowo*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej "Wielki Las" w Supraślu, dotacja: 9.000,00 zł,
  - 3) *Drugie życie odpadów. Pomysł na zmianę w najbliższym otoczeniu III edycja*, realizacja: Stowarzyszenie Szukamy Polski w Białymstoku, dotacja: 12.000,00 zł,
- c) Trybu pozakonkursowego na następujące zadania:
- 1) *Promowanie aktywnych form ochrony przyrody poprzez edukację ekologiczną i zimowe dokarmianie ptaków występujących w PKPK*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej „Wielki Las” w Supraślu, dotacja: 3 500,00 zł,
  - 2) *„Suwalski Park Krajobrazowy” – publikacja popularyzująca najstarszy park krajobrazowy w Polsce z okazji czterdziestolecia jego funkcjonowania*, realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego „KRAINA HAŃCZY” w Malesowiznie-Turtulu, dotacja: 10 000,00 zł,
- d) Konkursu na wkłady własne na następujące zadanie:
- 1) *Ochrona bociana białego na obszarze Podlaskiego Szlaku Bocianiego poprzez kampanię informacyjno-edukacyjną*, realizacja: Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna z siedzibą w Białymstoku, dotacja: 9 800,00 zł,
  - 2) *„Podlaska Akademia Przyrody”*, realizacja: Towarzystwo Amicus w Białymstoku, dotacja: 7 000,00 zł,
  - 3) *Sfinansowanie wkładu własnego w ramach „Podlaskiej Akademii Przyrody”*, realizacja: Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe w Białymstoku, dotacja: 13 000,00 zł,

W zakresie pozafinansowych form współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi poddano konsultacjom z organizacjami pozarządowymi i z Podlaską Radą Działalności Pożytku Publicznego:

1. Projekt dokumentu pn. *„Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N ”*. Rada Działalności Pożytku Publicznego nie wniosła uwag do projektu dokumentu;

2. 8 projektów uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie powołania form ochrony przyrody: 2 parków krajobrazowych i 6 obszarów chronionego krajobrazu. Rada Działalności Pożytku Publicznego nie zajęła stanowiska do projektów ww. uchwał;
3. 2 projekty uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie wykonania „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017”. Rada Działalności Pożytku Publicznego nie wniosła uwag do projektu dokumentu;
4. 18 projektów uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie wyznaczenia aglomeracji, w rozumieniu *ustawy Prawo wodne*, ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Rada Działalności Pożytku Publicznego nie wniosła uwag do projektów uchwał.
5. Ufundowano nagrody rzeczowe w konkursach organizowanych przez organizacje pozarządowe oraz placówki edukacyjne.
6. Opiniowano:
  - 1) wnioski o objęcie Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Podlaskiego imprez i inicjatyw,
  - 2) działalność instytucji i organizacji, w zakresie ochrony środowiska i ekologii.

W zakresie ochrony przyrody, w tym zarządzania trzema parkami krajobrazowymi – wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi i 15 obszarami chronionego krajobrazu (OChK) w województwie podlaskim zrealizowano następujące zadania:

- Sporządzono i przekazano Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdanie OS-7 o ochronie przyrody i krajobrazu w zakresie kompetencji samorządu województwa.
- Brano udział w pracach nad stanowiskami Związku Województw RP oraz Konwentu Marszałków Województw RP dotyczącymi roli samorządu województwa w realizacji nowego zadania w zakresie usuwania drzew lub krzewów w świetle zapisów projektu ustawy *o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw*.
- Brano udział w pracach Rady Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”.
- Kontynuowano realizację projektu mającego na celu weryfikację przebiegu granic oraz aktualizację map parków krajobrazowych (PK) i obszarów chronionego krajobrazu (OChK) oraz przyjęcia ich przez Sejmik Województwa Podlaskiego jako aktów prawa miejscowego zgodnych z obecnie obowiązującymi zapisami *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*.

Na realizację zadania wydatkowano w 2015 r. środki z budżetu Województwa Podlaskiego w wysokości 2.639,00 zł oraz z dotacji WFOŚiGW w wysokości 11.012,00 zł.

Z uwagi na konieczność weryfikacji różnorodnych źródeł danych przestrzennych, jak i walorów przyrodniczo-krajobrazowych tych form ochrony przyrody prace nad nowymi aktami prawnymi podzielono na dwa etapy:

- **Etap I:** północna część województwa, licząc od linii wytyczonej przez dolinę Biebrzy obejmująca 9 OChK oraz *Suwalski Park Krajobrazowy*,
- **Etap II:** południowa część województwa, licząc od linii wytyczonej przez dolinę Biebrzy obejmujący 6 OChK oraz *Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej* i *Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi*.

W ramach realizacji I Etapu w 2015 r. zakończono procedurę opiniowania i uzgadniania przez właściwe terytorialnie Rady Gmin i RDOŚ. Proces zakończył się przygotowaniem projektów uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego, które zostały przez ten organ przyjęte w dniu 22 czerwca 2015 r.

W ramach realizacji II Etapu w 2015 r. przygotowano kompletne projekty 8 uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego wraz z załącznikami graficznymi, poddano je konsultacjom z organizacjami pozarządowymi oraz rozpoczęto procedurę opiniowania i uzgadniania przez właściwe terytorialnie Rady Gmin. Proces ten zakończony zostanie w 2016 r.

- W zakresie nadzoru nad OChK wydano 11 opinii i interpretacji w zakresie: położenia działek lub planowanych inwestycji w stosunku do przebiegu granic OChK, brzmienia zakazów na nich obowiązujących oraz możliwości złagodzenia zakazów lub wyłączenia działek z OChK. Ponadto w trzech przypadkach brano udział w procedurach prowadzonych przez Policję i Prokuraturę dotyczących stwierdzenia ew. naruszenia przepisów o ochronie przyrody na terenie OChK.
- W zakresie nadzoru nad: Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi, Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i Suwalskim Parkiem Krajobrazowym
  - 1) zaakceptowano sprawozdania z realizacji planów pracy Parków na 2014 r. oraz plany pracy na 2015 r.,
  - 2) przeprowadzono kontrole pozyskiwania przez Parki środków zewnętrznych na realizację zadań statutowych w latach 2012 – 2014.
  - 3) powołano w dniu 2 września 2015 r. w formie uchwał Zarządu nowe Rady Parków.
  - 4) brano udział w posiedzeniach Rad Parków,
  - 5) w ramach bieżącej działalności: występowano o przekazywanie środków z dotacji budżetu państwa na funkcjonowanie parków, brano udział w projektowaniu planów i harmonogramów finansowych parków, opiniowano wnioski parków dot. zarządzania mieniem i nieruchomościami, przekazywano dyrektorom parków informacje i wytyczne dot. prawidłowego funkcjonowania jednostek, analizowano oświadczenia dyrektorów parków o stanie kontroli zarządczej, przygotowywano wnioski o nagrody oraz oceny okresowe dla Dyrektorów Parków.

W 2016 r.

W zakresie kształtowania postaw proekologicznych i promowania ochrony środowiska zrealizowano następujące zadania:

XXXI Olimpiada Wiedzy Ekologicznej

Jest to olimpiada interdyscyplinarna, największa pod względem liczby uczestników olimpiady przedmiotowa w Polsce wśród 34 zarejestrowanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej, łącząca treści ekologii i ochrony środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem praktycznych działań na rzecz przeciwdziałania procesom jego degradacji, adresowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych wszystkich typów.

Na terenie województwa zorganizowano etap podstawowy, okręgowy Olimpiady Wiedzy Ekologicznej.

W etapie podstawowym wzięło udział 1 238 uczniów z 50 szkół, zaś w etapie wojewódzkim – 47 uczniów z 27 szkół z terenu województwa podlaskiego.

Środki na realizację XXXI OWE pochodziły z WFOŚiGW w Białymstoku (w kwocie 19 279,51 zł), budżetu Województwa Podlaskiego (w kwocie 7 793,81 zł) oraz Zarząd Główny Ligi Ochrony Przyrody (w kwocie 867,00 zł).

Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”

Wspólnie z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizował finał wojewódzki XV edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, który skierowany był do uczniów szkół gimnazjalnych z terenu gmin leżących na obszarze parków

krajobrazowych. W konkursie wzięły udział trzy czteroosobowe drużyny, najlepsze po etapie „parkowym” konkursu. Zwyciężyła drużyna z Gimnazjum przy Zespole Szkół Samorządowych w Krynkach, która reprezentowała województwo na finale ogólnopolskim. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w kwocie 4 690,26 zł).

Konkursy Wiedzy o Puszczy Knyszyńskiej

Wspólnie z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizował konkurs wiedzy pn. „Drzewa i krzewy w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej”, w którym wzięły udział 3-osobowe reprezentacje uczniów klas V – VI z 15 szkół podstawowych z terenu Parku i okolic.

Zmagania konkursowe polegały na rozwiązaniu testu złożonego z 25 pytań, z których 15 dotyczyło drzew i krzewów występujących w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, zaś pozostałe 10 – walarów przyrodniczych i turystycznych PKPK oraz prezentacji multimedialnej o wybranym gatunku drzewa i krzewu. Zwycięzcą etapu została uczennica z SP w Wasilkowie, zaś I miejsce za wykonanie prezentacji zdobyła uczennica ze Szkoły Podstawowej w Czarnej Białostockiej. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu województwa w wysokości 598,72 zł.

Impreza „Noc Świętojańska w Turtulu”

Wspólnie z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizował cykliczną imprezę plenerową „Noc Świętojańska w Turtulu”, którą uświetniła muzyka zespołów folkowych i ludowych: „Przeroślaki”, „Chłopczy z Nowoszysek”, Kapela Hanki Wójciak z Krakowa i Kapela Klezmerska Teatrze Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Nie Po Drodze”. Dużym zainteresowaniem cieszyły się gry terenowe inspirowane tradycjami sobótkowymi: „W poszukiwaniu kwiatu paproci” oraz puszczenie wianków. W trakcie wieczoru prezentowano również produkty regionalne, takie jak sery, chleb, sękacze, wędliny, mieszanki ziołowe itp. Odbiorcami imprezy były samorządy współpracujące z parkiem, mieszkańcy Suwałk i okolic Suwalskiego Parku Krajobrazowego oraz turyści. Łączną liczbę gości ocenia się na około 500 osób. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 7 450,00 zł).

Konferencja naukowa pt. „40 lat funkcjonowania parków krajobrazowych w Polsce. Stan i ochrona wód Suwalskiego Parku Krajobrazowego”.

Wspólnie z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym, Stowarzyszeniem Miłośników SPK „Kraina Hańczy”, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego zorganizowano dwudniową konferencję naukową pt. „40 lat funkcjonowania parków krajobrazowych w Polsce. Stan i ochrona wód Suwalskiego Parku Krajobrazowego”. W konferencji wzięli udział liczni goście z regionu: przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, kół naukowych oraz zaprzyjaźnionych i współpracujących instytucji i organizacji. Dużą grupę stanowili pracownicy parków krajobrazowych z całej Polski. Sesja naukowa objęła tematykę związaną z historią i aspektami prawnymi ochrony krajobrazu w Polsce oraz badaniami stanu wód Suwalskiego Parku Krajobrazowego, prowadzonymi m.in. przez jednostki badawcze Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu w Białymstoku. Poruszone zostały też zagadnienia związane z procesami geomorfologicznymi, mającymi wpływ na dzisiejszy krajobraz i wody SPK (PIG w Warszawie) oraz ze zmianami klimatycznymi obszaru Suwalszczyzny w okresie polodowcowym (Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu). Zaprezentowane zostało też bogactwo faunistyczne wód SPK, na przykładzie różnorodności pijawek i ważek oraz znaczenie sieci wodnej w prehistorii osadnictwa na Suwalszczyźnie. Drugi dzień konferencji objął sesje terenową, podczas której zaprezentowano ścieżkę edukacyjną „Opowieści Turtula” przy siedzibie SPK, „Izbę Pamięci Jaćwieskiej” w Szurpiłach oraz najciekawsze fragmenty SPK, m.in. panoramę na jeziora kleszczowieckie i na jezioro Jaczno oraz Górę Cisową. Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 23 982,00 zł).

II Młodzieżowa Konferencja Naukowa „Rozwój zrównoważony i dziedzictwo kulturowe” zorganizowana w dniach 6-8 czerwca 2016 r. w Białowieży oraz 15 czerwca w Białymstoku przez:

- Fundację Przyszłości Obszarów Chronionych – Instytut Kronenberga,
- Wydział Biologiczno – Chemiczny Uniwersytetu w Białymstoku,
- Białowiecki Park Narodowy,
- III Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego w Białymstoku,
- UMWP w Białymstoku.

Celem przedsięwzięcia było poszerzenie wiedzy i kompetencji badawczych uczniów poprzez wzmocnienie zainteresowania ideą zrównoważonego rozwoju oraz nawiązanie relacji między laureatami i finalistami olimpiad związanych merytorycznie z ideą zrównoważonego rozwoju z naukowcami i leśnikami. Przedsięwzięcie polegało na realizacji innowacyjnego, modelowego programu dla uczniów liceum z klas o profilu biologiczno – chemicznym, którzy uczestnicząc w konferencji mogli rozwijać swoje pasje i zainteresowania naukowe. W warsztatach w Białowieckim Parku Narodowym udział wzięło 211 uczniów III Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku. W II części pod hasłem „Wyzwania zrównoważonego rozwoju” na Wydziale Biologiczno – Chemicznym Uniwersytetu w Białymstoku udział wzięło ok. 200 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego (laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych). Na realizację zadania wydatkowano m.in. środki z budżetu Województwa Podlaskiego (w wysokości 4 996,00 zł).

Wydawnictwa i materiały promocyjne

- a) koszulki z nadrukiem logotypów podlaskich parków krajobrazowych i Województwa Podlaskiego - wykonano łącznie 450 szt. koszulek na łączną wartość 9 996,21 zł. Część koszulek przekazano parkom krajobrazowym do wykorzystania w prowadzonej przez nie działalności edukacyjnej i promocyjnej.
- b) kalendarz „Parki krajobrazowe województwa podlaskiego” na 2017 r. - wykonano łącznie 300 szt. kalendarzy na łączną wartość 6 000,00 zł. Materiał ten, łączący edukację ekologiczną z promocją województwa i jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych, był bezpłatnie przekazywany instytucjom współpracującym z UMWP i parkami krajobrazowymi, szkołom oraz organizacjom pozarządowym.

W zakresie realizacji „Programu współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2016 roku” wykonano następujące zadania:

W zakresie zlecania zadań publicznych organizacjom pozarządowym przyznano dotacje na łączną kwotę 150 000,00 zł na realizację zadań publicznych w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w ramach:

Konkursu pn. „Realizacja ochrony i popularyzacja wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu położonych w województwie podlaskim” na następujące zadania:

- 1) *Inwentaryzacja torfowisk wysokich i przejściowych występujących na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej ze szczególnym uwzględnieniem otuliny i Wzgórz Sokólskich*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej "Wielki Las" w Supraślu, dotacja: 22 000,00 zł,
- 2) *Wykorzystanie porostów w edukacji przyrodniczej na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w Drozdowie, dotacja: 16 000,00 zł,

- 3) *Czynna ochrona nietoperzy w rezerwacie Kalinowo na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi - etap II*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w Drozdowie, dotacja: 16 000,00 zł,
- 4) *Jubileusz czterdziestu lat Suwalskiego Parku Krajobrazowego – pierwszego parku krajobrazowego w Polsce*, realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego "Kraina Hańczy" w Malesowiźnie – Turtulu, dotacja: 23 000,00 zł,
- 5) *Szkolenie metodyczne "Przewodnictwo turystyczne na obszarach przyrodniczo cennych"*, realizacja: Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze Regionalny Oddział w Białymstoku, dotacja: 13 000,00 zł.

Konkursu pn. „Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa” na następujące zadania:

- 1) *Edukacja z klimatem w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej "Wielki Las" w Supraślu, dotacja: 13 000,00 zł,
- 2) *Kształtowanie prawidłowych postaw na rzecz ochrony środowiska w oparciu o kampanię ekologiczną „Nie pal śmieci”*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w Drozdowie, dotacja: 14 000,00 zł,
- 3) *Tropiciele natury - edukacja ekologiczna w terenie*, realizacja: Fundacja Larus w Płonce Strumiance, dotacja: 11 000,00 zł,
- 4) *DZIEŃ ZIÓŁ NARWIAŃSKICH*, realizacja: Fundacja "Sztuk i Dialogu" w Jedwabnem, dotacja: 6 000,00 zł,
- 5) *EkoBazar Białystok*, realizacja: Stowarzyszenie Agencja Ekorozwoju - Zielone Płuca Polski, dotacja: 10 000,00 zł,
- 6) *„Pomagamy dzikim pszczołom” czyli realizacja cyklu działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, w tym dotkniętych niepełnosprawnością*, realizacja: Stowarzyszenie Pomocy Szansa w Witowicach, dotacja: 6 000,00 zł.

W zakresie ochrony przyrody, w tym zarządzania trzema parkami krajobrazowymi jako – wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi i 13 obszarami chronionego krajobrazu (OChK) w województwie podlaskim zrealizowano następujące zadania:

- Sporządzono i przekazano Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdanie OS-7 o ochronie przyrody i krajobrazu w zakresie kompetencji samorządu województwa.
- Brano udział w pracach nad stanowiskami Związku Województw RP oraz Konwentu Marszałków Województw RP dotyczącymi nowelizacji ustawy o ochronie przyrody.
- Brano udział w pracach Rady Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”.
- Kontynuowano realizację projektu mającego na celu weryfikację przebiegu granic oraz aktualizację map parków krajobrazowych (PK) i obszarów chronionego krajobrazu (OChK) oraz przyjęcia ich przez Sejmik Województwa Podlaskiego jako aktów prawa miejscowego zgodnych z obecnie obowiązującymi zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W 2016 r. zakończono procedurę opiniowania i uzgadniania przez właściwe terytorialnie Rady Gmin i RDOŚ projektów uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie 2 parków krajobrazowych i 3 OChK, które zostały przez sejmik przyjęte w dniu 21 marca 2016 r.

Na realizację zadania wydatkowano w 2016 r. środki z dotacji WFOŚiGW w wysokości 9 488,00 zł

- W zakresie nadzoru nad OChK wydano 22 opinie i interpretacji w zakresie: położenia działek lub planowanych inwestycji w stosunku do przebiegu granic OChK, brzmienia zakazów na nich obowiązujących oraz możliwości złagodzenia zakazów lub wyłączenia działek z OChK. Ponadto

brano udział w procedurach prowadzonych przez Policję i Prokuraturę dotyczących stwierdzenia ew. naruszenia przepisów o ochronie przyrody na terenie OChK.

- W zakresie nadzoru nad: Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi, Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i Suwalskim Parkiem Krajobrazowym
  - 1) Upoważniono dyrektorów PK do realizacji w imieniu Marszałka Województwa Podlaskiego nowego zadania własnego samorządu województwa wynikającego z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) w zakresie wykonywania czynności dotyczących wydawania decyzji na usuwanie drzew lub krzewów oraz nakładania administracyjnych kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni, drzew lub krzewów w przypadku nieruchomości będących własnością gmin miejskich na prawach powiatów, leżących na terenie tych miast, tj. Białegostoku, Łomży i Suwałk.
  - 2) Zaktualizowano statuty parków pod kątem zmian w przepisach prawnych, na podstawie których funkcjonują te jednostki oraz uwzględnienia nowego zadania w zakresie ochrony drzew i krzewów.
  - 3) Zaakceptowano sprawozdania z realizacji planów pracy Parków na 2015 r. oraz plany pracy na 2016 r.
  - 4) Przeprowadzono kontrole realizacji zadań wynikających z ustawy o ochronie przyrody w zakresie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej w latach 2013 – 2015 r.
  - 5) Brano udział w posiedzeniach Rad Parków.
  - 6) W ramach bieżącej działalności: występowano o przekazywanie środków z dotacji budżetu państwa na funkcjonowanie parków, brano udział w projektowaniu planów i harmonogramów finansowych parków, opiniowano wnioski parków dot. zarządzania mieniem i nieruchomościami, przekazywano dyrektorom parków informacje i wytyczne dot. prawidłowego funkcjonowania jednostek, analizowano oświadczenia dyrektorów parków o stanie kontroli zarządczej, przygotowywano wnioski o nagrody oraz oceny okresowe dla Dyrektorów Parków.
  - 7)

15) Działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz hałasu z transportu poprzez rozwój infrastruktury drogowej.

Zarząd nad drogami wojewódzkimi w zakresie: planowania, budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony pełni Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku powołany Uchwałą Nr VI/18/99 z dnia 25.02.1999 Sejmiku Województwa Podlaskiego.

W latach objętych niniejszym *Raportem*:

- Wyremontowano nawierzchnię bitumiczną na drogach wojewódzkich nr 674, 681, 651, 689, 647, 693, 671, 664, 670, 659, 676, 694, 668, 640, 681, 690, 676, 645;
- Przebudowano drogi wojewódzkie: nr 653, 690, 686, 671;
- Opracowano dokumentację techniczną dla przebudowy dróg wojewódzkich: 681 i 682, 676, 685, 671, 674, 652, 687;
- Wykonano analizę porealizacyjną oddziaływania na środowisko dla przebudowy drogi wojewódzkiej nr 678 odcinek Białystok- Kleosin, 645 i 648;

Ponadto realizowano zadania ciągłe związane z: remontami cząstkowymi, oczyszczaniem nawierzchni jezdni i mostów z piasku, śniegu i lodu, wycinaniem drzew i krzewów, czyszczeniem przepustów

i studzienek kanalizacyjnych, renowacją rowów, sprzątaniem pasów drogowych, opiniowaniem studium wykonalności i planów zagospodarowania przestrzennego.

łącznie na zadania związane z utrzymaniem dróg i mostów wydatkowano kwotę 286 227 667,42 zł z czego 234 406 154,32 zł w 2015 r. a 51 821 513,10 zł w 2016 r.

2.2. Stan i ocena wykonania zadań koordynowanych i zadań własnych samorządów powiatowych i gminnych

Zgodnie z obowiązującymi w okresie obowiązywania programu *Wytycznymi do sporządzania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* (Ministerstwo Środowiska 2002) poprzez zadania koordynowane rozumie się zadania do wykonania przez organy administracji państwowej i samorządowej oraz przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne; są one finansowane z różnych źródeł. Natomiast poprzez zadania własne samorządów powiatowych i gminnych rozumie się zadania finansowane w całości lub w części ze środków pozostających w dyspozycji powiatów i gmin.

2.2.1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.	PA1: Wdrożenie i realizacja założeń Programów służących ochronie powietrza. PA2: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

W latach 2015-2016 realizowano przede wszystkim działania mające na celu ograniczenie emisji niskiej poprzez zmianę systemu ogrzewania na bardziej efektywne ekologicznie i energetycznie.

Liczba kotłowni na terenie województwa podlaskiego, na koniec 2015 r. wynosiła 676 obiektów (wg systemu organizacyjnego podmiotów gospodarki narodowej - GUS) i wzrosła w porównaniu z danymi z 2014 r. o 3 obiekty. Może to być spowodowane uzyskaniem dotacjami na budowę lub wymianę starych i niesprawnych kotłowni na bardziej ekologiczne np. biomasę, zakupem nowych urządzeń bardziej ekologicznych i o wyższej sprawności ze środków unijnych. Wzrost ilość kotłowni może też wynikać z bardziej szczegółowej niż do tej pory inwentaryzacji źródeł ciepła w kontekście opracowywania planów gospodarki niskoemisyjnej przez jednostki samorządu terytorialnego.

Na terenie województwa zaobserwowano również wzrost długość sieci ciepłej przesyłowej o 7,5 km oraz długość przyłączy do budynków o 23,0 km. Jest to zjawisko korzystne z punktu widzenia potencjalnych emisji do powietrza substancji pochodzących ze spalania paliw na cele grzewcze. Powoduje zmniejszenie się ilości ładunków zanieczyszczeń przedostających się do powietrza z tzw. emisji niskiej szczególnie w okresie zimowym.

Tabela 3. Kotłownie i sieć ciepła na terenie województwa podlaskiego

Lp.	Kotłownie i sieć ciepła na terenie województwa podlaskiego w latach		Trend
	2014	2015	
1	kotłownie ogółem [obiekt]		Wzrost
	673	676	
2	długość sieci ciepłej przesyłowej [km]		Wzrost
	514	521,5	
3	długość sieci ciepłej przyłączy do budynków i innych obiektów [km]		Wzrost
	247,1	270,1	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 14.09.2017 r.).

W stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego rozbudowie uległa sieć gazowa (rozdzielcza) o 65 429 m. Zwiększyła się liczba obiektów podłączonych do sieci o 1 511 sztuk.

Jednocześnie obserwowano zmniejszającą się liczbę odbiorców gazu – gospodarstwa domowe oraz ludności korzystającej z gazu. Taka sytuacja może być spowodowana rozwojem na terenie województwa w ostatnich latach odnawialnych źródeł energii szczególnie kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych w zabudowie jednorodzinnej i przejściem mieszkańców województwa na alternatywne źródła energii bardziej ekologiczne i tańsze w dłuższej perspektywie czasowej.

Tabela 4. Sieć gazowa na terenie województwa podlaskiego

Lp.	Sieć gazowa na terenie województwa podlaskiego w latach		Trend
	2014	2015	
1	długość czynnej sieci ogółem [m]		Wzrost
	1 512 187	1 577 616	
2	długość czynnej sieci przesyłowej [m]		Wzrost
	392 191	401 388	
3	długość czynnej sieci rozdzielczej [m]		Wzrost
	1 119 996	1 176 228	
4	czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]		Wzrost
	26 884	28 395	
5	odbiorcy gazu [gosp. domowe]		Spadek
	122 721	117 441	
6	odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem		Wzrost
	23 099	23 341	
7	odbiorcy gazu w miastach [gosp. domowe]		Spadek
	116 533	111 085	
8	ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]		Spadek
	335 228	334 436	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 15.09.2017 r.).

W latach objętych niniejszym *Raportem* wiele samorządów i jednostek podległych pod jednostki samorządu terytorialnego realizowało zadania związane z ochroną powietrza głównie w zakresie termomodernizacji obiektów. Dzięki czemu zwiększała się efektywność energetyczna w budynkach a przez co zmniejszone było zapotrzebowanie na czynnik grzewczy a tym samym można było ograniczyć emisje substancji w wyniku spalania paliw w kotłowniach.

Niejednokrotnie Samorządy współfinansowały inwestycje (m.in. termomodernizacje) ze środków zewnętrznych np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

w Białymstoku. W tabeli poniżej wymieniono zadania współfinansowane przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015-2016.

Tabela 5. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu powietrze atmosferyczne (PA) współfinansowane z WFOŚiGW w Białymstoku

L.p.	Zadanie	Jednostka realizująca zadanie
2015		
1	Poprawa efektywności energetycznej systemu ciepłowniczego Miasta Grajewa oraz sprawności przesyłu i dystrybucji energii ciepłej poprzez modernizację sieci i węzłów ciepłych	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o w Grajewie
2	Termomodernizacja zespołu szkół w Łapach	Gmina Łapy
3	Efektywne zagospodarowanie osadów ściekowych poprzez ich wykorzystanie na potrzeby produkcję energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Siemiatyczach
4	Wykorzystanie energii słonecznej poprzez montaż instalacji solarnych w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej	Gmina Krypno
5	Budowa biogazowni rolniczej w Michałowie	Zielona Energia Michałowo Sp. z o.o.
6	Modernizacja instalacji odpylania kotłów WR10 nr 1 i 3 w Sokółce	CELSIUM Sp. z o.o.
7	Remont oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Siemiatycze	Gmina Siemiatycze
8	Wykonanie węzła ciepłego dla obiektów Gminnego Zespołu Szkół oraz Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Michałowie	Zielona Energia Michałowo Sp. z o.o.
9	Budowa instalacji prosumenckich	Gmina Brańsk
10	Termomodernizacja zabytkowego budynku Prowincji Siedleckie w Łomży – Etap I	Prowincja Siedlecka Zgromadzenia Sióstr Służek NMPN
2016		
11	Przebudowa instalacji ciepłej w istniejącej kotłowni gazowej wraz z remontem pomieszczeń oraz wymianą urządzeń, w tym kotłów gazowych w obiekcie Zespołu Szkół w Poświętnem	Gmina Poświętne
12	Termomodernizacja zabytkowego budynku Prowincji Siedleckie w Łomży – Etap II	Prowincja Siedlecka Zgromadzenia Sióstr Służek NMPN
13	Termomodernizacja budynku remizy strażackiej – świetlicy wiejskiej w Rydzewie	Gmina Rajgród
14	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Wyszonkach Kościelnych	Gmina Klukowo
15	Modernizacja instalacji centralnej wody użytkowej w budynkach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSW w Białymstoku	SPZOZ MSWiA w Białymstoku
16	Termomodernizacja poddasza kościoła w Wąsoszu	Parafia Rzymsko – Katolicka p.w. Przemienienia Pańskiego w Wąsoszu
17	Termomodernizacja budynku szkoły Podstawowej, Gimnazjum i Sali sportowej zlokalizowanego w Raczkach – etap II	Gmina Raczki
18	Wymiana instalacji odpylania kotłów wodnych WR-5 i WR – 2,5 w Ciepłowni Miejskiej w Kolnie	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i Gospodarki Wodno – Ściekowej Sp.z o .o. w Kolnie
19	Budowa osiedlowej dwuprzewodowej preizolowanej sieci ciepłowniczej wraz z przyłączeniami oraz kompaktowych dwufunkcyjnych węzłów ciepłych na osiedlu SADY w Siemiatyczach	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Siemiatyczach

Źródło: WFOŚiGW w Białymstoku

Ponadto w latach 2015 - 2016 Zarząd Województwa Podlaskiego jako Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 ogłosiła nabór wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach: Osi Priorytetowej V Gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej, Poddziałania 5.3.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych w tym budownictwo komunalne. Wnioski można było składać w okresie od 12.10.2015 r. do 06.11.2015 r. oraz od 22.11.2016 r. do 30.12.2016 r. Dofinansowanie dostało 75 podmiotów w tym w większości jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 6. Projekty dofinansowane w ramach poddziałania 5.3.1.

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
2015 r.				
1.	Kompleksowa termomodernizacja budynku internatu i warsztatów szkolnych w Zespole Szkół w Wojewodzinie	Powiat Grajewski	1 722 123,98	1 377 699,12
2.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Poćkunach w Gminie Sejny	Gmina Sejny	569 694,99	438 665,11
3.	Termomodernizacja budynku komunalnego mieszkalnego przy ul. Kopernika 8-10 w Grajewie	Miasto Grajewo	888 491,79	575 920,63
4.	Termomodernizacja budynku szkolnego w gminie Kulesze Kościelne	Gmina Kulesze Kościelne	1 518 415,00	986 969,75
5.	Kompleksowa modernizacja energetyczna Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Suwałkach	Miasto Suwałki	1 825 114,00	966 508,78
6.	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta i gminy Szczuczyn	Gmina Szczuczyn	3 696 221,72	2 956 977,20
7.	Kompleksowa modernizacja energetyczna Zespołu Szkół Technicznych w Suwałkach.	Miasto Suwałki	2 635 033,44	1 588 779,33
8.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Kołomyi	Gmina Rutki	630 370,47	472 777,85
9.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Uhowie	Gmina Łapy	609 305,72	393 448,70
10.	„Termomodernizacja Przedszkola Nr 3 z Oddziałami Integrycyjnymi w Bielsku Podlaskim”	Miasto Bielsk Podlaski	1 322 527,05	846 018,38
11.	Termomodernizacja budynku administracyjnego Urzędu Miejskiego w Jedwabnem	Gmina Jedwabne	1 905 198,24	1 428 898,66
12.	Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w Hajnówce	Gmina Miejska Hajnówka	1 048 176,85	733 723,78
13.	Termomodernizacja budynku Szkoły podstawowej z Polskim i Litewskim Językiem Nauczania w Puńsku	Gmina Puńsk	1 671 717,22	1 252 287,90
14.	Głęboka termomodernizacja kompleksu Gminnego Zespołu Szkół w Michałowie	Gmina Michałowo	4 086 072,37	2 655 947,03
15.	Termomodernizacja budynku termomodernizacji budynku Zespołu Szkolno- Przedszkolnego w Goniądzu	Gmina Goniądz	2 270 995,87	1 928 646,46
16.	Termomodernizacja i wykorzystanie OZE w Zespole Szkół w Sokołach	Gmina Sokoły	3 354 021,92	2 343 327,19
17.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Wyszonkach Kościelnych	Gmina Klukowo	1 389 857,05	957 401,93
18.	Termomodernizacja budynku Świetlicy	Gmina Łapy	545 435,71	351 933,20

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
	Socjoterapeutycznej w Łapach			
19.	"Modernizacja obiektów szkolnych Powiatu Sokólskiego"	Powiat Sokólski	8 211 994,62	6 606 260,24
20.	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie Gminy Stawiski	Gmina Stawiski	3 579 437,87	2 684 578,20
21.	Poprawa efektywności energetycznej w budynku Kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaświłach.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaświłach	511 236,00	402 145,56
22.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Drohiczynie	Gmina Drohiczyn	2 000 219,85	1 433 547,06
2016 r.				
23.	Termomodernizacja i zmiana sposobu użytkowania istniejącego budynku biurowego na Katolicki Ośrodek Wychowania i Terapii Uzależnień Metanoia wraz z rozbudową, nadbudową, przebudową w miejscowości Chmielnik gmina Czarna Białostocka	Caritas Archidiecezji Białostockiej	487032,20	303570,93
24.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Drohiczynie – etap II	Gmina Drohiczyn	1045982,00	678689,05
25.	Poprawa efektywności energetycznej Domu Pomocy Społecznej w Uhowie poprzez termomodernizację i instalację Odnawialnych Źródeł Energii	Powiat Białostocki	1726022,54	1121914,60
26.	Termomodernizacja budynków świetlicy środowiskowej w Smolanach	Gmina Puńsk	591297,67	338222,25
27.	Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej	Gmina Dąbrowa Białostocka	1280914,98	833115,37
28.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją odnawialnych źródeł energii w Gminie Nowe Piekuty	Gmina Nowe Piekuty	3608652,71	2531679,08
29.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Kaletniku	Gmina Szypliszki	2460095,00	1562063,73
30.	Kompleksowa termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Rolniczych w Czartajewie	Powiat Siemiatycki	1954688,36	1241180,74
31.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w miejscowości Poryte-Jabłoń gm. Zambrów	Gmina Zambrów	519111,00	322570,54
32.	Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Turośni Kościelnej	Gmina Turośń Kościelna	885685,82	496464,09
33.	Termomodernizacja budynków szkół z terenu gminy Klukowo	Gmina Klukowo	2849761,99	1852345,29
34.	Termomodernizacja i adaptacja budynku przy ul. Młyńskiej 35 na potrzeby Urzędu Miejskiego w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	3677993,72	2202605,52
35.	Kompleksowa modernizacja wraz z wymianą wyposażenia na energooszczędne Zespołu Szkół w Jeleniewie	Gmina Jeleniewo	1572625,39	995802,19
36.	Termomodernizacja komunalnego budynku mieszkalnego w Janowie	Gmina Janów	533676,62	190485,51
37.	Termomodernizacja budynków Warsztatów Terapii Zajęciowej przy ul. Czajkowskiego w Czarnej Białostockiej	Gmina Czarna Białostocka	790020,95	495897,22

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
38.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Czerwoncu	Gmina Suchowola	919671,20	717343,53
39.	Kompleksowa termomodernizacja budynków Zespołu Szkół w Siemiatyczach	Powiat Siemiatycki	2165967,37	1139387,85
40.	Termomodernizacja budynku Przedszkola Samorządowego w Jasionówce	Gmina Jasionówka	935054,91	606986,18
41.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz termomodernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej w Kozarzach	Powiat Wysokomazowiecki	5349624,52	4267918,71
42.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Grądach-Woniecko	Gmina Rutki	1174794,00	881095,50
43.	Kompleksowa termomodernizacja budynku administracyjnego Starostwa Powiatowego w Siemiatyczach	Powiat Siemiatycki	3332700,37	1319947,55
44.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Zawadach	Gmina Zawady	1458014,03	1012641,79
45.	Modernizacja energetyczna Zespołu Szkół nr 2 w Hajnówce z zastosowaniem instalacji OZE	Gmina Miejska Hajnówka	2500855,71	1775607,54
46.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu	Gmina Goniądz	2242400,13	1904994,61
47.	Termomodernizacja budynku szkolnego przy ul. Mickiewicza 2b w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	1668000,00	944424,02
48.	Kompleksowa termomodernizacja budynku Zespołu Szkół z dodatkową nauką języka białoruskiego w Hajnówce	Powiat Hajnowski	1901892,58	1320868,99
49.	Podniesienie efektywności energetycznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Zambrowie	Gmina Miasto Zambrów	1397872,74	703364,68
50.	Termomodernizacja budynku Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel” w Białymstoku	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel”	948825,06	616736,28
51.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Samorządowych w Sztabinie	Gmina Sztabin	1324682,89	1121484,74
52.	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Pietkowie	Gmina Poświętne	729951,82	522159,69
53.	Poprawa efektywności energetycznej budynku Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej	Powiat Białostocki	1246598,00	963504,81
54.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w powiecie monieckim	Powiat Moniecki	1961132,79	1509235,90
55.	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku Urzędu Miejskiego w Szepietowie	Gmina Szepietowo	1283051,18	956390,47
56.	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków oświatowych w Suwałkach (Przedszkole nr 1, 2, 5, 6, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna) – etap I	Miasto Suwałki	3193386,39	2332309,66
57.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy celem poprawy jego efektywności energetycznej	Gmina Zbójna	624207,00	405988,25
58.	Poprawa efektywności energetycznej budynków szkół podstawowych w Kolnicy i Netcie gm. Augustów	Gmina Augustów	1525799,65	1220639,72

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
59	Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Krynkach	Gmina Krynki	371773,90	276405,35
60	Kompleksowa modernizacja energetyczna Szkoły Podstawowej nr 9 w Suwałkach	Miasto Suwałki	1954064,26	889946,82
61	Kompleksowa termomodernizacja budynków Starostwa Powiatowego w Łomży z wykorzystaniem OZE	Powiat Łomżyński	2424227,18	1734165,21
62	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Zygmunta Augusta w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	1562000,01	744617,24
63	Termomodernizacja obiektów publicznych na obszarze Gminy Siemiatycze	Gmina Siemiatycze	2455770,06	1964615,98
64	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Kołakach Kościelnych	Gmina Kołaki Kościelne	630827,08	494056,52
65	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku Białostockiego Centrum Onkologii	Białostockie Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku	892877,00	579570,55
66	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Grabowie	Gmina Grabowo	2825531,08	2116148,29
67	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej – Katolickiej Szkoły Podstawowej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Białymstoku	Katolickie Stowarzyszenie „Ezechiasz”	1406224,52	868886,60
68	Poprawa efektywności energetycznej budynku głównego DPS Choroszcz poprzez termomodernizację i instalacje OZE	Powiat Białostocki	1949463,41	1265552,20
69	Kompleksowa modernizacja energetyczna Zespołu Szkół nr 2 przy ul. Kościuszki 36 w Suwałkach	Miasto Suwałki	2431396,16	1396216,84
70	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Orla	Gmina Orla	747600,50	486244,13
71	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Bielsku Podlaskim	Miasto Bielsk Podlaski	8908904,81	5161088,24
72	Termomodernizacja budynku Siemiatyckiego Ośrodka Kultury	Siemiatycki Ośrodek Kultury	1404187,40	1174626,15
73	Przebudowa i termomodernizacja budynku dawnej szkoły podstawowej w Bogdankach celem otwarcia ośrodka rekolekcyjnego wraz z kaplicą	Archidiecezja Białostocka	7546591,25	1768499,30
74	Docieplenie budynku Szkoły Podstawowej w Wierzbowie	Gmina Grajewo	692985,85	540528,92
75	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Młodzieżowego Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu	Powiat Moniecki	838587,16	695006,43
Razem			146 902 716,62	96 948 273,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://rpo.wrotapodlasia.pl/>

Ponadto w zakresie ochrony powietrza, na podstawie danych przekazanych przez samorządy w ankietach prowadzone były działania związane z:

- termomodernizacją budynków użyteczności publicznej – 41 samorządów (gminy: Bargłów Kościelny, Lipsk, Nowinka, Gródek, Poświętne, Zawady, Łapy, Orla, Wyszki, Rajgród, Szczuczyn, Dubicze Cerkiewne, miasto Hajnówka, Narew, Narewka, Mały Płock, Łomża,

Jasionówka, Mońki, Puńsk, Siemiatycze, Miasto Siemiatycze, Grodzisk, Sejny, miasto Sejny, Szudziałowo, Sokółka, Czyżew, Kulesze Kościelne, Wysokie Mazowieckie, miasto Wysokie Mazowieckie, Rutki, Miasto Suwałki, Miasto Łomża, Miasto Białystok, powiaty: białostocki, grajewski, moniecki, sokólski, wysokomazowiecki, zambrowski);

- wymianą stolarki okiennej – 26 samorządów (gminy: Bargłów Kościelny, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Rajgród, miasto Grajewo, Grabowo, Kolno, Łomża, Jasionówka, Trzcianna, Knyszyn, Mońki, Puńsk, miasto Sejny, Grodzisk, miasto Siemiatycze, Szypliszki, Czyże, Nowe Piekuty, Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, miasto Białystok, miasto Suwałki powiat: sokólski, sokólski, wysokomazowiecki);
- budową sieci ciepłowniczej – 9 samorządów (gminy: miasto Augustów, Choroszcz, Łapy, miasto Hajnówka, Kolno, Wysokie Mazowieckie, miasto Białystok, miasto Łapy, miasto Suwałki);
- wymianą oświetlenia ulicznego na bardziej energooszczędne – 6 samorządów (gminy: Juchnowiec Kościelny, Grajewo, Hajnówka, Krasnopol, Siemiatycze, Ciechanowiec);
- wymianą kotłów na bardziej efektywne i ekologiczne – 13 samorządów (gminy: miasto Augustów, Nowinka, Gródek, Poświętne, Grajewo, miasto Hajnówka, Grabowo, Łomża, Giby, miasto Sejny, miasto Siemiatycze, miasto Białystok, powiat wysokomazowiecki);
- zakupem niskoemisyjnych samochodów – 6 samorządów (gminy: Juchnowiec Kościelny, Grajewo, Szypliszki, miasto Białystok powiaty: białostocki, sokólski).

2.2.2. Gospodarka wodna

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie gospodarki wodnej:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowe
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.	W1: Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej. W2: Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód. W3: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych. W4: Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie suszy i skutkom wezbrań powodziowych. W5: Odtworzenie ciągłości ekologicznej i renaturalizacja rzek.

W analizowanym okresie nastąpił wzrost długości sieci wodociągowej o 257,3 km przy jednoczesnym wzroście podłączeń do budynków mieszkalnych o 5 679 km. Jest to korzystne z punktu widzenia racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych wód podziemnych. Dzięki realizacji sieci wodociągowej możliwa jest większa kontrola poboru i dystrybucji wody na cele komunalne i przemysłowe.

Tabela 7. Sieć wodociągowa na terenie województwa podlaskiego

Lp.	Sieć wodociągowa na terenie województwa podlaskiego w latach			Trend
	2014	2015	2016	
1	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]			Wzrost
	13 260,0	13 443,3	13 517,3	
2	długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gmin [km]			Wzrost
	6 419,3	6 574,7	6 775,2	
3	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]			Wzrost
	190 504	193 513	196 183	
4	ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach [osoba]			Wzrost
	696 398	965 915	-	
5	ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]			Spadek
	1 075 791	1 075 057	-	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 15.09.2017 r.)

Zauważono jednak spadek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, może być to spowodowane czynnikami demograficznymi związanymi ze zmniejszeniem się ilości osób zamieszkujących województwo podlaskie na skutek migracji.

W latach objętych *Raportem* na terenie wszystkich powiatów obserwowano rozwój sieci wodociągowej. Najwięcej sieci wodociągowej wybudowano w powiatach: sokólskim (56,1 km), białostockim (38,1 km) oraz mieście Białystok (20,5 km), najmniej w powiatach: sejneńskim (0,2 km), bielskim (1,3 km) oraz wysokomazowieckim (1,9 km).

Długość sieci wodociągowej w ujęciu powiatowym przedstawiono w tabeli poniżej.

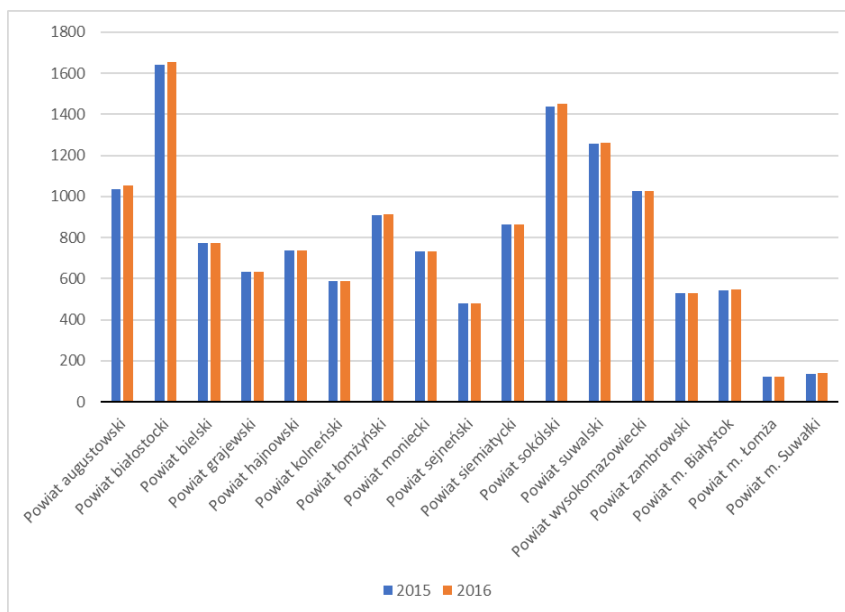
Tabela 8. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w latach 2014-2016

Powiaty	Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej [km]			Trend
	2014	2015	2016	
Powiat augustowski	1036,3	1036,8	1053,2	Wzrost
Powiat białostocki	1617,1	1641	1655,2	Wzrost
Powiat bielski	772,6	772,9	773,9	Wzrost
Powiat grajewski	610,3	631,1	632,4	Wzrost
Powiat hajnowski	734,1	737,3	738,6	Wzrost
Powiat kolneński	547,1	587,8	588,1	Wzrost
Powiat łomżyński	898,4	908,9	915,3	Wzrost
Powiat moniecki	727,5	732,6	732,7	Wzrost
Powiat sejneński	480,5	480,5	480,7	Wzrost
Powiat siemiatycki	861,7	863,5	863,8	Wzrost
Powiat sokólski	1395,6	1438,5	1451,7	Wzrost
Powiat suwalski	1250,4	1258,2	1260,2	Wzrost
Powiat wysokomazowiecki	1026,9	1027,6	1028,8	Wzrost
Powiat zambrowski	522,6	528,1	531,3	Wzrost
Powiat m. Białystok	527,4	540,7	547,9	Wzrost
Powiat m. Łomża	117,2	120,6	123,7	Wzrost
Powiat m. Suwałki	134,3	137,2	139,8	Wzrost
łącznie	13260,0	13443,3	13517,3	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na dzień 15.09.2017 r.)

Najdłuższą siecią wodociągową charakteryzują się powiaty: białostocki, sokólski, suwalski oraz wysokomazowiecki. Najkrótszą sieć wodociągową mają: miasto Łomża, miasto Suwałki oraz powiat sejneński.

Rysunek 1. Długość sieci wodociągowej w km w powiatach w latach 2015-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, stan na dzień 15.09.2017 r.

W latach 2015 – 2016 następujące samorządy prowadziły działania związane z budową i modernizacją sieci wodociągowej gminy: miasto Augustów, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Poświętne, Zawady, Czarna Białostocka, Choroszcz, Zabłudów, Łapy, Suraż, Bielsk Podlaski, Miasto Bielsk Podlaski, Wyszki, Grajewo, Radziłów, Białowieża, Dubicze Cerkiewne, miasto Hajnówka, Narewka, Kolno, Łomża, Miastkowo, Jaświły, Trzcianne, Mońki, Puńsk, Siemiatycze, Korycin, Nowy Dwór, Szudziałowo, Suchowola, Jeleniewo, Suwałki, Szypliszki, Czyże, Sokoły, Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, miasto Białystok i miasto Suwałki.

Ponadto w tym samym okresie następujące samorządy prowadziły działania związane z modernizacją stacji uzdatniania wody, gminy: Lipsk, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, miasto Bielsk Podlaski, Brańsk, Radziłów, Narew, Łomża, Śniadowo, Giby, Wysokie Mazowieckie i miasto Białystok.

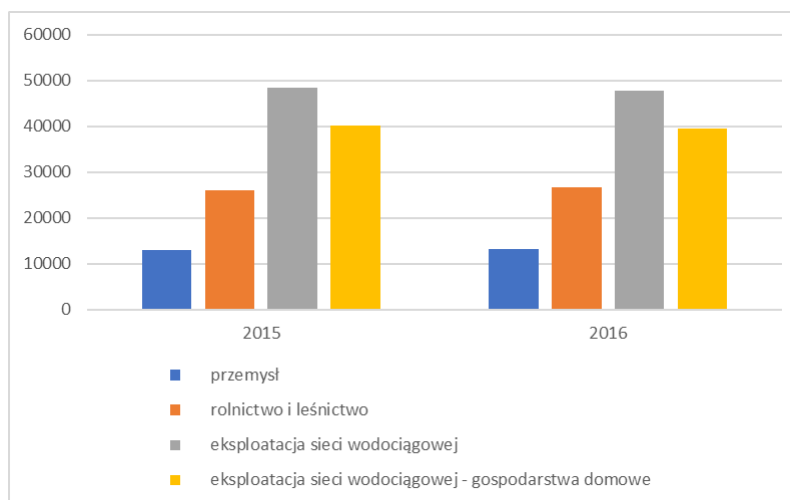
W latach 2015-2016 w ramach realizacji Programu Monitoringu Środowiska województwa podlaskiego, WIOŚ w Białymstoku przeprowadził badania jakości wód Supraśli w punkcie pomiarowo-kontrolnym Supraśl – Nowodworce (kod JCW: PLRW20002426169) położonym powyżej ujęcia. Wyniki badań (szczegółową ocenę przedstawiono w tabeli na końcu opracowania) wykazały, iż woda nie spełniała warunków dobrego stanu wód ze względu na niską kategorię. Jakość wody odpowiadała kryteriom kategorii A3 (woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji). Na klasyfikację miały wpływ wartości: ogólnego węgla organicznego, ChZTcr, miedzi, fenoli lotnych (indeks fenolowy) oraz bakterii grupy Coli. Pozostałe badane parametry spełniały wymogi kategorii A1 lub A2. Powodem dużych stężeń węgla organicznego oraz ChZTcr może być obecność znacznej ilości materii organicznej w wodzie w tym związków humusowych, których źródłem jest podłoże bagienne-torfowe części zlewni Supraśli w rejonie Michałowo-Gródek¹².

¹ Klasyfikacja wód powierzchniowych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia w województwie podlaskim w 2015 roku, WIOŚ BIAŁYSTOK, czerwiec 2016

² Na terenie województwa podlaskiego funkcjonuje jedno ujęcie powierzchniowe wód płynących, zlokalizowane na rzece Supraśl w Wasilkowie, zaopatrujące w wodę Aglomerację Białostocką. Część zlewni Supraśli stanowi obszar strefy ochronnej ujęcia.

W latach 2015 -2016 obserwowano wzrost zużycia wody w przemyśle oraz rolnictwie i leśnictwie. Może to być spowodowane rozwojem tych gałęzi gospodarki na terenie województwa, budowa nowych zakładów wymusza zwiększenie poboru wody w związku z prowadzoną działalnością.

Rysunek 2. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2015 r. i 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na dzień 15.09.2017 r.)

Tabela 9. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2015 i 2016 roku

Zużycie wody na poszczególne cele w dam³	2015	2016	Trend
przemysł	12989	13193	Wzrost
rolnictwo i leśnictwo	26031	26615	Wzrost
eksploatacja sieci wodociągowej	48404,2	47821,7	Spadek
eksploatacja sieci wodociągowej - przez gospodarstwa domowe	40154,2	39444,4	Spadek

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 18.09.2017 r.).

Jednocześnie zaobserwowano trend spadkowy zużycia wody przez gospodarstwa domowe. Może to być spowodowane opomiarowaniem sieci wodociągowych w większych miastach województwa, zmniejszeniem strat na przesyle oraz prowadzeniem skutecznej długoletniej edukacji ekologicznej w zakresie oszczędzania zasobów naturalnych – wód podziemnych i powierzchniowych.

Największym zużyciem wody ogółem na koniec 2016 r. cechowały się powiaty moniecki, miasto Białystok, białostocki, najmniejszym powiatu: sejneński, suwalski, hajnowski i kolneński.

Tabela 10. Zużycie wody ogółem w 2014- 2016 r.

Powiaty	Zużycie wody ogółem dam³			Trend
	2014	2015	2016	
Powiat augustowski	2696	2836,8	2733,0	Wzrost
Powiat białostocki	12650	12812,7	12972,2	Wzrost
Powiat bielski	4015,1	4281,2	4198,6	Wzrost
Powiat grajewski	4089,4	4168,3	4262,8	Wzrost
Powiat hajnowski	1944,7	2033,1	1934,6	Spadek
Powiat kolneński	1599,3	1983,8	1975,0	Wzrost
Powiat łomżyński	3327,6	3508,8	3573,6	Wzrost
Powiat moniecki	14908	14911,8	14927,1	Wzrost
Powiat sejneński	934,5	1034,5	1005,4	Wzrost
Powiat siemiatycki	2413,5	2432,9	2527,5	Wzrost
Powiat sokólski	3039,2	3156,5	3185,8	Wzrost
Powiat suwalski	1586,4	1722,6	1703,6	Wzrost

Powiaty	Zużycie wody ogółem dam ³			Trend
	2014	2015	2016	
Powiat wysokomazowiecki	5521,3	5540,2	5775,9	Wzrost
Powiat zambrowski	5013,4	5086,1	5045,6	Wzrost
Powiat m. Białystok	14703	14811	14561,2	Spadek
Powiat m. Łomża	3506,4	3422	3564,2	Wzrost
Powiat m. Suwałki	3580,4	3681,9	3683,6	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na dzień 14.09.2017 r.)

W analizowanym okresie tylko dwa powiaty hajnowski i miasto Białystok zmniejszyło zużycie wody ogółem. W przypadku miasta Białystok może być to spowodowane zmniejszeniem strat na przesyłach i opomiarowaniem sieci wodociągowej, w przypadku powiatu hajnowskiego można mówić o przyczynach demograficznych i wyludnianiem się powiatu.

W pozostałych powiatach obserwowano tendencję wzrostową. Największy wzrost zapotrzebowania na wodę odnotowano w powiatach: białostockim (375,7 dam³), wysokomazowieckim (254,6 dam³), bielskim (183,5 dam³) i grajewskim (173,4 dam³).

Według danych GUS na koniec 2016 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła ponad 3 507,4 km a ilość przyłączy do kanalizacji wynosiła 93025. Wzrosła również liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej na terenie województwa podlaskiego i w roku 2015 była większa o 3438 w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 11. Sieć kanalizacyjna na terenie województwa podlaskiego

L.p.	Sieć kanalizacyjna na terenie województwa podlaskiego w latach			Trend
	2014	2015	2016	
1	długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]			Wzrost
	3 332,2	3 436,2	3 507,4	
2	długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy [km]			Wzrost
	992,4	1 026,5	1 162,4	
3	długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej [km]			Wzrost
	538,3	540,4	631,7	
4	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]			Wzrost
	87 220	89 956	93 025	
5	ścieki odprowadzone [dam ³]			Wzrost
	32 275,0	32 022,0	33 141,0	
6	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach [osoba]			Wzrost
	656 681	657 418	-	
7	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]			Wzrost
	753 007	756 445	-	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 18.09.2017 r.).

W latach objętych *Raportem* na terenie wszystkich powiatów obserwowano rozwój sieci kanalizacyjnej (z wyjątkiem powiatu sejneńskiego). Najwięcej sieci kanalizacyjnej wybudowano w powiatach: białostockim (32,7 km), miasto Białystok (25,6 km) oraz siemiatyckim (21,1 km), najmniej w powiatach: kolneńskim (0,3 km), bielskim (1,1 km) oraz monieckim (2,2 km).

Długość sieci kanalizacyjnej w ujęciu powiatowym przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2016

Powiaty	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]			Trend
	2014	2015	2016	
Powiat augustowski	241,0	241,7	259,5	Wzrost
Powiat białostocki	781,1	805,8	813,8	Wzrost
Powiat bielski	202,6	203,7	203,7	Wzrost

Powiaty	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]			Trend
Powiat grajewski	102,8	104,6	104,6	Wzrost
Powiat hajnowski	272,2	292,4	293,3	Wzrost
Powiat kolneński	59,1	59,2	59,4	Wzrost
Powiat łomżyński	82,1	86,5	86,9	Wzrost
Powiat moniecki	183,6	185,7	185,7	Wzrost
Powiat sejneński	21,4	21,4	21,4	Bez zmian
Powiat siemiatycki	105,1	108,7	128,6	Wzrost
Powiat sokólski	170,3	189,3	191,2	Wzrost
Powiat suwalski	244,4	245,5	249,6	Wzrost
Powiat wysokomazowiecki	109,6	113,5	114,1	Wzrost
Powiat zambrowski	95,8	97,1	98,0	Wzrost
Powiat m. Białystok	440,8	458,0	466,4	Wzrost
Powiat m. Łomża	107,1	107,9	111,9	Wzrost
Powiat m. Suwałki	113,2	115,2	119,3	Wzrost
łącznie	3332,2	3436,2	3507,4	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na dzień 15.09.2017 r.)

Najdłuższą siecią wodociągową charakteryzują się powiaty białostocki, miasto Białystok, augustowski oraz suwalski. Najkrótszą sieć wodociągową mają powiaty: sejneński, kolneński i łomżyński.

W latach 2015-2016 następujące samorządy prowadziły działania związane z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej, gminy: Płaska, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Poświętne, Czarna Białostocka, Choroszcz, Zabłudów, Łapy, Bielsk Podlaski, miasto Bielsk Podlaski, miasto Grajewo, Radziłów, Czeremcha, Dubicze Cerkiewne, miasto Hajnówka, Hajnówka, Narewka, Kolno, Łomża, Jaświły, Mielnik, Siemiatycze, Kuźnica, Suwałki, Szypliszki, Sokoły, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie, miasto Wysokie Mazowieckie, miasto Białystok, miasto Łomża, miasta Suwałki.

Ponadto w analizowanym okresie samorządy prowadziły działania związane z budową i modernizacją sieci kanalizacji deszczowej, gminy: miasto Augustów, Juchnowiec Kościelny, Czarna Białostocka, Łapy, miasto Bielsk Podlaski, Bielsk Podlaski, Grajewo, miasto Grajewo, Narewka, miasto Kolno, miasto Siemiatycze, Kuźnica, miasto Wysokie Mazowieckie, miast Białystok, miasto Łomża, miasto Suwałki.

Wg Informacji Głównego Urzędu Statystycznego na terenie województwa podlaskiego na koniec 2016 r. funkcjonowało 122 komunalnych i 26 przemysłowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 13. Oczyszczalnie ścieków w województwie podlaskim, stan na koniec 2016 r.

Powiaty	Komunalne			Przemysłowe		
	mechaniczne	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów	mechaniczne	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów
augustowski	0	2	4	0	0	0
białostocki	0	16	2	0	1	0
bielski	0	6	3	1	2	0
grajewski	0	8	1	0	1	1
hajnowski	0	13	2	0	0	0
kolneński	0	4	1	0	1	0
łomżyński	0	4	1	0	2	1
moniecki	0	7	2	0	1	1
sejneński	0	1	1	0	1	0

Powiaty	Komunalne			Przemysłowe		
	mechaniczne	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów	mechaniczne	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów
siemiatycki	0	4	3	1	1	0
sokólski	0	11	1	0	1	0
suwalski	0	5	4	0	1	0
wysokomazowiecki	0	6	2	0	3	1
zambrowski	0	5	0	0	1	1
Miasto Białystok	0	0	1	1	0	0
Miasto Łomża	0	0	1	0	2	0
Miasto Suwałki	0	0	1	0	0	0
łącznie na terenie województwa podlaskiego	0	92	30	3	18	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 18.09.2017 r.).

Najwięcej komunalnych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych było na terenie powiatu białostockiego – 18, hajnowskiego – 15 oraz sokólskiego -12. Natomiast najwięcej przemysłowych oczyszczalni ścieków znajduje się w powiecie: wysokomazowieckim -3, bielskim, łomżyńskim i m. Łomża – po 2.

W województwie podlaskim przeważają biologiczne oczyszczalnie ścieków i na koniec 2016 r. było ich 93, w tym najwięcej w powiatach: białostockim – 16, hajnowskim – 13 oraz sokólskim – 11. W przypadku przemysłowych oczyszczalni ścieków przeważa również biologiczny sposób ich oczyszczania. Na koniec 2016 r. w województwie podlaskim było łącznie 18 biologicznych oczyszczalni przemysłowych.

W latach 2015 – 2016 następujące samorządy prowadziły działania związane z modernizacją oczyszczalni ścieków, gminy: miasto Augustów, Bargłów Kościelny, Gródek, Poświętne, Zabłudów, miasto Bielsk Podlaski, Orla, Wąsosz, Rajgród, Czeremcha, miasto Hajnówka, Hajnówka, Narew, Grabowo, Śniadowo, miasto Sejny, Szudziałowo, Szypliszki, Sokoły, Wysokie Mazowieckie, miasto Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, Rutki, miasto Białystok, miasto Łomża, miasto Suwałki.

W tabeli poniżej przedstawiono wielkości zanieczyszczeń w ściekach komunalnych.

Tabela 14. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu kg/rok			Trend
2014	2015	2016	
BZT ₅			
212 964	209 680	229 021	Wzrost
ChZT			
1 942 947	1 897 974	1 992 888	Wzrost
zawiesina ogólna			
458 947	289 788	362 833	Spadek
azot ogólny			
433 536	362 635	442 229	Wzrost
fosfor ogólny			
24 110	22 705	23 295	Spadek

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na 18.09.2017 r.).

Zgodnie z ww. danymi opublikowanymi przez GUS za rok 2015 i 2016 zwiększył się ładunek zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych w stosunku do wielkości z 2014 r., jeśli chodzi o BZT₅, ChZT i azot ogólny natomiast zmniejszył się fosfor ogólny i zawiesina ogólna. Różnice wielkości ładunków w ściekach komunalnych, zależą w dużej mierze od ich ilości, która na przestrzeni lat ulega wahaniom, może też być następstwem rozwijającej się sieci kanalizacyjnej, co jest zjawiskiem korzystnym.

Na terenach, gdzie przeważa zabudowa rozproszona i utrudnione lub niezasadne jest budowanie zbiorczej kanalizacji sanitarnej i odprowadzanie ścieków do komunalnych oczyszczalni ścieków budowano przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W roku 2015 na terenie województwa podlaskiego powstało 713 przydomowych oczyszczalni ścieków. Przydomowe oczyszczalnie ścieków powstawały w gminach: Bargłów Kościelny, Juchnowiec Kościelny, Michałowo, Bielsk Podlaski, miasto Bielsk Podlaski, Orla, Wyszki, Czyże, Dubicze Cerkiewne, Radziłów, Wąsosz, Rajgród, Miastkowo, Mońki, miasto Sejny, Mielnik, Siemiatycze, Sokoły.

Tabela 15. Ilość zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz stacji zlewnych w latach 2015-2016 na terenie województwa podlaskiego

Jednostka terytorialna	zbiorniki bezodpływowe [szt.]		oczyszczalnie przydomowe [szt.]		stacje zlewne [szt.]	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
augustowski	3 225		2 009		6	
białostocki	10 941		1 308		11	
bielski	4 936		879		4	
grajewski	3 571		889		4	
hajnowski	3 003		494		12	
kolneński	3 730		48		5	
łomżyński	8 141		884		4	
moniecki	3 129		574		9	
sejneński	3 223		587		2	
siemiatycki	7 473	b.d.	171	b.d.	5	b.d.
sokólski	4 983		1 315		11	
suwalski	3 917		1 994		8	
wysokomazowiecki	7 368		1 690		9	
zambrowski	3 564		903		3	
Miasto Białystok	2 152		6		1	
Miasto Łomża	300		4		1	
Miasto Suwałki	671		30		1	
Łącznie na terenie województwa podlaskiego	74 327		13 785		96	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (stan na 18.09.2017 r.) b.d. – brak danych

Rozwój sieci wodno- kanalizacyjnej na terenie województwa podlaskiego sprzyja racjonalnej gospodarce zasobami wodnymi. Dzięki budowie sieci wodociągowej możliwa jest kontrola poboru wód podziemnych na cele zarówno gospodarcze jak i przemysłowe. Pozwala to także na ograniczenie strat wody na przesyłach. Dzięki rozwojowi sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni, na terenach, gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione, możliwa jest ochrona zasobów wodnych (wód powierzchniowych i podziemnych) przed zanieczyszczeniem ze strony niekontrolowanych zrzutów ścieków komunalnych i przemysłowych.

Niejednokrotnie Samorządy współfinansowały inwestycje związane z gospodarką wodną ze środków zewnętrznych np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

w Białymstoku. W tabeli poniżej wymieniono zadania współfinansowane przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015-2016.

Tabela 16. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu Gospodarka Wodna (W), które uzyskały wsparcie z WFOŚiGW w Białymstoku

Lp.	Zadanie	Jednostka realizująca zadanie
2015		
1	Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej dla miasta Siemiatycze- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z przyłączami w ulicach: Kościuszki, Polnej i Fabrycznej	Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o. w Siemiatyczach
2	Remont oczyszczalni ścieków	Gmina Narew
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Brańsk
4	Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków w m. Szypliszki	Osoba fizyczna
5	Budowa Gminnej oczyszczalni ścieków przy ul. Fabrycznej	Gmina Czeremcha
6	Rozbudowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Bryki oraz budowa sieci kanalizacyjnej w m. Szepietowo Wawrzyńce – Etap I	Gmina Szepietowo
7	Remont stacji uzdatniania wody w m Kolnica	Gmina Brańsk
8	Modernizacja stacji uzdatniania wody	Spółdzielnia Mleczarska w Łapach
9	Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Rogowie	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o
10	Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Złotorii	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o
11	Budowa sieci wodociągowej od uli. Zastawie II do m. Barszczewo	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o
2016		
12	Poprawa czystości terenów Gminy Goniądz (etap – konserwacja i weryfikacja stanu technicznego sieci kanalizacyjnej)	Gmina Goniądz
13	Poprawa czystości terenów Gminy Goniądz (etap –zabezpieczenie w sanitariaty)	Gmina Goniądz
14	Zakup 6 szt. sanitariatów przenośnych	Zakład Gospodarki komunalnej i Mieszkaniowej w Rajgradzie
15	Zakup 2 kontenerów sanitarnych do bazy ZHP w Borkach gm. Gródek	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Białostocka
16	Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków w DPS w Kownatkach	Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Okręgowy w Łomży
17	Uszczelnienie systemu kanalizacji sanitarnej w celu Ochrony wód gruntowych	Parafia pw. Świętego Krzyża w Łapach
18	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Suwałkach – wybudowanie instalacji do suszenia osadów ściekowych	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Suwałkach Sp. z o.o.
19	Wykonanie przyłączenia budynku jednorodzinnego do sieci kanalizacyjnej w miejscowości Porosły	Osoba fizyczna
20	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach 11 Listopada, Miłkowskiego, Letniej i Armii Krajowej	Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z .o.o. w Siemiatyczach
21	Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Rogowie	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o
22	Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Złotorii	Zakład Energetyki Ciepłej

L.p.	Zadanie	Jednostka realizująca zadanie
		Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o
23	Budowa sieci wodociągowej od uli. Zastawie II do m. Barszczewo	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Sp. z o.o

Źródło: WFOŚiGW w Białymstoku

W ramach ochrony zasobów wodnych Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku w latach 2015-2016 realizował zadania z zakresu budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnej oraz budowy zbiorników retencyjnych. W ramach zadań administracji rządowej WZMiUW w Białymstoku, w latach 2015-2016, zrealizował m.in.:

Tabela 17. Realizacja zadań konserwacyjnych w latach 2015-2016

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Uzyskane efekty w latach	
			2015	2016
1	Utrzymanie rzek, cieków i kanałów, w tym:	km	2478	2606
	- konserwacja bieżąca rzek i kanałów	km	2478	2606
	- konserwacja gruntowna	km	121	0
	- remont budowli	szt.	18	62
2	Konserwacja rzek nieuregulowanych	km	81	41
3	Utrzymanie wałów przeciwpowodziowych	km	34,98	34,70
4	Eksploatacja budowli piętrzących, w tym:	szt.	590	1023
	- na rzekach uregulowanych	km	585	1027
	- na rzekach nieuregulowanych	km	5	5
5	Utrzymanie w sprawności technicznej urządzeń zbiornika Siemianówka, w tym „Małej Elektrowni Wodnej” z dwoma hydroturbogeneratorami		Działanie prowadzono	Działanie prowadzono
6	Eksploatacja stacji pomp,	szt.	14	14
	w tym na zbiorniku Siemianówka	szt.	5	5

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Podlaskiego w 2015 i 2016 r.

Ponadto w latach objętych niniejszym raportem WZMiUW w Białymstoku zrealizował następujące zadania:

Lp.	Zadanie
1	Rzeka Słuczka – kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryta wraz z budowlami km 9+000- 15+650, 17+000-19+470 gm. Bargłów Kościelny, Augustów – dokumentacja projektowa
2	Rzeka Skroda – budowa 2 jazów w km 12+961w m. Zabiele oraz w km 16+313 w m. Janowo gm. Kolno – dokumentacja projektowa
3	Postawelek- budowa urządzeń melioracji szczegółowych gm. Szypliszki – dokumentacja projektowa
4	Usługa regulowania przebiegu granic i stanu prawnego nieruchomości w obrębie nowoprojektowanych budowli na rzece Rokietnica
5	Bobra Wielka – zbiornik małej retencji wodnej sporządzenie operatu wodnoprawnego wraz z instrukcją gospodarowania wodami

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Podlaskiego w 2015 i 2016 r.

W latach objętych niniejszym raportem samorządy gminne podjęły następujące działania:

- Wykonano przepust na rzece Supraśl na terenie Gminy Michałowo;
- Budowano rowy melioracyjne we wsiach: Truski, Mokre, Grabowiec;
- Dofinansowano inwestycje spółek wodnych na terenie Gminy Szczuczyn;

- Przebudowano rów melioracyjny z zabezpieczeniem skarp i dna przy ul. 11 listopada;
- Wybudowano wyciąg nart wodnych i infrastrukturę towarzyszącą – gmina Szypliszki;
- Meandryzacja rzeki Białej, Stworzenie terenów zalewowych, utrzymanie terenów z roślinnością bagienną – miasto Białystok;
- Budowano stawy przy ul. Marczukowskiej, ochrona siedlisk ptaków i zwierząt doliny cieku Bażantarka;
- Budowano zbiorniki retencyjne – miasto Białystok;
- Odbudowano fosy na terenie zabytkowego Parku Branickiego, odtworzenie historycznego kształtu i funkcji kanałów wodnych – miasto Białystok;
- Budowa bulwarów wzdłuż rzeki Białej – miasto Białystok;
- Opracowano dokumentacje na budowę rowu retencyjnego otwartego do którego odprowadzane będą wody opadowe z ul. Narodowych Sił Zbrojnych w Białymstoku;

2.2.3. Gospodarka odpadami

W latach objętych niniejszym raportem (2015 – 2016) obowiązywał *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017* przyjęty uchwałą Nr XXX/233/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 r.

Na skutek zmian jakie zaszły w przepisach tj. ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach³ (Dz.U. 2016 poz. 1987 ze zm.) oraz ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴ (Dz.U. 2016 poz. 250 ze zm.) Sejmik Województwa Podlaskiego w dniu 19 grudnia 2016 r. uchwałą Nr XXXII/280/16 opracował i przyjął obowiązujący obecnie *Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022*.

Stan realizacji gospodarki odpadami na terenie województwa podlaskiego zawarty będzie w obecnie tworzonego Sprawozdaniu z realizacji Planu Gospodarki Odpadami za lata 2014 – 2016.

2.2.4. Ochrona przyrody i krajobrazu

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowe
Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności.	OP1: Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasadach przyrodniczych województwa. OP2: Stworzenie prawno – organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody. OP3: Zachowanie lub odtwarzanie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk. OP4: Ochrona różnorodności biologicznej i

³ W 2017 r. znowelizowano ustawę z dnia 14 grudnia 2012 o odpadach (Dz.U. 2017 poz. 1849) tekst jednolity

⁴ W 2017 r. znowelizowano ustawę z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2017 poz. 1289) tekst jednolity

	krajobrazowej na obszarach wiejskich. OP5: Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych.
--	--

W latach 2015 – 2016 podejmowano działania w zakresie popularyzowania i rozpowszechniania wiedzy w zakresie przyrody województwa podlaskiego, w tym w zakresie rozwoju i poprawy infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych. Działania tego typu podejmowane były przede wszystkim przez parki narodowe i krajobrazowe oraz RDOŚ w Białymstoku, w ramach różnego rodzaju projektów.

Zrealizowano:

- działanie związane z uporządkowaniem kwestii planowania przestrzennego i wprowadzenie zapisów dotyczących ochrony przyrody do dokumentów planistycznych jednostek samorządu; w tym zakresie RDOŚ w Białymstoku prowadził postępowania, polegające na opiniowaniu i uzgadnianiu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego, polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu oraz innych polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
- działanie związane z wyznaczaniem i ustanawianiem zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody; RDOŚ w Białymstoku wydał zarządzenia w sprawie ustanowienia zadań ochronnych następujących rezerwatów przyrody:
  - w 2015 r.: „Rutka”, „Dębowy Grąd”, „Lipiny w Puszczy Białowieskiej”, „Starzyna”, „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej”, „Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera”, „Góra Uszeście”, „Stara Dębina”, „Gliniki”, „Głazowisko Bachanowo nad Czarną Hańczą”, „Kuriańskie Bagno”, „Tobolinki”, „Pomorze”, „Łempis”, „Kukle”, „Stare Biele”, „Głazowisko Łopuchowskie”, „Cmentarzysko Jaćwingów”, „Ostoja Bobrów Marycha”;
  - w 2016 r.: „Starożyn”, „Kuriańskie Bagno”;
- powoływano nowe formy ochrony przyrody, w tym pomniki przyrody, zmieniano także granice i powierzchnie obszarowych form ochrony przyrody;
- działania w zakresie opracowania i ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody; RDOŚ w Białymstoku wydał zarządzenia w sprawie ustanowienia planów ochrony dla następujących rezerwatów przyrody:
  - w 2016 r.: „Grabówka”, „Uroczysko Dzierzbia”, „Grąd Radziwiłłowski”, „Las Cieliczański”, „Woronicza”, „Starodrzew Szyndzielski”, „Jasionowe Góry”, „Krasne”, „Krzemieńskie Góry”, „Witanowszczyzna”, „Jezioro Wiejki”, „Sokóle”, „Budzisk”, „Bagno Wizna I”, „Las Zwierzyniecki”, „Bagno Wizna II”, „Kuriańskie Bagno”;
- działania związane z opracowaniem i ustanawianiem planów zadań ochronnych lub zmian planów dla obszarów Natura 2000;

Ponadto w latach 2015-2016 prowadzono działania w zakresie ochrony czynnej, inwentaryzacji przyrodniczych i monitoringu zasobów przyrody.

Województwo podlaskie posiada znaczną powierzchnię obszarów prawnie chronionych.

Tabela 18. Powierzchnia obszarów chronionych województwa podlaskiego

Lp.	Obszary chronione na terenie województwa podlaskiego w latach [ha]			Trend
	2014	2015	2016	
1	ogółem			
	645 909,95	642 313,97	638 841,50	Spadek
2	parki narodowe			
	92 169,20	92 180,10	92 180,09	Wzrost
3	rezerваты przyrody			
	23 591,69	23 585,80	23 674,60	Wzrost
4	parki krajobrazowe razem			
	88 084,50	88 138,16	86 566,05	Spadek
5	rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych			
	4 555,11	4 659,83	4 714,34	Wzrost
6	obszary chronionego krajobrazu razem			
	462 715,30	459 223,15	457 304,18	Spadek
7	rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu			
	18 407,40	18 475,09	18 494,04	Wzrost
8	użytki ekologiczne			
	2 172,17	2 182,08	2 185,36	Wzrost
9	stanowiska dokumentacyjne			
	0,5	0,5	0,5	Bez zmian
10	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe			
	139,1	139,1	139,1	Bez zmian
11	pomniki przyrody [szt.]			
	1998	1993	1998	Bez zmian

Źródło: GUS. Bank Danych Lokalnych. 2014-2016.

W analizowanym okresie powierzchnia terenów chronionych na terenie województwa podlaskiego uległa zmniejszeniu o 7 068,45 ha. Spadła powierzchnia parków krajobrazowych o 1 518,45 ha i obszarów chronionego krajobrazu o 5 411,12 ha. Może być to podyktowane aktualizacją granic danych obszarów w układzie przestrzennym w związku z uzupełnieniem danych w Centralnym Rejestrze form Ochrony Przyrody⁵.

Należy podkreślić, że w latach 2015-2016 wzrosła powierzchnia parków narodowych (o 10,89 ha), rezerwatów przyrody (o 82,91 ha) oraz użytków ekologicznych (o 13,19 ha).

Bez zmian pozostała powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych oraz pomników przyrody.

Poniżej przedstawiono harmonogram realizacji działań podejmowanych przez parki narodowe i krajobrazowe oraz RDOŚ w Białymstoku wraz z ich finansowaniem, w okresie 2015-2016.

Lp.	Podjęte działania	Termin realizacji	Koszty	Źródła finansowania
RDOŚ w Białymstoku				
1.	Opracowanie planów ochrony dla 14 rezerwatów przyrody	2013-2015	232 781,00	WFOŚiGW

⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody

Lp.	Podjęte działania	Termin realizacji	Koszty	Źródła finansowania
2.	Opracowanie planów ochrony dla 2 rezerwatów przyrody	2015-2016	41 205,00	WFOŚiGW
3.	Opracowanie projektu Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 (poza granicami Białowieskiego Parku Narodowego) – ustanowionego na mocy zarządzenia RDOŚ w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 3600)	2011-2015	Środki pozyskane i wydatkowane przez Białowieski Park Narodowy	POIiŚ
4.	Zmiana Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sasanki w Kolimogach PLH200026 – zarządzenie RDOŚ w Białymstoku z dnia 18 stycznia 2016 r. (dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 273)	2015-2016	W ramach pracy własnej	W ramach pracy własnej
5.	Zmiana Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeleniewo PLH200001 – zarządzenie RDOŚ w Białymstoku z dnia 26 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 1991)	2016	W ramach pracy własnej	W ramach pracy własnej
6.	Zmiana Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Suwalska PLH200003 – zarządzenie RDOŚ w Białymstoku z dnia 25 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 4395)	2016	W ramach pracy własnej	W ramach pracy własnej
7.	Inwentaryzacja przyrodnicza w ramach projektu Ochrona torfowisk w obszarze Natura 2000 Jeleniewo – celem projektu jest uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania wyszczególnionych siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Jeleniewo; w ramach realizacji projektu przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą obszaru, pod kątem występowania siedlisk: 7110, 7140, 7230; dzięki realizacji projektu zaktualizowany został Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Jeleniewo;	2015	35 670,00	WFOŚiGW
8.	Inwentaryzacja przyrodnicza w ramach projektu Ochrona torfowisk w obszarze Natura 2000 Ostoja Suwalska – celem projektu jest uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania wyszczególnionych siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Ostoja Suwalska; w ramach realizacji projektu przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą obszaru, pod kątem występowania siedlisk: 7140 i 7150; dzięki realizacji projektu zaktualizowano Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 200 Ostoja Suwalska	2015	35 000,00	WFOŚiGW
9.	Inwentaryzacja przyrodnicza w ramach projektu Ochrona nocka łydkowłosego na obszarze Natura 2000 Jeleniewo – celem projektu jest określenie preferencji siedliskowych, żerowisk i czasoprzestrzennego zróżnicowania aktywności nocka łydkowłosego na obszarze Natura 2000 Jeleniewo	2015	60 000,00	WFOŚiGW
10.	Inwentaryzacja przyrodnicza w ramach projektu Ochrona granicznika płucnika na obszarze Natura 2000 Puszcza	2015	25 830,00	WFOŚiGW

Lp.	Podjęte działania	Termin realizacji	Koszty	Źródła finansowania
	Białowieśka – celem projektu jest opracowanie strategii ochrony granicznika płucnika na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieśka poprzez przeprowadzenie badań terenowych obejmujących wykonanie inwentaryzacji gatunku metodą powierzchni losowych oraz określeniu stanu fizjologicznego i zagrożeń mających wpływ na jego populację			
11.	Inwentaryzacja przyrodnicza w ramach projektu Ochrona przyrody na terenie województwa podlaskiego – w ramach projektu wykonana została inwentaryzacja przyrodnicza mająca na celu uzupełnienie stanu wiedzy o siedliskach przyrodniczych 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) i 6230 – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniaczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie) oraz uwarunkowaniach ich ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieśka PLC200004 z wyłączeniem powierzchni Białowieśkiego Parku Narodowego	2016	19 890,00	WFOŚiGW
12.	Realizacja projektu Ochrona czynna cennych siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Czerwony Bór PLH200018 - w zakres realizacji projektu wchodzi działania polegające na wykonaniu zabiegów usunięcia drzew i krzewów oraz usunięcia ekspansywnych gatunków roślin w miejscach występowania siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Czerwony Bór; działania ochronne zostały zaplanowane dla takich siedlisk, jak: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe, suche wrzosowiska, zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych, ciepłolubne dąbrowy; w ramach projektu wykonane zostały także działania dotyczące monitoringu efektywności usunięcia gatunków inwazyjnych ; realizacja projektu będzie kontynuowana do 2018 r.	2016	202 453,40	NFOŚiGW
Narwiański Park Narodowy				
13.	Monitoring zasobów przyrody Narwiańskiego Parku Narodowego	2015	238 938,84	Środki własne
14.	Monitoring zasobów przyrody Narwiańskiego Parku Narodowego	2016	252 567,19	Środki własne
Wigierski Park Narodowy				
15.	Kompleksowa rozbudowa infrastruktury turystycznej Wigierskiego Parku Narodowego – zrównoważone udostępnianie przyrody, poprzez ograniczenie antropopresji, w tym: odbudowa pomostu na Sucharze 1 w m. Krzywe oraz pomostów Bartny Dół i Powąły na jeziorze Wigry, budowa pomostu pływającego i miejsca wodowania łodzi wędkarskich Łysocha i Stupie; budowa	2015	659 483,05	NFOŚiGW

Lp.	Podjęte działania	Termin realizacji	Koszty	Źródła finansowania
	elementów zagospodarowania miejsc odpoczynku na szlakach turystycznych - ławostoły, miejsca ogniskowe, toalety kompostujące, wiaty na drewno opałowe, konstrukcje tablic informacyjnych			
16.	Modernizacja infrastruktury turystycznej Wigierskiego Parku Narodowego, w tym: odbudowa części kładki na ścieżce Las w m. Krzywe, remont i konserwacja kładki z punktem widokowym w m. Cimochovizna, odbudowa punktu widokowego Słupie – ścieżka jeziora	2015	349 320,00	Fundusz Leśny
17.	Modernizacja infrastruktury turystycznej Wigierskiego Parku Narodowego, w tym: Krzywe ścieżka Las i Słupie ścieżka Jeziora – ogrodzenie z bali 212,5 m; Krzywe plaża i Leszczewek przy leśniczówce – ogrodzenie z desek 200m; Krzywe parking – szlaban automatyczny (1 szt.), szlaban obrotowy ręczny (6 szt.); O.O Powały (3 szt.), O.O Słupie (1 szt.), O.O Gawarzec (1 szt.), wiatra 12-sto osobowa (1szt.), O.O Leszczewek, wiatra 6-cio osobowa (5 szt.), O.O Krzywe (2 szt.), O.O Lipowe (3 szt.); Krzywe ścieżka Las – odbudowa kładki prowadzącej przez teren podmokły; Słupie ścieżka Jeziora - Suchar Wielki – odbudowa pomostu widokowego, jezioro Długie – wymiana pokładu pomostu widokowego; odbudowa kładki przez rzekę Wiatrołuża; O.O Powały przystanek Binduga – odbudowa platformy widokowej; O.O Krusznik – budowa drewnianej wieży widokowej o wysokości 15 m z pokładem widokowym na wysokości 10 m	2016	543 409,00	Fundusz Leśny
Białowieski Park Narodowy				
18.	Budowa pawilonu edukacyjnego na terenie Rezerwatu Pokazowego Żubrów	2015-2016	9 862 599,34	NFOŚiGW w Warszawie, środki własne
19.	Działania w ramach rocznego planu zadań ochronnych Białowieskiego Parku Narodowego	2015	325 334,21	Środki własne
20.	Działania w ramach rocznego planu zadań ochronnych Białowieskiego Parku Narodowego	2016	245 117,73	Środki własne
Biebrzański Park Narodowy				
21.	Wniosek do POIS 2014-2020 na „Doposażenie i adaptacja bazy edukacyjnej Biebrzańskiego Parku Narodowego w siedzibie Parku: Centrum Edukacji i Zarządzania w Osowcu-Twierdzy 8” – projekt będzie realizowany w latach 01.01.2017 – 31.03.2018 r.	2016	716 000,00	POIS, NFOŚiGW w Warszawie, środki własne
22.	Kontynuacja realizacji projektu LIFE13 NAT/PL/000050 pt. „Renaturyzacja sieci hydrograficznej w Basenie środkowym doliny Biebrzy. Etap II”. Zgodnie z założeniami, jest on kontynuacją projektu „Renaturyzacja sieci hydrograficznej w Basenie Środkowym doliny Biebrzy. Etap I”.	2015-2016	6 641 806 EUR (całkowita wartość projektu na lata 2014-	Program LIFE+, NFOŚiGW w Warszawie, środki własne

Lp.	Podjęte działania	Termin realizacji	Koszty	Źródła finansowania
			2018)	
23.	Ochrona siedlisk mokradłowych dolin Górnej Biebrzy	2015-2016	4 817 551 EUR (całkowita wartość projektu w latach 2012-2017)	Program LIFE+, NFOŚiGW w Warszawie, środki własne
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej				
24.	Powołanie pomnika przyrody na terenie miejscowości Nowiny Kasjerskie w gminie Knyszyn – Uchwała nr X/75/15 Rady Miejskiej w Knyszynie	2015	-	-
25.	Inwentaryzacja torfowisk wysokich i przejściowych występujących na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej ze szczególnym uwzględnieniem otuliny i Wzgórz Sokólskich” (inwentaryzacja torfowisk wysokich i przejściowych oraz rzadkich i chronionych roślin związanych z tymi siedliskami objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000	2016	23 400,00	UMWP i środki własne
26.	Inwentaryzacja źródeł i pomników przyrody na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej	2015-2016	-	Środki własne
Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi				
27.	Powiększenie powierzchni rezerwatu przyrody Wielki Dział – zarządzenie RDOŚ w Białymstoku z dnia 17 maja 2016 r.	2015-2016	-	-
28.	Monitoring ornitologiczny Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi	2016-2017	10 000,00	Środki własne
29.	Realizacja projektu LIFE+ Ochrona bociana białego w dolinach rzecznych wschodniej Polski	2016-2020	484 000,00	Fundusze unijne, środki własne

Źródło: Dane z ankiet przekazanych przez: RDOŚ w Białymstoku, Narwiański Park Narodowy, Wigierski Park Narodowy, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi, Biebrzański Park Narodowy, Białowiecki Park Narodowy.

Ponadto w latach 2015-2016 podjęto działania w zakresie ochrony przyrody, w ramach dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, Oś Priorytetowa VI. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami, Działanie 6.3 Ochrona zasobów bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu.

Tabela 19. Projekty w zakresie ochrony przyrody dofinansowane z RPO WP

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
2016 r.				
1.	Opracowanie Studium uwarunkowań	Gmina Białowieża	86680,00	47087,60

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
	i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białowieża			
2.	Projekt Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej – opracowanie częściowe	Województwo Podlaskie	231423,51	184794,47
Razem			318103,51	231882,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://rpo.wrotapodlasia.pl/>

2.2.5. Ochrona przed hałasem

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed hałasem:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.	H1: Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas. H2: Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas.

W roku 2015 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku przeprowadził pomiary hałasu drogowego w 11 miejscowościach województwa podlaskiego. W czterech (Supraśl, Łomża, Grajewo, Suwałki) wyznaczano poziomy długookresowe LDWN i LN mające zastosowanie przy prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem, natomiast w pozostałych wykonywano tzw. pomiary krótkookresowe L_{AeqD} i L_{AeqN} mające odniesienie do jednej doby.

Pomiary poziomów długookresowych (dziennie – wieczornie – nocne oraz nocne) realizowano przy drogach krajowych nr 8 i 61 oraz przy drodze wojewódzkiej nr 676.

Przeprowadzone w 2015 roku pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie województwa podlaskiego wykazały powszechne występowanie przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu zarówno w porze dziennej i nocnej.

W porze dziennej przekroczenia wystąpiły w Rajgrodzie (8,7 dB), Kleosinie (6,9 dB), Szczuczynie (6,2 dB), Korycinie (4,4 dB), Knyszynie (1,7 dB) oraz Augustowie (0,1 dB). W Bargłowie Kościelnym przekroczeń nie stwierdzono.

Najbardziej uciążliwe przekroczenia występowały na przylegających do dróg terenach zabudowy mieszkaniowej w porze nocnej. Odnotowano je w Korycinie, Szczuczynie, Rajgrodzie, Augustowie, Kleosinie i Knyszynie. Wartości przekroczeń wynosiły od 3,9 dB do 11,5 dB. W Bargłowie Kościelnym nie odnotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego hałasu.

Przeprowadzone pomiary w Supraślu, Łomży, Grajewie, Suwałkach umożliwiły określenie poziomów długookresowych natężenia dźwięku LDWN (dla pory dziennie – wieczornie – nocnej) i LN (dla pory nocnej). Poziomy te mają zastosowanie w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem. W Łomży, Grajewie i Suwałkach oba wskaźniki przekroczyły wartości dopuszczalne od 4,8 – 8,2 dB. Jedynie w Supraślu nie stwierdzono przekroczeń⁶.

⁶ Ocena wyników badań hałasu komunikacyjnego wykonanych na terenie województwa podlaskiego w 2016 r.; WIOŚ Białystok 2017 r.

W roku 2016 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku przeprowadził pomiary hałasu drogowego w 3 miejscowościach województwa podlaskiego. Na ich podstawie, w Mońkach, Szypliszkach i Kolnie, wyznaczono wartości wskaźników długookresowych (LDWN i LN) mających zastosowanie przy prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem, oraz wartości wskaźników krótkookresowych (L_{AeqD} i L_{AeqN}) mających zastosowanie w odniesieniu do wartości dopuszczalnych hałasu w ciągu jednej doby.

Pomiary poziomów długookresowych (dziennie – wieczornie – nocne oraz nocne) prowadzono przy drogach krajowych. W Mońkach przy drodze krajowej nr 65, w Szypliszkach przy drodze krajowej nr 8, w Kolnie przy drodze krajowej nr 63.

Przeprowadzone w 2016 roku pomiary hałasu komunikacyjnego (Mońki, Szypliszki, Kolno) wykazały występowanie przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu zarówno w porze dziennej i nocnej.

Wyniki pomiarów krótkookresowych (pora dzienna) wykazały przekroczenia w 10 spośród 12 punktów pomiarowych położonych: - w Mońkach: ul. Ełcka 23, ul. Białostocka 36, ul. Białostocka 63, ul. Ełcka 20; - w Szypliszkach: ul. Suwalska 29, Słobódka 44, ul. Suwalska 7; - w Kolnie: ul. Sobieskiego 17, ul. Wojska Polskiego 38a, ul. Sienkiewicza 24.

Nie stwierdzono przekroczeń w 2 punktach pomiarowych: w Szypliszkach przy ul. Kościuszki 47 oraz w Kolnie przy ul. Witosa 11.

Wyniki pomiarów krótkookresowych (pora nocna) wykazały najbardziej uciążliwe przekroczenia w tych samych 10 punktach pomiarowych co w porze dziennej. Przekroczeń nie stwierdzono w Szypliszkach przy ul. Kościuszki 47 oraz Kolnie przy ul. Witosa 11. Ocena wskaźników poziomów długookresowych LDWN (dla pory dziennie – wieczornie – nocnej) i LN (dla pory nocnej) mających zastosowanie w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem wykazała, że: - wskaźnik LDWN został przekroczony w Szypliszkach o 11,8 dB, a w Kolnie o 5 dB. W Mońkach nie stwierdzono przekroczenia. - wskaźnik LN został przekroczony w Szypliszkach o 9,6 dB, a w Mońkach o 0,6 dB. W Kolnie nie stwierdzono przekroczeń dla wskaźnika pory nocnej.

Zgodnie z zakresem kompetencji, w ramach ograniczenia uciążliwości związanej z ponadnormatywnym hałasem, WIOŚ prowadził planowe działania kontrolne w odniesieniu do podmiotów, w których stwierdzono wcześniej nadmierną emisję hałasu do środowiska i które mają ustalony dopuszczalny poziom emisji, a także w szeregu mniejszych obiektów, których działalność stwarzała uciążliwość dla otoczenia, w tym dla ludzi. Były to w szczególności: zakłady przemysłowe, mechaniczne, przerobu drewna, systemy wentylacyjno – klimatyzacyjne obiekty gastronomiczne, punkty przeładunku węgla. Działania kontrolne koncentrowały się na:

- ocenie dotrzymania warunków emisji w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych w środowisku,
- ocenie dotrzymania warunków posiadanych decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu do środowiska,
- realizacji przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia emisji hałasu.

W latach 2013-2015 WIOŚ przeprowadził 42 kontrole planowane oraz 99 pozaplanowe. Przedmiotem przeprowadzonych kontroli były sprawdzenie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska. W efekcie przeprowadzonych kontroli, w podmiotach, u których stwierdzono naruszenia zastosowano zróżnicowane sankcje: wystosowano zalecenia pokontrolne, wydano decyzje administracyjne, zastosowano pouczenia bądź udzielono instruktażu.

W latach 2015 – 2016 następujące samorządy prowadziły działania związane z budową i modernizacją dróg, gminy: Augustów, miasto Augustów, Bargłów Kościelny, Lipsk, Nowinka, Sztabin, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Poświętne, Turośń Kościelna, Zawady, Czarna Białostocka, Choroszcz, Zabłudów, Łapy, Michałowo, Bielsk Podlaski, miasto Bielsk Podlaski, Orla, Wysзки,

Grajewo, Radziłów, Wąsosz, Rajgród, Szczuczyn, Białowieża, Czeremcha, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, miasto Hajnówka, Narew, Narewka, Kleszczele, Grabowo, Kolno, miasto Kolno, Miastkowo, Przytuły, Śniadowo, Zbójna, Jedwabne, Jasionówka, Jaświły, Trzcianne, Knyszyn, Giby, Puńsk, Sejny, miasto Sejny, Grodzisk, Siemiatycze, miasto Siemiatycze, Janów, Korycin, Kuźnica, Szudziałowo, Suchowola, Filipów, Jeleniewo, Suwałki, Szypliszki, Czyże, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Sokoły, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie, miasto Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, Rutki, Zambrów, miasto Białystok, miasto Łomża, miasto Suwałki powiaty: augustowski, białostocki, grajewski, kolneński, łomżyński, moniecki, sejneński, siemiatycki, suwalski, wysokomazowiecki i zambrowski.

Ponadto w analizowanym okresie samorządy prowadziły działania związane z budową ścieżek rowerowych, gminy: Augustów, Gródek, Turośń Kościelna, Zawady, Łapy, Dubicze Cerkiewne, miasto Hajnówka, Narewka, Kleszczele, Kolno, Jaświły, miasto Białystok, miasto Łomża, miasto Suwałki powiaty: kolneński, zambrowski.

W roku 2015 rozbudowano sieć dróg gminnych o nawierzchni twardej o 80,7 km a nawierzchni twardej ulepszonej o 62,1 km, dróg powiatowych o nawierzchni twardej o 13,4 km a nawierzchni twardej ulepszonej o 64,4 km w stosunku do 2014 r. Rozbudowano także sieć dróg ekspresowych o 12,8 km.

2.2.6. Ochrona przed oddziaływaniami pól elektromagnetycznych

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.	PEM1: Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych.

W latach 2014-2016 WIOŚ w Białymstoku zrealizował program badań pól elektromagnetycznych opracowany zgodnie z Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645).

W każdym roku badania prowadzono w 45 punktach rozmieszczonych na terenie całego województwa (po 15 punktów w każdej z trzech wymienionych wyżej kategorii terenów). Z punktu widzenia pomiarów monitoringowych, realizowanych w ramach Programu PMŚ, zakres pomiarowy obejmował częstotliwości od 3 MHz do 3000 MHz. Dopuszczalne natężenie pola elektromagnetycznego w tym zakresie wynosi 7 V/m dla składowej elektrycznej (E), oraz 0,1 W/m² dla gęstości mocy (S). Celem pomiarów było określenie wartości promieniowania w środowisku i sprawdzenie dotrzymania norm, ewentualnie wskazanie obszarów, na których te normy zostały przekroczone. Z przeprowadzonego, trzyletniego cyklu pomiarowego wynika, że w środowisku miast powyżej 50 tys. mieszkańców (Białystok, Łomża, Suwałki) najwyższą wyliczoną średnią arytmetyczną z uśrednionych wartości natężeń pól elektromagnetycznych otrzymano w 2014 roku (0,304 V/m), a najniższą w 2016 roku (0,235 V/m). W kategorii miast mniejszych, najwyższa wyliczona średnia arytmetyczna została odnotowana w roku 2014 (0,247 V/m), natomiast najmniejsza przypadła dla roku 2015 (0,132 V/m). Na terenach wiejskich w 2016 roku średnia była najwyższa (0,121 V/m), a w roku 2015 najniższa (0,112 V/m).

W kategorii miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. najwyższą średnią wartość składowej elektrycznej zmierzono w 2015 roku w punkcie pomiarowym w Suwałkach przy ul. Witosa. Uzyskano wówczas wynik 1,03 V/m (14,7 % wartości dopuszczalnej). W pozostałych punktach tej kategorii wyniki były poniżej 1 V/m. W środowisku pozostałych miast (poniżej 50 tys. mieszkańców) najwyższe wartości uzyskano w dwóch punktach pomiarowych. W 2014 roku w Augustowie na Rynku Zygmunta Augusta (0,89 V/m, 12,7%) oraz w 2016 roku w Drohiczynie ul. Plac Kościuszki (1,09 V/m, 15,6%). W Drohiczynie była to najwyższa wartość w całym trzyletnim cyklu pomiarowym. Na obszarach wiejskich większość wyników była poniżej dolnego progu oznaczalności sondy ($\leq 0,2$ V/m). Pozostałe wyniki oscylowały w przedziale 0,22 – 0,29 V/m.

Pomimo ciągłego rozwoju telefonii komórkowej oraz rozbudowy linii i stacji elektroenergetycznych o napięciu znamionowym równym lub wyższym 110 kV obserwowana emisja pól elektromagnetycznych na środowisko utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. Wyniki pomiarów monitoringowych pokazują, że w cyklu 2014 – 2016 wyniki poziomów PEM utrzymują się na niskich poziomach. W żadnym z punktów pomiarowych nie zmierzono wartości przekraczającej wartość dopuszczalną składowej elektrycznej 7 V/m. Najwyższa wartość 2-godzinnej średniej składowej elektrycznej osiągnęła wartość 1,09 V/m, co stanowi 15,6% wartości dopuszczalnej. W 93 punktach pomiarowych zmierzone wartości składowej elektrycznej były poniżej dolnego progu czułości sondy pomiarowej ($\leq 0,2$ V/m)

Należy więc zaznaczyć, że cele w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi były realizowane w latach 2015-2016.

2.2.7. Odnawialne źródła energii

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	OZE1: Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Zgodnie z danymi Urzędu Regulacji Energetyki w województwie podlaskim obecnie funkcjonuje 79 instalacji OZE, podczas gdy w poprzednim okresie sprawozdawczym było ich 65.

Tabela 20. Ilość, rodzaj i moc instalacji OZE na terenie województwa podlaskiego

Typ instalacji		Ilość instalacji	Moc[MW]
Powiat: augustowski			
 PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	0.268
 WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	3	0.342
Powiat: białostocki			
 BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	3	2.949
 BGS	wytwarzające z biogazu składowiskowego	1	0.700
 PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	7	4.207
 WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	1	0.600
 WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	2	0.066
Powiat: Białystok			
 BGD	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	1.532
 BMM	wytwarzające z biomasy mieszanej	1	78.503
 PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	6	0.123
Powiat: bielski			
 BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	1	0.999

Typ instalacji		Ilość instalacji	Moc[MW]
BMG	wytwarzające z biomasy z odpadów leśnych, rolniczych, ogrodowych	1	5.408
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	2	43.500
Powiat: grajewski			
BMG	wytwarzające z biomasy z odpadów leśnych, rolniczych, ogrodowych	1	0.628
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	3	0.344
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	1	25.300
Powiat: hajnowski			
BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	1	0.999
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	1	0.600
WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	1	0.166
Powiat: kolneński			
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	1.840
Powiat: łomża			
BGO	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0.370
Powiat: łomżyński			
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	0.711
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	1	2.000
Powiat: siemiatycki			
BGO	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0.190
Powiat: sokólski			
BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	2	1.099
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	3	4.100
Powiat: suwalski			
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	0.098
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	15	115.560
WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	2	0.060
Powiat: Suwałki			
BGO	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	0.360
Powiat: wysokomazowiecki			
BGO	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	1	1.600
BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	2	1.900
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	0.041
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	4	5.600
WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	3	0.160
Powiat: zambrowski			
PVA	wytwarzające z promieniowania słonecznego	1	0.998
Łącznie		79	303.921

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html> (stan na 25.09.2017r.)

W analizowanym okresie powstały nowe instalacje wytwarzające energie z:

- biogazu rolniczego w powiatach: białostockim 2 obiekty, bielskim 1 obiekt, hajnowskim 1 obiekt, sokólski 2 obiekty, wysokomazowieckim 1 obiekt;
- biogazu z oczyszczalni ścieków 1 obiekt w powiecie siemiatyckim;
- elektrowni wiatrowych na lądzie 2 obiekty w powiecie suwalskim;
- promieniowania słonecznego 2 obiekty w powiecie grajewskim, 1 obiekt w powiecie zambrowskim i 1 obiekt w powiecie miasto Białystok.

W latach 2015-2016 ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 wsparcie uzyskało 6 projektów. W tabeli poniżej przedstawiono wykaz ww. projektów wraz z podstawowymi wskaźnikami charakteryzującymi poszczególne przedsięwzięcia.

Tabela 21. Wykaz projektów z zakresu OZE, które uzyskały wsparcie finansowe w latach 2015-2016 w ramach RPOWP 2014-2020 Oś Priorytetowa V. Gospodarka niskoemisyjna Działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Ogólna wartość projektu (PLN)	Wartość dofinansowania (PLN)
2015 r.				
1.	Budowa elektrowni fotowoltaicznej oraz promocja energii ze źródeł odnawialnych przez firmę Fotowoltaika Podlasie sp. z o.o.	Fotowoltaika Podlasie Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	5599399,53	2600832,80
2.	Propagowanie energii ze źródeł odnawialnych poprzez budowę elektrowni fotowoltaicznych i działania informacyjne w gminie Hajnówka	Fotowoltaika Podlasie Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	11185878,54	5218410,12
3.	Budowa systemu instalacji fotowoltaicznej na dachu budynku produkcyjnego w Mieczach	„Abies” Kuczyńscy s.c. Marcin Kuczyński, Danuta Kuczyńska	396464,97	209513,99
4.	Propagowanie OZE poprzez realizację inwestycji w farmę fotowoltaiczną oraz działania promocyjne i edukacyjne firmy Coral	Coral W. Perkowski, J. Perkowski spółka jawna	5380098,79	2090032,03
5.	Produkcja energii przyjaznej środowisku w gminie Szypliszki	PV Energia Szypliszki Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	3834308,05	1634379,64
6.	Budowa elektrowni fotowoltaicznej oraz promocja energii ze źródeł odnawialnych w gminie Puńsk	PV Energia Szypliszki Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	2360009,93	979592,32
Razem			28756159,81	12732760,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPOWP 2014-2020

W 2015 r. w ramach programu priorytetowego „Zrównoważony rozwój rejonu Puszczy Białowieskiej” Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Białymstoku dofinansował budowę 147 instalacji słonecznych na terenie gminy Hajnówka – 990 867,92 zł.

W 2016 r. trwała realizacja Programu Priorytetowego „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 2 Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikro instalacji odnawialnych źródeł energii” ze środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Program skierowany był do osób fizycznych, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych; JST lub ich związków/ stowarzyszeń, spółek prawa handlowego, w których JST posiadały 100% udziałów albo akcji i które powołane są do realizacji zadań własnych JST wskazanych w ustawach.

W analizowanym okresie umowę pożyczki i dotacji otrzymały 32 zadania na łączną kwotę 1 312 381,00 zł.

Na podstawie podpisanych umów spodziewana jest redukcja ilości dwutlenku węgla o 148,97 Mg/rok oraz zwiększenie produkcji energii z oze o 223,32 MWh/rok.

Ponadto w analizowanym okresie samorządy prowadziły działania związane z rozwojem energetyki odnawialnej szczególnie kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych, gminy: Augustów, miasto Augustów, Bargłów Kościelny, Dobrzyniewo Kościelne, Turośń Kościelna, Suraż, Boćki, Brańsk,

Grajewo, miasto Grajewo, Wąsosz, Rajgród, Szczuczyn, Hajnówka, miasto Hajnówka, Narewka, Łomża, Zbójna, Jaświły, Korycin, Puński, Mielnik, Siemiatycze, Korycin, Suchowola, Ciechanowiec, miasto Białystok, miasto Suwałki, powiat wysokomazowiecki.

2.2.8. Ochrona przed skutkami poważnych awarii

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed skutkami poważnych awarii:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
Zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych.	PAP1: Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii przemysłowych.

Na terenie województwa podlaskiego na koniec 2015 r. zlokalizowanych było 14 zakładów objętych szczególnym nadzorem prewencyjnym, w których może wystąpić poważna awaria przemysłowa. Zakłady te zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2016 r. poz. 672) przesyłają zgłoszenia właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej województwa podlaskiego.

W latach 2015-2016 w ZDR i ZZR oraz u " potencjalnych sprawców" zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego nie miały miejsca poważne awarie.

Niejednokrotnie Samorządy współfinansowały inwestycje związane z ochroną przed skutkami poważnych awarii ze środków zewnętrznych np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku. W tabeli poniżej wymieniono zadania współfinansowane przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015-2016.

Tabela 22. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska, które uzyskały wsparcie z WFOŚiGW w Białymstoku

L.p.	Zadanie	Jednostka realizująca zadanie
2015		
1	Zakup samochodu ratownictwa technicznego wraz ze specjalistycznym wyposażeniem ratownictwa wodno – ekologiczno - chemicznego	KPPSP w Sejnach
2	Zakup nowego samochodu strażackiego ratowniczo – gaśniczego z napędem terenowym	OSP w Filipowie
3	Zakup sprzętu dla OSP Gminy Turośl	Gmina Turośl
4	Zakup sprzętu do zapobiegania i zwalczania pożarów	Gmina Suchowola
5	Zakup wyposażenia ratowniczo – gaśniczego dla jednostek OSP z terenu Gminy Nowe Piekuty	Gmina Nowe Piekuty
6	Podniesienie gotowości bojowej jednostek OSP z terenu Gminy Goniądz poprzez zakup sprzętu ratowniczo gaśniczego	Gmina Goniądz
7	Doposażenie w niezbędny sprzęt ratowniczo – gaśniczy jednostek OSP z terenu Gminy Juchnowiec Kościelny	Gmina Juchnowiec Kościelny
8	Doposażenie jednostek OSP z terenu Gminy Choroszcz w środki ochrony indywidualnej	Gmina Choroszcz
9	Doposażenie jednostek OSP w Zabłudowie w sprzęt specjalistyczny i urządzenia techniczne	Gmina Zabłudów
10	Zakup sprzętu dla jednostek OSP	Gmina Rajgród

11	Zakup kamery termowizyjnej na potrzeby OSP	Gmina Szepietowo
12	Zakup sprzętu dla ochrony zdrowia i życia	Gmina Augustów
13	Zakup średniego samochodu ratowniczo – gaśniczego dla OSP	Gmina Stawiski
14	Zakup średniego samochodu pożarniczego	Gmina Knyszyn
15	Zakup motopompy pożarniczej oraz piły ratowniczej	OSP w Starej Kamionce
16	Zakup samochodu specjalistycznego dla OSP	Gmina Mońki
17	Doposażenie jednostek OSP w umundurowanie i sprzętu ratowniczego	Gmina Krasnopol
18	Zakup samochodu specjalistycznego do transportu środków gaśniczych	Gmina Lipsk
19	Doposażenie OSP	Gmina Szudziałowo
20	Zakup zestawu narzędzi hydraulicznych oraz zestawu do ratownictwa wodnego	Gmina Kuźnica
21	Zakup samochodu pożarniczego dla OSP Zajki	OSP Zajki
22	Zakup samochodu pożarniczego typu lekkiego na potrzeby OSP w Bęćkowie	Gmina Szczuczyn
23	Zakup samochodu pożarniczego	OSP w Borowskich Olkach
2016		
24	Zakup sprzętu dla jednostek OSP	Gmina Turośl
25	Gospodarowanie odpadami z wypadku zaistniałego dnia 5 kwietnia 2015 r. w miejscowości Osowy Grąd	Powiat Augustowski
26	Zwiększenie potencjału technicznego OSP w Raczkach w celu przeciwdziałania i likwidacji zagrożeń środowiska	OSP w Raczkach
27	Zakup Sprzętu przeciwpożarowego dla jednostek OSP	Gmina Brańsk
28	Doposażenie jednostki OSP w sprzęt ratownictwa wodnego	Gmina Szumowo
29	Zakup sprzętu specjalistycznego dla OSP Nowokornino	Gmina Hajnówka
30	Zakup motopompy pożarniczej i sań do ratownictwa lądowego	Gmina Bakałarzewo
31	Zakup używanego samochodu ratowniczo – gaśniczego typu lekkiego dla jednostki OSP w Długoborzu Pierwszym	Gmina Zabłudów
32	Zakup wyposażenia dla OSP Kumelsk	Gmina Kolno
33	Zakup wyposażenia ratowniczo- gaśniczego dla jednostek OSP	Gmina Nowe Piekuty
34	Zakup sprzętu do likwidacji skutków zagrożeń ekologicznych	Gmina Suchowola
35	Zakup sprzętu przeciwpożarowego i umundurowania dla OSP	Gmina Mońki
36	Profesjonalna odzież ochronna – bezpieczna służba i skuteczna ochrona środowiska przez OSP	Gmina Choroszcz
37	Zakup sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych	OSP w Dolistowie Starym
38	Doposażenie jednostek OSP Rudawka i Przystawka w sprzęt i ubrania	Gmina Janów
39	Remont nadwozia i zabudowy samochodu strażackiego	Gmina Janów
40	Zakup sprzętu do ochrony zdrowia i życia	Gmina Bargłów Kościelny
41	Doposażenie jednostek OSP	Gmina Zabłudów
42	Zakup średniego samochodu ratowniczo – gaśniczego dla OSP w Lubieszycach	Gmina Brańsk
43	Zakup wyposażenia strażackiego dla jednostek OSP	Gmina Łapy
44	Doposażenie OSP w lekki samochód operacyjny szybkiego reagowania	Gmina Mońki
45	Zakup samochodu lekkiego pożarniczego na potrzeby OSP	Kulesze Kościelne
46	Zakup sprzętu ratowniczego dla OSP	Gmina Kuźnica
47	Zakup średniego samochodu pożarniczego i elementów wyposażenia	OSP Jurowce
48	Doposażenie jednostek OSP	Gmina Klukowo
49	Zakup zestawu do ratownictwa technicznego na potrzeby jednostki OSP	Gmina Kobylin – Borzymy
50	Zakup samochodu pożarniczego dla OSP	Gmina Sztabin
51	Zakup sprzętu ratowniczego na potrzeby jednostki OSP	Gmina Szepietowo

52	Zakup sprzętu i umundurowania dla OSP	Gmina Rajgród
53	Zakup średniego samochodu pożarniczego	OSP Złotoria
54	Zakup samochodu ratowniczo - gaśniczego	OSP Łapy
55	Zakup samochodu ratowniczo – gaśniczego średniego	Gmina Krynki
56	Naprawa samochodu gaśniczego	Gmina Zabłudów
57	Zakup wyposażenia strażackiego dla OSP	OSP w Łapach
58	Podniesienie gotowości jednostki OSP poprzez zakup sprzętu ratowniczo – gaśniczego	Gmina Goniądz
59	Zakup motopompy dla OSP Czerwonka z przeznaczeniem do likwidacji skutków zagrożeń pożarowych podtopień oraz innych zagrożeń ekologicznych	Gmina Suchowola
60	Zakup używanego samochodu gaśniczego dla OSP Załuki	Gmina Gródek
61	Karosacja samochodów ratowniczo – gaśniczych	Gmina Stawiski
62	Zakup ubrań gazoszczelnych do działań ratownictwa chemiczno – ekologicznego jednostek OSP	KWPSP w Białymstoku

Źródło: WFOŚiGW w Białymstoku

2.2.9. Kopaliny

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony kopaliny:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowe
Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.	SN1: Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopaliny.

W okresie 2015-2016, podobnie jak w latach poprzednich prowadzono eksploatację złóż.

W 2015 r. na terenie województwa podlaskiego wydobyto łącznie:

- 94 tys. ton kredy,
- 21 238 tys. ton piasku i żwiru,
- 11,10 tys. m³ piasków kwarcowych,
- 36 tys. m³ surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- 118 tys. m³ torfu⁷.

W 2016 r. na terenie województwa podlaskiego wydobyto:

- 48 tys. ton kredy,
- 20 066 tys. ton piasku i żwiru,
- 15,53 tys. m³ piasków kwarcowych,
- 8 tys. m³ surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- 106 tys. m³ torfu⁸.

⁷ Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce wg. stanu na 31.12.2015 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2016 r.

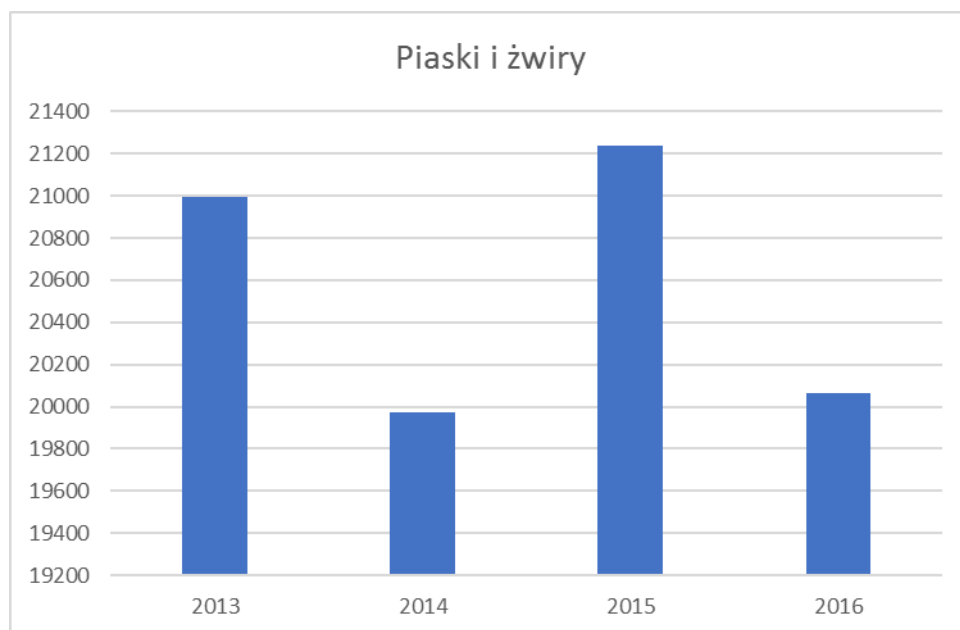
⁸ Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce wg. stanu na 31.12.2016 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2017 r.

Największe wydobycie surowców na terenie województwa podlaskiego dotyczy piasków i żwirów. Biorąc pod uwagę okres objęty niniejszym *Raportem* łącznie wydobyto 41 304 tys. ton tego surowca. W poprzednim okresie sprawozdawczym łączna masa wydobyty piasków i żwirów była mniejsza i wyniosła 40 965 tys. ton. Piaski i żwiry pozyskiwane są w zasadzie na terenie całego województwa podlaskiego. W latach 2015-2016 najwięcej piasków i żwirów wydobyto na terenie powiatu sokólskiego.

Kolejnym surowcem eksploatowanym na terenie województwa w rozpatrywanym okresie była kreda. Łączne wydobycie kredy wyniosło 142 tys. ton i było niższe w stosunku do lat 2013-2014 (167,5 tys. ton). W okresie 2015-2016 eksploatacja złóż kredy prowadzona była na terenie powiatu siemiatyckiego (złoże Mielnik).

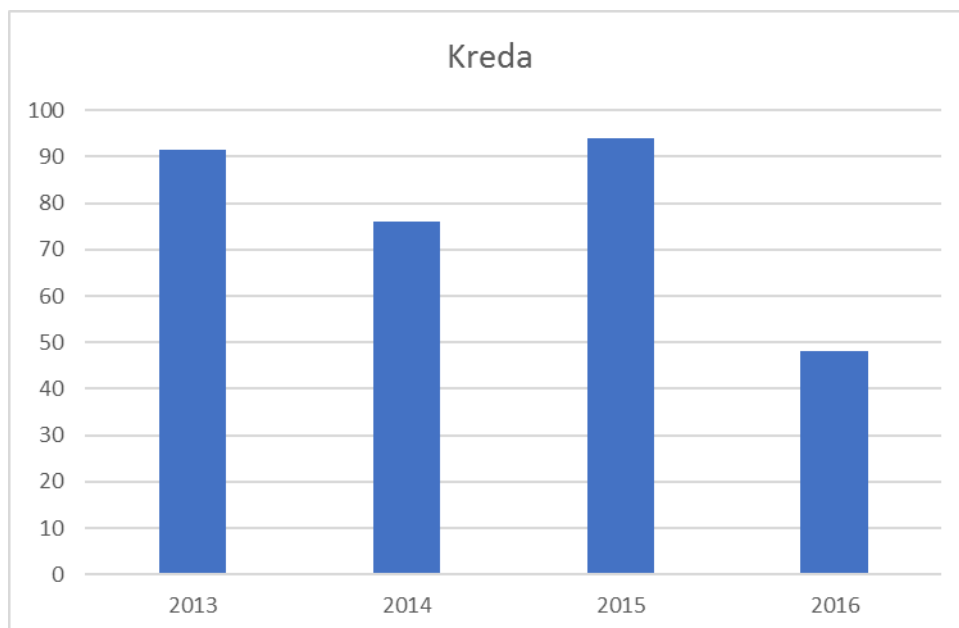
W latach 2015-2016 na terenie województwa eksploatowano także złoża pisków kwarcowych (do produkcji cegły wapienno-piaskowej). Łączne wydobycie w okresie objętym *Raportem* wyniosło 26,63 tys. m³. W poprzednim okresie sprawozdawczym zanotowano niższe wydobycie, sięgające 23,67 tys. m³. Eksploatacja pisków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej koncentruje się w obrębie powiatu monieckiego i augustowskiego.

Rysunek 3. Wielkość wydobycia piasków i żwirów na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2013 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2014 r. Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2014 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2015 r., Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2015 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2016 r. Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2016 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2017 r.

Rysunek 4. Wielkość wydobycia kredy na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

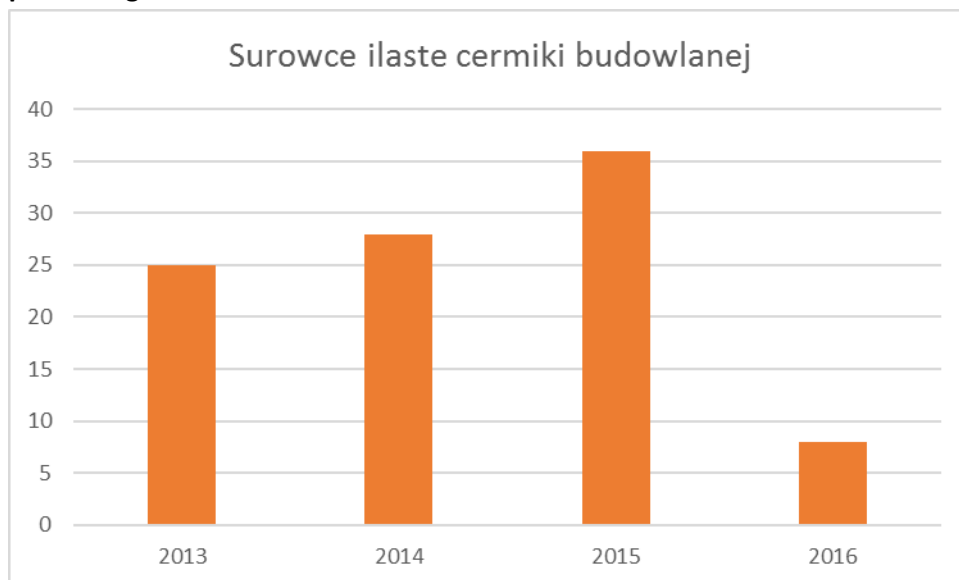
Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce ..., op. cit.

Rysunek 5. Wielkość wydobycia piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce ..., op. cit.

Rysunek 6. Wielkość wydobycia surowców ilastych ceramiki budowlanej na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

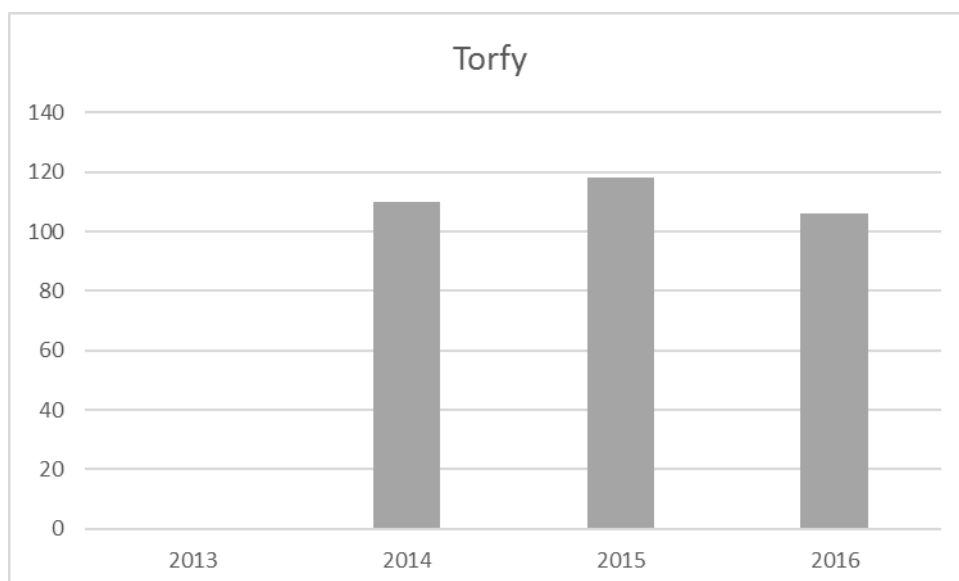

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce ..., op. cit.

Wielkość wydobycia surowców ilastych na terenie województwa wyniosło, w latach 2015-2016, 44 tys. m³. W poprzednim okresie sprawozdawczym wielkość wydobycia surowców ilastych była wyższa i wynosiła 53 tys. m³. Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, w okresie objętym niniejszym *Raportem*, eksploatowano na terenie powiatu hajnowskiego.

W przypadku torfów w okresie 2015-2016 wyniosło na terenie województwa podlaskiego łącznie 224 tys. m³. W latach 2013-2014 eksploatację złóż torfu prowadzono jedynie w 2014 r. Wielkość wydobycia wyniosła 110 tys. m³. Torfy na terenie województwa wydobywane są ze złóż w obrębie powiatów: białostockiego i zambrowskiego.

Rysunek 7. Wielkość wydobycia torfów na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce ..., op. cit.

W tabeli poniżej przedstawiono rodzaje i wielkość wydobycia kopalin pozyskanych na terenie województwa podlaskiego w latach 2015-2016.

Tabela 23. Wydobycie kopalin w latach 2015- 2016 na terenie województwa podlaskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
		2015	2016
Kreda jeziorna i kreda pisząca			
Powiat siemiatycki			
1.	Mielnik	94,0	48,0
Piaski i żwiry [tys. ton]			
Powiat augustowski			
2.	Cisów IV	10,0	10,0
3.	Janówka II	34,0	24,0
4.	Janówka III	34,0	0
5.	Jasionowo I	5,0	0
6.	Kamień III	3,0	4,0
7.	Kamień IV	0	43,0
8.	Krasnoborki III	1,0	2,0
9.	Lipsk I	2,0	1,0
10.	Lipsk III	12,0	10,0
11.	Lipszczany II	102,0	124,0
12.	Pomiany II	4,0	0
13.	Starożyńce II	5,0	0
14.	Szczebra III	1,0	1,0
15.	Żabickie I	15,0	0
16.	Żabickie II	30,0	0
Powiat bielski			
17.	Augustowo	0	20,0
18.	Augustowo II	17,0	0
19.	Augustowo IV	10,0	4,0
20.	Boćki	0	12,0
21.	Domanowo	33,0	7,0
22.	Dubiażyn II	7,0	6,0
23.	Pietrzykowo Wyszki	3,0	0
24.	Płoski II	0	1,0
25.	Świrydy III	21,0	0
26.	Świrydy IV	31,0	9,0
27.	Wólka Wygonowska	4,0	1,0
28.	Wygonowo	26,0	0
29.	Żrobki V	0	14,0
30.	Żrobki VI	0	20,0
31.	Żrobki X	0	21,0
32.	Żabickie I	0	5,0
33.	Żabickie II	0	10,0
Powiat białostocki			
34.	Baranki II	2,0	0
35.	Barszczewo	10,0	16,0
36.	Barszczewo 2	5,0	10,0
37.	Barszczewo II	76,0	0
38.	Bobrowa VI	70,0	48,0
39.	Bobrowniki I	8,0	10,0
40.	Chodory 2	3,0	2,0
41.	Chodory III	10,0	6,0
42.	Dołki	9,0	0

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
43.	Folwarki Wielkie	3,0	11,0
44.	Hieronimowo 2	8,0	0
45.	Konopki II	0	106,0
46.	Kościuki I	16,0	8,0
47.	Marylki	0	116,0
48.	Rogówek	7,0	22,0
49.	Studzianki F	7,0	7,0
50.	Studzianki K	1,0	0
51.	Suraż	21,0	12,0
52.	Tykocin III	15,0	13,0
53.	Tykocin IV	33,0	0
54.	Tykocin V	0	73,0
55.	Wólka Przedmieście II	0	13,0
56.	Zawyki	2,0	1,0
Powiat grajewski			
57.	Danówek	3,0	0
58.	Danówek I	2,0	1,0
59.	Danówek II	0	9,0
60.	Elżbiecin	24,0	6,0
61.	Elżbiecin II	59,0	47,0
62.	Grajewo	4,0	6,0
63.	Grajewo II	20,0	8,0
64.	Grajewo III	15,0	19,0
65.	Kilejany	2,0	0
66.	Klimaszewnica	7,0	7,0
67.	Łosewo	28,0	11,0
68.	Mareckie		14,0
69.	Wąsosz 5	572,0	1015,0
70.	Wąsosz 6	70,0	0
71.	Wąsosz 7	225,0	0
72.	Wierzbowo	12,0	11,0
Powiat hajnowski			
73.	Dasze V	0	1,0
74.	Dobrowoda V	14,0	25,0
75.	Dobrowoda VI	28,0	1,0
76.	Dobrowoda VII	21,0	50,0
77.	Klejniki	11,0	19,0
78.	Klejniki 3	1,0	11,0
79.	Klejniki IV	32,0	22,0
80.	Koźliki	6,0	13,0
81.	Krzywiec	11,0	15,0
82.	Olchówka	0	1,0
83.	Piotrowszczyzna IV	0	17,0
84.	Suchowolce II	11,0	0
85.	Wólka Terechowska	3,0	3,0
Powiat kolneński			
86.	Cwaliny Duże	171,0	0
87.	Józefowo	26,0	8,0
88.	Jurzec Włociański	1,0	0
89.	Kąty 2	67,0	0
90.	Kumelsk	3,0	3,0
91.	Rogienice I	148,0	18,0
92.	Rogienice II	0	123,0

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
93.	Stawiski II	19,0	34,0
94.	Stawiski IV	30,0	21,0
Powiat tomżyński			
95.	Boguszyce	7,0	12,0
96.	Dębowo	5,0	1,0
97.	Drogoszewo 7	34,0	0
98.	Gałkówka	0	19,0
99.	Grądy I/1	0	4,0
100.	Jarnuty	2,0	31,0
101.	Jasionowo I	0	5,0
102.	Jedwabne 4	25,0	14,0
103.	Kaimy 3	0	24,0
104.	Kaimy IV	56,0	106,0
105.	Kisielnica	5,0	11,0
106.	Mątwica 5	4,0	3,0
107.	Mątwica 6	53,0	15,0
108.	Piątnica Włociańska I	0	4,0
109.	Zaruzie	0	32,0
110.	Zaruzie VI	34,0	34,0
Powiat moniecki (* Powiat moniecki, sokólski)			
111.	*Dobrzyniówka	35,0	39,0
112.	Mońki Horonstaje 2	13,0	18,0
113.	Słomianka	0	35,0
114.	Słomianka II	94,0	46,0
115.	Świerzbienie	0	46,0
Powiat sejneński			
116.	Bubele	0	40,0
117.	Bubele II	0	40,0
118.	Konstantynówka	7,0	1,0
119.	Pawłówka I	35,0	0
120.	Pawłówka V	35,0	0
121.	Szołtany IV	3,0	13,0
122.	Szołtany VI	24,0	6,0
123.	Szołtany VII	0	6,0
124.	Szołtany VIII	0	186,0
125.	Szołtany IX	0	35,0
Powiat siemiatycki			
126.	Biszewo	10,0	0
127.	Czarna Cerkiewna	25,0	1,0
128.	Czarna Wielka	23,0	9,0
129.	Koczery	154,0	29,0
130.	Kol. Słochy Annopolskie I	15,0	1,0
131.	Moszczona	7,0	1,0
132.	Moszczona Pańska	0	4,0
133.	Pokaniewo	28,0	7,0
134.	Pokaniewo II-73/1	3,0	1,0
135.	Pokaniewo IV	25,0	13,0
136.	Pokaniewo V	307,0	190,0
137.	Rogawka	19,0	45,0
138.	Rogawka III	8,0	16,0
139.	Siemiatycze	128,0	44,0
140.	Siemiatycze Stacja	5,0	6,0
141.	Siemiatycze Stacja II	20,0	8,0

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
142.	Siemiony	17,0	1,0
143.	Siemiony III	1,0	4,0
144.	Sobiatyno I	5,0	39,0
Powiat sokólski (* Powiat moniecki, sokólski)			
145.	Bachmackie	7,0	0
146.	Bilwinki	30,0	20,0
147.	Bobrowniki-Drahle	0	787,0
148.	Bohoniki	157,0	105,0
149.	Drahle II	33,0	12,0
150.	Drahle III	2824,0	3528,0
151.	Drahle VI	87,0	16,0
152.	Drahle VII	8,0	5,0
153.	Drahle VIII	6,0	6,0
154.	Drahle X	52,0	39,0
155.	Geniusze IV	72,0	140,0
156.	Geniusze V	19,0	88,0
157.	Geniusze VII	37,0	55,0
158.	Gliniszcz Wielkie	0	17,0
159.	Hało	18,0	1,0
160.	Jaginty	2,0	40,0
161.	Janowszczyzna III	38,0	32,0
162.	Janowszczyzna IX	34,0	22,0
163.	Janowszczyzna VI	36,0	36,0
164.	Janowszczyzna VII	273,0	102,0
165.	Janowszczyzna VIII	20,0	0
166.	Janowszczyzna X	47,0	123,0
167.	Kamionka-Drahle 2	1319,0	982,0
168.	Krukowszczyzna	35,0	30,0
169.	Kuźnica	6,0	2,0
170.	Nowowola	0	34,0
171.	Nowowola II	30,0	0
172.	Nowowola III	32,0	50,0
173.	Podkamionka II	32,0	32,0
174.	Podkamionka III	30,0	0
175.	Podkamionka IV	31,0	12,0
176.	Podkamionka V	28,0	22,0
177.	Podkamionka VI	101,0	27,0
178.	Popławce	115,0	113,0
179.	Racewo	980,0	965,0
180.	Śniczany II	35,0	0
181.	Szumowo	0	2,0
182.	Zadworzany III	1175,0	1132,0
183.	Zadworzany VI	16,0	34,0
Powiat miasto Suwałki (*Powiat miasto Suwałki, powiat suwalski)			
184.	*Sobolewo-Krzywe	1170,0	1301,0
185.	Suwałki VI	9,0	8,0
Powiat suwalski			
186.	Biała Woda III	37,0	37,0
187.	Biała Woda IX	75,0	27,0
188.	Biała Woda V	322,0	371,0
189.	Biała Woda VI	175,0	208,0
190.	Bród Nowy V	347,0	334,0
191.	Dowspuda III	13,0	0

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
192.	Dowspuda V	7,0	5,0
193.	Dubowo Drugie III	1,0	0
194.	Jasionowo IV	15,0	9,0
195.	Jeleniewo	4,0	3,0
196.	Kamionka	34,0	11,0
197.	Korkliny IV	33,0	0
198.	Krzywe I	227,0	80,0
199.	Kuków Folwark II	29,0	0
200.	Kuków Folwark IV	0	3,0
201.	Kuków Folwark VI	1150,0	0
202.	Kuków Folwark IX	0	1616,0
203.	Kuków II	49,0	21,0
204.	Kuków IV	896,0	815,0
205.	Kuków V	153,0	192,0
206.	Kuków VII	0	21,0
207.	Osowa II	0	7,0
208.	Potasznia I	55,0	0
209.	Potasznia III	469,0	236,0
210.	Szkocja IX	40,0	96,0
211.	Szkocja VIII	34,0	0
212.	Wołownia	50,0	0
213.	Zielone Kamedulskie 2	24,0	40,0
214.	Zielone Kamedulskie VI	0	7,0
Powiat wysokomazowiecki			
215.	Czarnowo Biki	3,0	0
216.	Dąbrowa Wilki	7,0	23,0
217.	Kowalewszczyzna	6,0	6,0
218.	Nowe Rzepki	12,0	21,0
219.	Nowe Rzepki II	25,0	32,0
220.	Nowodwory	3,0	0
221.	Pęzy	29,0	0
222.	Stare Wykno	15,0	10,0
223.	Wyliny Ruś III	2,0	0
224.	Wyliny Ruś IV	1,0	3,0
225.	Wyliny Ruś V	2,0	0
226.	Wyszonki Błonie II	1,0	0
227.	Wyszonki Błonie III	1,0	0
228.	Wyszonki Błonie V	36,0	42,0
229.	Wyszonki błonie VI	10,0	0
230.	Żabiniec	4,0	3,0
Powiat zambrowski			
231.	Czarnowo Undy	0	5,0
232.	Czerwony Bór I	9,0	40,0
233.	Dębniki	5,0	0
234.	Duchny Wieluny	97,0	97,0
235.	Gosie Otole	0	14,0
236.	Krajewo Łętowo	0	16,0
237.	Mężenin	1,0	0
238.	Mężenin II	274,0	193,0
239.	Mroczi Stylągi	32,0	34,0
240.	Radwany	51,0	109,0
241.	Radwany Zaorze II	229,0	10,0
242.	Rutki	5,0	3,0

Lp.	Wyszczególnienie	Wydobycie	
243.	Rutki II	4,0	8,0
244.	Rutki V	335,0	175,0
245.	Rutki VI	6,0	9,0
246.	Rutki VII	1310,0	418,0
247.	Szumowo IV	1184,0	581,0
248.	Szumowo V	447,0	413,0
249.	Wyszomierz	2,0	2,0
250.	Wyszomierz II	2,0	3,0
251.	Wyszomierz III	7,0	5,0
252.	Wyszomierz Wielki V	32,0	35,0
253.	Wyszomierz Wielki VI	0	35,0
254.	Wyszomierz Wielki VII	33,0	0
255.	Wyszomierz Wielki X	0	26,0
256.	Wyszomierz Wielki XII	131,0	35,0
257.	Zbrzeźnica	1,0	1,0
Piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej			
Powiat augustowski			
258.	Szczebra III	1,73	2,65
Powiat moniecki			
259.	Mońki-Żodzie	9,37	12,88
Surowce ilaste ceramiki budowanej			
Powiat hajnowski			
260.	Lewkowo Stare	26,0	5,0
261.	Lewkowo Stare III	10,0	3,0
Torfy			
Powiat białostocki			
262.	Imszar II	99,0	76,0
263.	Rabinówka	17,0	29,0
Powiat zambrowski			
264.	Ożarki	2,0	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji: Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2015 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2016 r. Bilans zasobów złóż kopalnych w Polsce według stanu na 31.12.2016 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2017 r.

W zakresie ochrony złóż kopalni w latach 2015-2016 podjęto następujące działania:

- w 2016 r. zlikwidowano nielegalną eksploatację kopalni na terenie gminy Radziłów (powiat grajewski), na powierzchni 1,1326 ha (w związku z czym nastąpiła zmiana klasyfikacji z terenów kopalnych na tereny LzPs6)⁹;
- w 2015 r. zlikwidowano eksploatację złoża surowców mineralnych w okolicach miejscowości Kołodno (w gminie Gródek);
- w latach 2015-2016 zinwentaryzowano 9 wyrobisk i glinianek na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej¹⁰.

⁹ Dane z ankiety przekazanej przez Gminę Radziłów.

¹⁰ Dane z ankiety przekazanej przez Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej.

2.2.10. Gleby i ich zanieczyszczenie

Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony gleb:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowe
Ochrona powierzchni ziemi.	GI1: Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. GI2: Wskazanie obszarów zanieczyszczonych i ich rekultywacja.

W latach objętych niniejszym raportem działania w zakresie ochrony gleb skupiły się w dużej mierze na usuwaniu z terenu województwa podlaskiego odpadów azbestowych. W ramach programu pn „STSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku. Część 1) -Usuwanie wyrobów zawierających azbest” dofinansowanie na usunięcie wyrobów zawierających azbest otrzymało łącznie 231 samorządów z czego 119 w 2015 r. i 112 w 2016 r.

Kwota dotacji w latach 2015-2016 wyniosła łącznie 4 688 391,57 zł (w 2015 r. 2 624 727,99 w 2016 r. 2 063 663,58 zł).

Efektem rzeczowym było usunięcie i przekazanie do unieszkodliwienia łącznie 24 987,688 Mg odpadów (w 2015 r. 13 298,260 Mg, w 2016 r. 11 689,428 Mg).

Ponadto w latach 2015-2016 prowadzono działania związane z likwidacją „dzikich wysypisk” na terenie gmin:

- Bargłów Kościelny – wywóz odpadów z byłej żwirowni w Bryzglu;
- Gródek – działki gminne położone w m. Waliły Mieszki Kolonia i Zarzeczany;
- Michałowo;
- Zabłudów;
- Poświętne - m. Kamińskie Ocioski, Marynki;
- Juchnowiec Kościelny – m. Klewinowo;
- Wyszki;
- Bielsk Podlaski – we wsi Pasynki, Malinowo, Piliki;
- Szczuczyn;
- Narewka – m. Kapitańszczyzna, Eliaszuki, Krynica, Pasiek;
- Kolno;
- Suchowola;
- Szudziałowo;
- Ciechanowiec – m. Nowodwory;

2.2.11. Edukacja ekologiczna

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie edukacji ekologicznej:

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowe
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa podlaskiego.	EE1: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i właściwej gospodarki odpadami. EE2: Oszczędność wody oraz jej ochrona jako

Cel długoterminowy	Cele krótkoterminowy
	wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców. EE3: Wzrost świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska.

W ramach *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego* realizowano szereg działań z zakresu Edukacji ekologicznej. Zajmowało się tym wiele instytucji oświatowych, jednostek samorządu terytorialnego, administracji leśnej, parków narodowych i krajobrazowych, stowarzyszeń, fundacji, mediów regionalnych, itp.

W ramach działań edukacyjnych prowadzono: szkolenia, spotkania edukacyjne, publikowano materiały informacyjno-promocyjne, imprezy. Działania edukacyjne dotyczyły ogólnie ochrony środowiska, ochrony wód, powietrza i przyrody.

W ramach działalności WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015 – 2016 w zakresie edukacji ekologicznej dofinansowywał zadania spójne z celami zawartymi we Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku.

Realizowano cztery kluczowe obszary tematyczne:

- Ochrona i zrównowazona gospodarka zasobami wodnymi;
- Racjonalne gospodarowanie i ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona atmosfery;
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów;

Dofinansowana przede wszystkim zadania związane z aktywizacją społeczną dla zrównoważonego rozwoju, bezpośrednio angażujące odbiorcę i wyzwalające jego długofalową aktywność w obszarze ochrony środowiska zrównoważonego rozwoju. Zadania te realizowane były głównie w formie działań warsztatowych, konkursowych, imprez edukacyjnych i innych tego typu narzędzi popularyzujących powyższe zagadnienia tematyczne. Liczba odbiorców zrealizowanych przedsięwzięć w 2016 r. wyniosła 36 808 osób.

W analizowanym okresie podpisano 126 umów na łączną kwotę 1 984 579,03 zł (62 umowy w 2016 r. i 64 umowy w roku 2015).

Ponadto w analizowanym okresie samorządy prowadziły działania związane z edukacją ekologiczną szczególnie dzieci i młodzieży w szkołach, gmin: Lipsk, Nowinka, Płaska, Gródek, Poświętne, Zawady, Łapy, miasto Bielsk Podlaski, Grajewo, miasto Grajewo, Radziłów, Rajgród, Szczuczyn, Narewka, Goniądz, Sejny, miasto Sejny, miasto Siemiatycze, Szudziałowo, Przerośl, Szypliszki, Sokoły, Szepietowo, miasto Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, miasto Suwałki, miasto Białystok, miasto Łomża, powiaty: augustowski, białostocki, sejneński, sokólski, suwalski, wysokomazowiecki.

3. Ocena uzyskanych efektów ekologicznych

W *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego* określono 62 wskaźniki monitoringu stopnia realizacji zamierzeń programowych. Bieżące monitorowanie stopnia realizacji wyznaczonych zadań ma na celu ocenę stopnia realizacji założonych celów.

W poniższej tabeli przedstawiono uzyskane wskaźniki monitoringu *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego* dla okresu 2015-2016.

Tabela 24. Wskaźniki stopnia realizacji Programu

Wskaźnik monitoringu	Wartość wskaźnika		
	2014	2015	2016
Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg/rok]	934	921	815
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji [Mg/rok]	84 926	88 011	88 588
Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg/rok]	2 014 565	1 978 194	2 208 086
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji [Mg/rok]	931	902	826
Emisja dwutlenku siarki [Mg/rok]	2735	2937	2905
Emisja tlenków azotu [Mg/rok]	3177	2770	2364
Emisja tlenku węgla [Mg/rok]	3284	2993	2779
Powierzchnia poszczególnych obszarów prawnie chronionych [ha] :			
ogółem	645 909,95	642 313,97	638 841,50
parki narodowe	92 169,2	92 180,10	92 180,09
rezerваты przyrody	23 591,69	23 585,80	23 674,60
parki krajobrazowe razem	88 084,5	88 138,16	86 566,05
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	4 555,11	4 659,83	4 714,34
obszary chronionego krajobrazu razem	462 715,3	459 223,15	457 304,18
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu	18 407,40	18 475,09	18 494,04
użytki ekologiczne	2 172,17	2 182,08	2 185,36
stanowiska dokumentacyjne	0,5	0,5	0,5
zespoły przyrodniczo krajobrazowe	139,1	139,1	139,1
Tereny zdegradowane [ha]	104	104	104
Tereny zdewastowane [ha]	2655	2528	2556
Grunty orne i leśne wyłączone z produkcji rolnej i leśnej wg kierunków wyłączenia [ha]:			

Wskaźnik monitoringu	Wartość wskaźnika					
	2014	2015	2016			
tereny komunikacyjne	2	1	5			
tereny osiedlowe	31	38	54			
tereny przemysłowe	23	15	24			
użytki kopalne	19	20	9			
zbiorniki wodne	1	0	0			
inne	12	13	15			
Pobór wód na potrzeby gospodarki narodowej i ludności hm ³	85,5	87,4	87,6			
Stan czystości rzek, w tym wody o klasie czystości - wg stanu/potencjału ekologicznego (liczba JCW w klasie) * (stan ekologiczny oceniano dla 83 JCWP w 2014 r.; dla 71 JCWP w 2015 r.; dla 104 w 2016 r.)						
I klasa (stan bardzo dobry)	1 (1,20%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)			
II klasa (stan dobry)	15 (18,07%)	8 (11,26%)	5 (4,80%)			
III klasa (stan umiarkowany)	50 (60,20%)	37 (52,11%)	84 (80,70%)			
IV klasa (stan słaby)	15 (18,07%)	20 (28,16%)	10 (9,60%)			
V klasa (stan zły)	3 (3,60%)	6 (8,45%)	5 (4,8%)			
wg stanu chemicznego liczba JCW* (stan chemiczny badano w roku w roku 2014 dla 69 JCWP; dla 44 w 2015 r.; dla 87 JCWP w 2016 r.)						
dobry	35 (50,72%)	33 (75,00%)	50 (57,48%)			
poniżej dobrego	34 (49,28%)	11 (25,00%)	37 (42,52%)			
Stan czystości wód podziemnych (% udział w klasach (liczba studni w klasie) **						
I klasa	95%	1	95%	1	95%	1
II klasa		11		11		11
III klasa		29		29		29
IV klasa	5%	2	5%	2	5%	2
V klasa		0		0		0
Wody zagrożone eutrofizacją komunalna (liczba JCW zagrożonych) *	Ocenę dokonano w 92 profilach, z czego warunki kryterialne spełniało 50 JCWP a w 42 JCWP nie były spełnione		62% zbadanych JCWP rzecznych oraz 19% zbadanych jezior posiada wody zeutrofizowane		brak danych	
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (os) i (%)	1 075 791 os. 90,3%		1 075 057 os. 90,4%		brak danych	

Wskaźnik monitoringu	Wartość wskaźnika		
	2014	2015	2016
Liczba korzystających z sieci kanalizacyjnej (os) i (%)	753 007 os. 63,2%	756 445 os. 63,6%	brak danych
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (%)	66,8	67,4	67,6
Odprowadzone ścieki przemysłowe ogółem [dam ³]	10570	10 722	11 233
Ścieki komunalne [dam ³]	32 275,0	32 022,0	33 141,0
Ładunek zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi			
BZT5 [kg/rok]	212 964	209 680	229 021
ChZT [kg/rok]	1 942 947	1 897 974	1 992 888
Zawiesina [kg/rok]	458 947	289 788	362 833
Azot ogólny [kg/rok]	433 536	362 635	442 229
Fosfor ogólny [kg/rok]	24 110	22 705	23 295
Liczb przemysłowych oczyszczalni ścieków (szt.)	27	26	26
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.)	120	122	122
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów [szt.]	29	29	30
Ilość pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych w województwie podlaskim [szt.]	782953	807751	Brak danych
Liczba punktów pomiarowych hałasu nie spełniających kryteriów utrzymania norm w odniesieniu do punktów w roku [szt.]***	9 (90,00%)	6 (54,54%)	10 (66,66%)
Liczba wybudowanych obwodnic	1	2	0
Ilość opracowanych/zaktualizowanych map akustycznych i Programów naprawczych ochrony środowiska przed hałasem	2	1	0
Ilość umów na dofinansowanie edukacji ekologicznej (wg WFOŚiGW w Białymstoku)	57	64	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych (stan na dzień 04.09.2017), Sprawozdania z działalności WFOŚiGW w Białymstoku w 2015 i 2016 r.

* - Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód powierzchniowych województwa podlaskiego w 2015 r., WIOŚ Białystok 2016 oraz Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód powierzchniowych województwa podlaskiego w 2016r., WIOŚ Białystok 2017,

** - Ocena stanu chemicznego wód podziemnych w woj. podlaskim w 2012 r., WIOŚ Białystok 2013,

*** - OCENA WYNIKÓW BADAŃ HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO WYKONANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2016 ROKU, WIOŚ Białystok 2017 r.

OCENA WYNIKÓW BADAŃ HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO WYKONANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2015 ROKU, WIOŚ Białystok 2016 r.

W analizowanym okresie 2015 – 2016 obserwowano następujące zmiany w stosunku do 2014 r.:

- Nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych o 119 Mg (12,7%), może być to spowodowane większą efektywnością urządzeń do zatrzymywania i neutralizacji tego typu zanieczyszczeń (wzrost o 3 662 Mg – 4,3%), realizacją projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii czy zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie spalania paliw lepszej jakości szczególnie w okresie zimowym. Obserwowano także spadek emisji tlenków azotu o 813 Mg – 25,5% i tlenku węgla o 505 Mg – 15,3%. Jednocześnie obserwowano wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych o 193 521 Mg – 9,6% w tym emisji dwutlenku siarki o 170 Mg – 6,2%. Taka sytuacja może być związana z dokładniejszą niż do tej pory inwentaryzacją źródeł emisji na potrzeby opracowania planów gospodarki niskoemisyjnej, może też wynikać z wzrostu ilości zarejestrowanych pojazdów samochodowych (w tym na gaz) o 24 798 szt. (3,2%). Nie bez znaczenia jest także napływ zanieczyszczeń z sąsiednich województw.
- Powierzchnia terenów chronionych na terenie województwa podlaskiego uległa zmniejszeniu o 7 068,45 ha. Spadła powierzchnia parków krajobrazowych o 1 518,45 ha i obszarów chronionego krajobrazu o 5 411,12 ha. Może być to podyktowane aktualizacją granic danych obszarów w układzie przestrzennym na potrzeby realizacji Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody. Należy podkreślić, że równocześnie nastąpił wzrost powierzchni parków narodowych (o 10,89 ha), rezerwatów przyrody (o 82,91 ha) oraz użytków ekologicznych (o 13,19 ha). Bez zmian pozostała powierzchnia stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych oraz pomników przyrody.
- Zwiększyła się powierzchnia gruntów rolnych i leśnych wyłączona na potrzeby komunikacyjne, osiedlowe i przemysłowe o 19 ha (21,6%). Spowodowane jest to zajęciem terenów wokół większych miast w województwie na potrzeby komunalne i przemysłowe.
- Nastąpił wzrost poboru wody na cele komunalne i przemysłowe o 2,1 hm³ - 2,4%. Może być to spowodowane rozwojem sieci wodociągowej i koniecznością podłączenia nowych odbiorców.
- Stan czystości rzek (stan/potencjał ekologiczny) porównano w ujęciu procentowym z uwagi na różną w każdym roku ilość JCW poddaną kontroli. Obserwowano spadek ilości wód w I i II klasie czystości a wic wód o stan bardzo dobrym i dobrym. Spadła też ilość wód o słabym stanie – IV klasa. Obserwowano natomiast wzrost wód III i V klasy czystości, a więc wód o stanie umiarkowanym i złym. W najbliższych latach spodziewana jest jednak poprawa jakości wód na skutek realizacji Planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Pregoly i Niemna (na terenie których położone jest województwo podlaskie) oraz V Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- W przypadku stanu chemicznego obserwowano niewielki wzrost JCW wód o dobrej jakości.
- Klasa czystości wód podziemnych nie uległa zmianie.

- Wzrosła ilość wód zagrożonych eutrofizacją komunalną z 45,65% do 62% w przypadku JCWP rzecznych. Może być to spowodowane rozwojem obszarów zurbanizowanych wokół większych miast i koniecznością zajęcia na ten cel gruntów rolnych i leśnych także tych w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych oraz spływem powierzchniowym z pól uprawnych.
- Zwiększył się ładunek zanieczyszczeń w ściekach komunalnych oczyszczonych, jeśli chodzi o BZT₅, ChZT i azot ogólny natomiast zmniejszył się fosfor ogólny i zawiesina ogólna. Nastąpił także wzrost ilości odprowadzanych ścieków komunalnych o 866 dam³ – 2,6% i przemysłowych o 663 dam³ – 6,3%. Różnice wielkości ładunków w ściekach komunalnych, zależą w dużej mierze od ich jakości. W przyszłości należy spodziewać się poprawy parametrów ładunków w ściekach komunalnych oczyszczonych na skutek realizacji przede wszystkim V Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Wzrosła ilość mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej o 0,1%, sieci kanalizacyjnej o 0,4% oraz korzystających z oczyszczalni ścieków o 0,8%. Jest to konsekwencją rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej oraz budową oczyszczalni ścieków (budowa 2 obiektów) w tym z podwyższonym usuwaniem biogenów (1 obiekt).
- Ilość punktów pomiarowych hałasu niespełniających kryteriów dotyczących norm odnośnie do punktów w roku porównano w ujęciu procentowym z uwagi na różną ich ilość w poszczególnych latach. Nastąpił spadek udziału punktów niespełniających kryteriów o 23,34%, co wskazuje na poprawę stanu akustycznego na drogach w województwie podlaskim. Może być to wynikiem realizacji licznych inwestycji drogowych w tym m.in. budowy obwodnic i wyprowadzenia ruchu samochodowego z dużych miast. Jednakże problem ponadnormatywnego hałasu dalej istnieje na terenie województwa o czym świadczy przyjęcie w 2015 r. *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N* Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr V/35/15 z dnia 23 lutego 2015 r.

Ponadto w analizowanym okresie podpisano 126 umów w zakresie edukacji ekologicznej, ich ilość na przestrzeni lat jest zbliżona, co można uznać za zjawisko korzystne.

4. Źródła finansowania przewidzianych do realizacji zadań

Niniejszy rozdział opracowano na podstawie Sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku w 2015 r. i w 2016 r., Sprawozdania z wykonania budżetu województwa podlaskiego za 2015 r. i 2016 r., danych pozyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, ze stron internetowych poświęconych RPOWP i PROW oraz danych przekazanych w formie ankiet przez samorządy gminne i powiatowe, parki narodowe, parki krajobrazowe, Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Trudno jest jednoznacznie i kompletnie określić całkowity koszt realizacji *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego* w okresie 2015-2016, ze względu na brak dostatecznych danych z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

Finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska w latach 2015-2016 z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w Warszawie

W latach 2015-2016 środki finansowe z WFOŚiGW w Białymstoku były udostępniane na zadania związane z: ochroną wód i gospodarką wodną, ochroną atmosfery, ochroną ziemi, przeciwdziałaniem

i likwidacją zagrożeń środowiska, edukacją ekologiczną, ekspertyzami i pracami naukowo-badawczymi, ochroną przyrody, monitoringiem.

W latach 2015-2016 WFOŚiGW w Białymstoku zawarł 577 umów na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska.

Tabela 25. Dofinansowanie przedsięwzięć z WFOŚiGW w Białymstoku

Lp.	Dziedzina	Ilość umów		Kwota umowy [zł]		Kwota wykorzystana [zł]	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016
Pożyczki							
1	ochrona wód	6	2	4318354,68	2993234,99	3665714,68	433874,99
2	gospodarka wodna	6	-	5821140,00	-	812140,00	-
3	ochrona atmosfery	8	3	5560550,42	1647841,00	1584173,00	1647841,00
4	ochrona ziemi	3	1	3524690,00	4000000,00	1511820,00	91420,00
5	Przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska	1	-	282000,00	-	282000,00	-
6	Zrównoważony Rozwój rejonu Puszczy Białowieskiej	1	-	183507,07	-	183507,07	-
7	Wspieranie rozproszonych odnawialnych źródeł energii Część 2 Prosument – linia dofinansowania na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii	-	32	-	837847,92	-	348069,38
Razem		25	38	19690242,17	9478923,91	8039354,75	2521205,37
Dotacje							
1	ochrona wód	1	7	23127,00	231239,03	1127,00	142639,03
2	ochrona atmosfery	2	8	70000,00	570836,00	50000,00	371000,00
3	ochrona ziemi	1	-	12000,00	-	12000,00	-
4	przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska	23	40	537458,00	1015549,35	536566,84	947222,22
5	edukacja ekologiczna	55	61	810352,37	884001,66	723986,69	744854,47
6	ochrona przyrody	12	21	115578,06	309487,88	115145,01	213851,92
7	monitoring	2	3	50268,00	310930,00	48528,00	180504,59
8	Gospodarka odpadami innymi niż komunalne. Część II – usuwanie wyrobów zawierających azbest	21	112	422134,66	3427668,63	422134,66	2063663,58

Lp.	Dziedzina	Ilość umów		Kwota umowy [zł]		Kwota wykorzystana [zł]	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016
9	Zrównoważony Rozwój rejonu Puszczy Białowieskiej	1	-	990867,92	-	990867,92	-
10	Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z ściekami kanalizacyjnymi oraz podłączeniami do zbiorczego systemu kanalizacyjnego	2	-	2660,00	-	2000,00	-
11	rozproszonych odnawialnych źródeł energii Część 2 Prosument – linia dofinansowania na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii	-	32	-	474533,08	-	201249,00
Razem		120	284	1415662,58	7224245,63	1415002,58	4864984,81
Umowy przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym (oraz samorządowym jednostkom budżetowym*)							
1	przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska	1	1	75000,00	120000,00	0,00	0,00
2	edukacja ekologiczna	9	1	260225,00	30000,00	136413,84	0,00
3	Ekspertyzy i prace naukowo badawcze	5	-	288240,00	-	208932,64	-
4	ochrona przyrody	2	1	81205,00	150000,00	0,00	0,00
5	monitoring	2	1	695000,00	120000,00	626883,65	0,00
Razem		19	4	1399670,00	420000,00	972230,13	0,00
Umowy dopłat do oprocentowania kredytów bankowych ze środków WFOŚiGW							
Bank Ochrony Środowiska S.A.		50	37	411293,97	377907,80	42840,26	40333,97
RAZEM		50	37	411293,97	377907,80	42840,26	40333,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności WFOŚiGW w Białymstoku w 2015 i 2016 r.

Tabela 26. Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015-2016 – wg form i dziedzin dofinansowania

Lp.	Forma dofinansowania	% udział w ogólnej kwocie dofinansowania		Kwota dofinansowania [zł]	
		2015*	2016*	2015*	2016*
Forma finansowania					
1	pożyczki	81,30	77,74	32695643,54	20153818,11
2	dotacje	13,81	19,43	5553277,23	5037112,81
3	przekazane środki	3,37	0,95	1355011,13	247180,96
4	umowy dopłat do oprocentowania	1,52	1,88	611650,84	486886,73
Suma		100,00	100,00	40215582,74	25924998,61
Dziedzina dofinansowania					
1	ochrona wód	21,60	5,33	8687709,28	1382481,62
2	gospodarka wodna	2,02	2,35	812140,00	609000,00
3	ochrona atmosfery	18,96	25,59	7623819,77	6634008,24
4	ochrona ziemi	48,69	57,23	19582348,24	14836426,59
5	przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska	2,41	3,93	968566,84	1018955,82
6	edukacja ekologiczna	2,23	3,39	895206,52	878682,83
7	ekspertyzy i prace naukowo – badawcze	0,56	0,01	226242,43	2204,00
8	ochrona przyrody	1,32	1,10	530938,01	284434,92
9	monitoring	2,21	1,08	888611,65	278804,59
Suma		100,00	100,00	40215582,74	25924998,61

*- kwoty umów podpisanych w danym roku bez zobowiązań z lat poprzednich.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności WFOŚiGW w 2015 i 2016 r.

W latach 2015-2016 WFOŚiGW w Białymstoku udzielał wsparcia finansowego na ochronę środowiska przede wszystkim w postaci pożyczek, co przyczynia się do tego, że zainwestowane środki przynoszą efekt ekologiczny i rzeczowy, po czym wracają w postaci spłaconych rat kapitałowych i mogą ponownie służyć wsparciu kolejnych działań związanych z ochroną środowiska.

Ze środków WFOŚiGW w Białymstoku i udostępnionych przez NFOSiGW w Warszawie w latach 2015-2016 finansowano: „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne. Część III - usuwanie wyrobów zawierających azbest”. Ponadto w 2015 r. finansowano Program Zrównoważonego Rozwoju rejonu Puszczy Białowieskiej (1 umowa) i system dofinansowania przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z systemami kanalizacyjnymi oraz podłączeniami budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego (2 umowy). W roku 2016 trwała realizacja Programu Priorytetowego „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 2) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii”.

Dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020

W ramach działania 6.3. Ochrona zasobów bio – i georóżnorodności oraz krajobrazu dofinansowano projekty dotyczące: inwentaryzacji zasobów przyrodniczych i określenia wartości świadczeń i usług ekosystemowych oraz budowy i odbudowy infrastruktury związanej z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków dofinansowano dwa projekty:

Opracowanie projektu Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej	Województwo Podlaskie	691900,00
Opracowanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białowieża	Gmina Białowieża	86680,00

W ramach działania 6.2. Ochrona wody i gleby dofinansowano projekty polegające na kompleksowym wsparciu gospodarki wodno-ściekowej, będące kontynuacją dotychczas realizowanych działań:

- budowa nowych/modernizacja istniejących oczyszczalni,
- inteligentne systemy zarządzania sieciami wodociągowymi, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych,
- inwestycje z zakresu gospodarki osadami ściekowymi z uwzględnieniem hierarchii postępowania z osadami ściekowymi (osady ściekowe są uznawane za odpady) oraz lokalnymi możliwościami przyrodniczego ustabilizowania osadów,
- zagospodarowanie lub przekształcenie termiczne osadów ściekowych oraz pozyskanie biogazu powstającego w procesie oczyszczania ścieków
- budowa kanalizacji rozproszonej, lokalnych lub indywidualnych systemów oczyszczania ścieków pod warunkiem, że budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie i ekologicznie nieuzasadniona np. na terenach o zabudowie rozproszonej. Z uwagi na wsparcie tego typu projektów przewidziane w działaniu 8.6 w formule RLKS, wsparcie w niniejszym działaniu będzie możliwe jedynie w przypadku, gdy w LSR dla danego obszaru nie przewidziano analogicznej interwencji.

Dofinansowanie otrzymały cztery projekty:

"Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Choroszczu wraz z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Choroszcz"	Zakład Energetyki Ciepłej, Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu Spółka z o.o.	23 639 320,80
Ograniczenie wprowadzania nieczystości do środowiska poprzez budowę kanalizacji sanitarnej (III etap) wraz z przebudową sieci wodociągowej oraz modernizacją ujęcia wody "Grabowiec" w Mielniku	Gmina Mielnik	2 506 388,40
Modernizacja stacji uzdatniania wody i miejskiej oczyszczalni ścieków oraz budowa ujęcia wody w Tykocinie	Gmina Tykocin	5 518 620,74
Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno – ściekowej aglomeracji Szczuczyn	Gmina Szczuczyn	14 391 449,02

W ramach działania 5.1. Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii dofinansowano inwestycje z zakresu budowy nowych lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z OZE (biomasy, biogazu, energii wiatru, słońca, wody oraz ziemi) wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej /przesyłowej. Nieprzekraczalna moc instalacji:

- energia wodna – do 5 MWe,
- energia wiatru – do 5 MWe,
- energia słoneczna – do 2 MWe/MWth,
- energia geotermalna – do 2 MWth,
- energia biogazu – do 1 MWe,
- energia biomasy – do 5 MWth/MWe.

Dofinansowanie otrzymało sześć projektów:

Budowa elektrowni fotowoltaicznej oraz promocja energii ze źródeł odnawialnych przez firmę Fotowoltaika Podlasie sp. z o.o.	Fotowoltaika Podlasie Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	5599399,53
Propagowanie energii ze źródeł odnawialnych poprzez budowę elektrowni fotowoltaicznych i działania informacyjne w gminie Hajnówka	Fotowoltaika Podlasie Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	11185878,54
Budowa systemu instalacji fotowoltaicznej na dachu budynku produkcyjnego w Mieczach	„Abies” Kuczyńscy s.c. Marcin Kuczyński, Danuta Kuczyńska	396464,97
Propagowanie OZE poprzez realizację inwestycji w farmę fotowoltaiczną oraz działania promocyjne i edukacyjne firmy Coral	Coral W. Perkowski, J. Perkowski spółka jawna	5380098,79
Produkcja energii przyjaznej środowisku w gminie Szypliszki	PV Energia Szypliszki Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	3834308,05
Budowa elektrowni fotowoltaicznej oraz promocja energii ze źródeł odnawialnych w gminie Puńsk	PV Energia Szypliszki Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	2360009,93

W ramach działania 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej Poddziałania 5.3.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych w tym budownictwo komunalne dofinansowane zostały projekty:

1. Kompleksowej (tzw. głębokiej modernizacji wykraczającej poza minimalne wymagania dotyczące charakterystyki energetycznej opartej o system monitorowania i zarządzania

energiją) modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz komunalnych budynków mieszkalnych na terenie województwa podlaskiego, w tym:

- modernizacja przegród zewnętrznych budynków obiektu polegająca głównie na: izolacji ścian, podłóg i dachów, zastosowanie podwójnych lub potrójnych szyb, zapewnienie szczelności,
- wymiana wyposażenia na energooszczędne m.in. wymiana okien, drzwi zewnętrznych oraz źródeł światła i systemów zarządzania/sterowania,
- przebudowa systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła (z wyłączeniem źródeł ciepła opalanych węglem), systemów wentylacji i klimatyzacji oraz wynikająca z niej potrzeba przebudowy/podłączenia do systemów wodno-kanalizacyjnych.

2. Audytów energetycznych dla sektora publicznego – jako obowiązkowy element wszystkich typów projektów inwestycyjnych, które pozwolą m.in. na określenie możliwości oszczędności energii, przeliczalnej na zmniejszenie zużycia energii pierwotnej.

Dofinansowanie otrzymało 75 projektów:

Termomodernizacja i zmiana sposobu użytkowania istniejącego budynku biurowego na Katolicki Ośrodek Wychowania i Terapii Uzależnień Metanoia wraz z rozbudową, nadbudową, przebudową w miejscowości Chmielnik gmina Czarna Białostocka	Caritas Archidiecezji Białostockiej	487032,20
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Drohiczynie – etap II	Gmina Drohiczyn	1045982,00
Poprawa efektywności energetycznej Domu Pomocy Społecznej w Uhowie poprzez termomodernizację i instalację Odnawialnych Źródeł Energii	Powiat Białostocki	1726022,54
Termomodernizacja budynków świetlicy środowiskowej w Smolanach	Gmina Puńsk	591297,67
Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej	Gmina Dąbrowa Białostocka	1280914,98
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją odnawialnych źródeł energii w Gminie Nowe Piekuty	Gmina Nowe Piekuty	3608652,71
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Kaletniku	Gmina Szypliszki	2460095,00
Kompleksowa termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Rolniczych w Czartajewie	Powiat Siemiatycki	1954688,36
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w miejscowości Poryte-Jabłoń gm. Zambrów	Gmina Zambrów	519111,00
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Turośni Kościelnej	Gmina Turośń Kościelna	885685,82
Termomodernizacja budynków szkół z terenu gminy Klukowo	Gmina Klukowo	2849761,99
Termomodernizacja i adaptacja budynku przy ul. Młyńskiej 35 na potrzeby Urzędu Miejskiego w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	3677993,72
Kompleksowa modernizacja wraz z wymianą wyposażenia na energooszczędne Zespołu Szkół w Jeleniewie	Gmina Jeleniewo	1572625,39
Termomodernizacja komunalnego budynku mieszkalnego w Janowie	Gmina Janów	533676,62

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Termomodernizacja budynków Warsztatów Terapii Zajęciowej przy ul. Czajkowskiego w Czarnej Białostockiej	Gmina Czarna Białostocka	790020,95
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Czerwonce	Gmina Suchowola	919671,20
Kompleksowa termomodernizacja budynków Zespołu Szkół w Siemiatyczach	Powiat Siemiatycki	2165967,37
Termomodernizacja budynku Przedszkola Samorządowego w Jasionówce	Gmina Jasionówka	935054,91
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz termomodernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej w Kozarzach	Powiat Wysokomazowiecki	5349624,52
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Grądach-Woniecko	Gmina Rutki	1174794,00
Kompleksowa termomodernizacja budynku administracyjnego Starostwa Powiatowego w Siemiatyczach	Powiat Siemiatycki	3332700,37
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Zawadach	Gmina Zawady	1458014,03
Modernizacja energetyczna Zespołu Szkół nr 2 w Hajnówce z zastosowaniem instalacji OZE	Gmina Miejska Hajnówka	2500855,71
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu	Gmina Goniądz	2242400,13
Termomodernizacja budynku szkolnego przy ul. Mickiewicza 2b w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	1668000,00
Kompleksowa termomodernizacja budynku Zespołu Szkół z dodatkową nauką języka białoruskiego w Hajnówce	Powiat Hajnowski	1901892,58
Podniesienie efektywności energetycznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Zambrowie	Gmina Miasto Zambrów	1397872,74
Termomodernizacja budynku Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel” w Białymstoku	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel”	948825,06
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Samorządowych w Sztabinie	Gmina Sztabin	1324682,89
Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Pietkowie	Gmina Poświętne	729951,82
Poprawa efektywności energetycznej budynku Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej	Powiat Białostocki	1246598,00
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w powiecie monieckim	Powiat Moniecki	1961132,79
Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku Urzędu Miejskiego w Szepietowie	Gmina Szepietowo	1283051,18
Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków oświatowych w Suwałkach (Przedszkole nr 1, 2, 5, 6, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna) – etap I	Miasto Suwałki	3193386,39

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy celem poprawy jego efektywności energetycznej	Gmina Zbójna	624207,00
Poprawa efektywności energetycznej budynków szkół podstawowych w Kolnicy i Netcie gm. Augustów	Gmina Augustów	1525799,65
Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Krynkach	Gmina Krynki	371773,90
Kompleksowa modernizacja energetyczna Szkoły Podstawowej nr 9 w Suwałkach	Miasto Suwałki	1954064,26
Kompleksowa termomodernizacja budynków Starostwa Powiatowego w Łomży z wykorzystaniem OZE	Powiat Łomżyński	2424227,18
Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Zygmunta Augusta w Augustowie	Gmina Miasto Augustów	1562000,01
Termomodernizacja obiektów publicznych na obszarze Gminy Siemiatycze	Gmina Siemiatycze	2455770,06
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Kołakach Kościelnych	Gmina Kołaki Kościelne	630827,08
Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku Białostockiego Centrum Onkologii	Białostockie Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku	892877,00
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Grabowie	Gmina Grabowo	2825531,08
Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej – Katolickiej Szkoły Podstawowej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Białymstoku	Katolickie Stowarzyszenie „Ezechiasz”	1406224,52
Poprawa efektywności energetycznej budynku głównego DPS Choroszcz poprzez termomodernizację i instalację OZE	Powiat Białostocki	1949463,41
Kompleksowa modernizacja energetyczna Zespołu Szkół nr 2 przy ul. Kościuszki 36 w Suwałkach	Miasto Suwałki	2431396,16
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Orla	Gmina Orla	747600,50
Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Bielsku Podlaskim	Miasto Bielsk Podlaski	8908904,81
Termomodernizacja budynku Siemiatyckiego Ośrodka Kultury	Siemiatycki Ośrodek Kultury	1404187,40
Przebudowa i termomodernizacja budynku dawnej szkoły podstawowej w Bogdankach celem otwarcia ośrodka rekolekcyjnego wraz z kaplicą	Archidiecezja Białostocka	7546591,25
Docieplenie budynku Szkoły Podstawowej w Wierzbowie	Gmina Grajewo	692985,85
Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Młodzieżowego Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu	Powiat Moniecki	838587,16

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Kompleksowa termomodernizacja budynku internatu i warsztatów szkolnych w Zespole Szkół w Wojewodzinie	Powiat Grajewski	1 722 123,98
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Poćkunach w Gminie Sejny	Gmina Sejny	569 694,99
Termomodernizacja budynku komunalnego mieszkalnego przy ul. Kopernika 8-10 w Grajewie	Miasto Grajewo	888 491,79
Termomodernizacja budynku szkolnego w gminie Kulesze Kościelne	Gmina Kulesze Kościelne	1 518 415,00
Kompleksowa modernizacja energetyczna Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Suwałkach	Miasto Suwałki	1 825 114,00
Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta i gminy Szczuczyn	Gmina Szczuczyn	3 696 221,72
Kompleksowa modernizacja energetyczna Zespołu Szkół Technicznych w Suwałkach.	Miasto Suwałki	2 635 033,44
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Kołomyi	Gmina Rutki	630 370,47
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Uhowie	Gmina Łapy	609 305,72
„Termomodernizacja Przedszkola Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bielsku Podlaskim”	Miasto Bielsk Podlaski	1 322 527,05
Termomodernizacja budynku administracyjnego Urzędu Miejskiego w Jedwabnem	Gmina Jedwabne	1 905 198,24
Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkaniowych w Hajnówce	Gmina Miejska Hajnówka	1 048 176,85
Termomodernizacja budynku Szkoły podstawowej z Polskim i Litewskim Językiem Nauczania w Puńsku	Gmina Puńsk	1 671 717,22
Głęboka termomodernizacja kompleksu Gminnego Zespołu Szkół w Michałowie	Gmina Michałowo	4 086 072,37
Termomodernizacja budynku termomodernizacji budynku Zespołu Szkolno- Przedszkolnego w Goniądzu	Gmina Goniądz	2 270 995,87
Termomodernizacja i wykorzystanie OZE w Zespole Szkół w Sokółce	Gmina Sokoly	3 354 021,92
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Wyszonkach Kościelnych	Gmina Klukowo	1 389 857,05
Termomodernizacja budynku Świetlicy Socjoterapeutycznej w Łapach	Gmina Łapy	545 435,71

"Modernizacja obiektów szkolnych Powiatu Sokólskiego"	Powiat Sokólski	8 211 994,62
Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie Gminy Stawiski	Gmina Stawiski	3 579 437,87
Poprawa efektywności energetycznej w budynku Kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaświłach.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaświłach	511 236,00
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Drohiczynie	Gmina Drohiczyn	2 000 219,85

Dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013

Na podstawie porozumienia z dnia 25 czerwca 2007 zawartego pomiędzy Ministerstwem Środowiska a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dofinansowane będą projekty w ramach dwóch osi priorytetowych:

- I – Gospodarka wodno – ściekowa;
- II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Tabela 27. Zadania dofinansowane w ramach POIiŚ 2007-2013 realizowane w latach 2015-2016

L.p.	Nazwa zadania	Beneficjent	Kwota projektu zł.	Realizacja w latach 2015-2016
I – Gospodarka wodno – ściekowa				
1	Poprawa gospodarki wodno – ściekowej w aglomeracji Łapy	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łapach	2623506,99	Złożono wniosek 19 stycznia 2015 r.
2	Rekultywacja gminnych składowisk odpadów komunalnych województwa podlaskiego	Miasto Kolno	6665613,75	Zawarto umowę o dofinansowaniu 16 stycznia 2015 r.
3	Opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej na budowę słonecznej suszarni osadów ściekowych na Oczyszczalni Ścieków w Augustowie – etap II	Wodociągi i Kanalizacje Miejskie Sp. z o.o. w Augustowie	44034	Podpisano umowę o dofinansowaniu 20 marca 2015 r.
4	Modernizacja oczyszczalni ścieków i rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej w Suwałkach – etap II	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Suwałkach	-	Przeliczenie kosztów projektów z uwagi na nowe kontrakty umożliwiające dokończenie inwestycji.
5	Rozbudowa gospodarki wodno – ściekowej na terenie aglomeracji Dąbrowa Białostocka	Gmina Dąbrowa Białostocka	750 192,42	Zakończenie rzeczowe i rozliczenie projektu 10 sierpnia 2015 r.
6	Budowa zintegrowanego systemu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej jako ochrona środowiska naturalnego Puszczy Knyszyńskiej w gminie Czarna Białostocka	Przedsiębiorstwo Komunalne w Czarnej Białostockiej Sp. z o.o.	4956067,56	Projekt został zakończony 31.12.2015 r.
7	Rozbudowa i modernizacja gospodarki wodno – ściekowej w mieście Hajnówka – etap II	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Hajnówce	9688793,07	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.

L.p.	Nazwa zadania	Beneficjent	Kwota projektu zł.	Realizacja w latach 2015-2016
8	Budowa oczyszczalni i modernizacja systemu wodno – ściekowego w aglomeracji Wysokie Mazowieckie	Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie	28383856,98	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
9	Budowa, przebudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ramach rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska w ulicach Bielska Podlaskiego	Miasto Bielsk Podlaski	176437,54	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
10	Modernizacja gospodarki osadowej i renowacja kanalizacji w PWiK w Suwałkach	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Suwałkach Sp. Z o.o.	197169,00	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
11	Opracowanie dokumentacji modernizacji oczyszczalni ścieków w łapach oraz Stacji Uzdatniania Wody w Płonce Starej	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Łapy	507990,00	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
12	Rozbudowa i modernizacja systemu oczyszczania ścieków komunalnych na terenie aglomeracji Zambrów	Zambrowskie Ciepłownictwo i Wodociągi Sp. z o.o.	72697,00	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
13	Opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej na budowę słonecznej suszarni osadów ściekowych na oczyszczalni ścieków w Augustowie – etap II	Wodociągi i Kanalizacje Miejskie Sp. z o.o. w Augustowie	30750,00	Zostało opracowane studium wykonalności dla projektu
14	Przygotowanie dokumentacji na modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków oraz budowę kanalizacji sanitarnej w ul. Nowogrodzkiej w Łomży	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży	-	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi				
15	Rozbudowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Hajnówce	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Hajnówce	21592688,13	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
16	Rekultywacja gminnych składowisk odpadów komunalnych województwa podlaskiego	Miasto Kolno	6665613,75	Realizacja projektu została zakończona 31.12.2015 r.
17	Biebrzański system Gospodarki Odpadami – etap II	BIOM Sp.z o.o	-	Realizacja projektu została zakończona w 2015 r.
18	Budowa systemu gospodarki Odpadami komunalnymi dla miasta Łomża i okolicznych gmin – I etap	Miasto Łomża	-	Realizacja projektu została zakończona 09.05.2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności WFOŚiGW w latach 2015 i 2016.

5. Podsumowanie

1. W latach objętych niniejszym raportem, 2015-2016 podejmowano działania we wszystkich komponentach środowiska określonych w *Programie*. Uzyskano wymierne efekty ekologiczne, które wpłynęły na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz polepszyły jakość życia mieszkańców i zwiększył atrakcyjność społeczno-gospodarczą województwa podlaskiego.
2. Na potrzeby realizacji dokumentu zebrano informacje od jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów), jednostek podległych pod JST, parków narodowych, parków krajobrazowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku w postaci ankiet. 127 jednostek przekazało informacje. Do opracowania *Raportu* wykorzystano, także inne źródła informacji dane pochodzące z: Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku.
3. W raportowanym okresie wydano 16 nowych pozwoleń zintegrowanych i 27 zmian pozwoleń zintegrowanych.
4. Wielkość opłat jaka wpłynęła do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska w latach 2015-2016 wyniosła 50 759 376,67 zł.
5. Długość sieci wodociągowej wzrosła w latach 2015-2016 o 257,3 km w stosunku do roku 2014 i na koniec 2016 wynosiła 13 517,3 km, natomiast długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 3507,4 km i wzrosła o 175,2 km. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej jest korzystny z punktu widzenia ochrony zasobów naturalnych w tym szczególnie wód powierzchniowych i podziemnych. Racjonalne korzystanie z ich zasobów jest jednym z działań priorytetowych na terenie województwa podlaskiego.
6. Na koniec roku 2016 w województwie podlaskim funkcjonowały 122 komunalne oczyszczalnie ścieków i 26 oczyszczalni przemysłowych. Wzrosła także liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (o 713 szt.) i na koniec 2015 roku wynosiła 13 785 szt. Przydomowe oczyszczalnie ścieków powstawały szczególnie na terenach, gdzie było to technicznie i ekonomicznie uzasadnione.
7. W latach 2015-2016 ustanowiono 1 Plan Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 i 3 zmiany do Planów już istniejących oraz 36 Planów Zadań Ochronnych dla rezerwatów na terenie województwa podlaskiego.
8. W analizowanym okresie nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych o 12,7%, co może być spowodowane większą efektywnością urządzeń do zatrzymywania i neutralizacji tego typu zanieczyszczeń (wzrost o 4,3%), realizacją projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii czy zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie spalania paliw lepszej jakości szczególnie w okresie zimowym. Obserwowano także spadek emisji tlenków azotu o 25,5% i tlenku węgla o 15,3%. Jednocześnie obserwowano wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych o 9,6% w tym emisji dwutlenku siarki o 6,2%. Taka sytuacja może być związana z dokładniejszą niż do tej pory inwentaryzacją źródeł emisji na potrzeby opracowania planów gospodarki niskoemisyjnej, może też wynikać z wzrostu ilości zarejestrowanych pojazdów samochodowych (w tym na gaz) o 3,2%. Nie bez znaczenia jest także napływ zanieczyszczeń z sąsiednich województw.

9. W ramach RPOWP 2014-2020 wsparto 6 projektów dotyczących OZE, gdzie łączna kwota dofinansowania wyniosła 12 732 760,90 zł. Należy jednak zaznaczyć, że środki pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego zostały dopiero uruchomione.
10. W latach 2015-2016 prowadzono liczne działania edukacyjne, które realizowały parki narodowe i krajobrazowe, RDOŚ, samorządy wszystkich szczebli, organizacje pozarządowe, szkoły.
11. Inwestycje związane z ochroną środowiska były realizowane przy pomocy środków pochodzących z budżetów JST, funduszy UE, WFOSiGW w Białymstoku i NFOŚiGW w Warszawie i RPOWP 2014-2020. W ramach ww. środków w latach 2015-2016 wypłacono wsparcie na kwotę 348 464 346,41 zł.
12. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska samorząd województwa ma obowiązek wykonania raportu z Programu ochrony środowiska, przy czym ustawodawca nie określił zakresu i formy tego raportu. Jednocześnie brak podstaw prawnych do zobowiązania innych podmiotów do przekazywania niezbędnych danych koniecznych do wykonania Raportu w istotny sposób utrudnia możliwość przedstawienia wszystkich danych i zależy od dobrej woli ankietowanych. Na ankietującą odpowiedziało 127 podmiotów w tym JST.
13. Samorząd Województwa Podlaskiego nie posiada podstaw prawnych, aby egzekwować od samorządów powiatowych i gminnych podejmowanie konkretnych działań do realizacji założonych w Programie celów.

6. Załącznik - wzory ankiet

**Ankieta
dotycząca opracowania
Raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego”
za okres 2015-2016**

Wypełnioną ankietę prosimy przesyłać do dnia **23.06.2017 r.** na adres:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.
ul. Elewatorska 17 lok. 1
15-620 Białystok

Ankiety poproszę wypełnić w zakresie posiadanych informacji oraz kompetencji.

**Ankiety można otrzymać i wypełnić również w wersji elektronicznej,
w tym celu prosimy o kontakt.**

Osoby do kontaktu ze strony Wykonawcy:

Barbara Waćław
Tel. 85 744 54 99
Fax: 85 307 64 76
Kom. 516 107 616
e-mail: srodowisko@izr.pl

Agnieszka Kasperowicz
Tel. 85 744 54 99
Fax: 85 307 64 76
e-mail: kasperowicz@izr.pl

1. Województwo: **podlaskie**
2. Powiat: .....
3. Gmina: .....
4. Instytucja¹¹: .....
5. Osoba do kontaktu w sprawie niniejszej ankiety (imię i nazwisko, stanowisko, tel./fax, e-mail)

---

¹¹ W przypadku instytucji innej niż gmina/ powiat

Dotyczy zamierzeń inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska w latach 2015- 2016

(Prosimy o podanie zrealizowanych zadań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska)

Priorytety	Szacowany koszt	Finansowanie ze środków: własnych, WFOŚiGW, NFOŚiGW/ fundusze unijne	Lata realizacji	Krótki opis planowanej inwestycji
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego oraz odnawialne źródła energii				
Przykładowe inwestycje:				
Termomodernizacja				
Inwestycje związane z oze (panele fotowoltaiczne, kolektory, biogazownia, wiatraki, pompy ciepła itp.),				
Wymiana starych kotłów na nowe o wyższej sprawności				
Wymiana stolarki okiennej, drzwi				
Budowa gazociągu / nowych przyłączy				
Budowa sieci ciepłowniczej/ nowych przyłączy				
Zakup autobusów/ aut o niskiej emisji spalin (np. z silnikami EURO 6, hybrydowych, elektrycznych)				
Inne? (jakie)				
Gospodarka wodna przykładowe inwestycje:				
Budowa/ rozbudowa/ modernizacja oczyszczalni ścieków				
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków				
Budowa/ rozbudowa/ modernizacja sieci wodociągowej				
Budowa/ rozbudowa/ modernizacja sieci kanalizacyjnej				
Budowa/ rozbudowa/ modernizacja sieci kanalizacji deszczowej				

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Priorytety	Szacowany koszt	Finansowanie ze środków: własnych, WFOŚiGW, NFOŚiGW/ fundusze unijne	Lata realizacji	Krótki opis planowanej inwestycji
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków				
Budowa/ modernizacja/ zamykanie stacji uzdatniania wody/ ujęć wody				
Budowa/ zagospodarowanie brzegów jezior				
Budowa stawów/ zbiorników wodnych				
Budowa/ modernizacja rowów melioracyjnych/ drenażu				
Inne? (jakie)				
Gospodarka odpadami przykładowe inwestycje:				
Zakup pojemników do selektywnej zbiórki				
Akcje/ kampanie/ ulotki/ szkolenia z zakresu gospodarki odpadami				
Organizacja PSZOK				
Inwestycje związane z budowa/ przebudową składowisk odpadów i instalacji odpadowych – kompostowni, sortowni itp.:				
Inne ? (jakie)				
Ochrona przyrody i krajobrazu przykładowe inwestycje:				
Powołanie nowych form ochrony przyrody np. pomników				
Budowa ścieżek edukacyjnych i infrastruktury towarzyszącej (wiat, miejsc na ognisko, ławek itp.)				
Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych Natura 2000				
Inwentaryzacje przyrodnicze				
Inne? (jakie)				

Priorytety	Szacowany koszt	Finansowanie ze środków: własnych, WFOŚiGW, NFOŚiGW/ fundusze unijne	Lata realizacji	Krótki opis planowanej inwestycji
Ochrona przed hałasem przykładowe inwestycje:				
Budowa/ przebudowa/ modernizacja dróg				
Budowa/ modernizacja/ przebudowa ścieżek rowerowych				
Budowa ekranów akustycznych				
Inne? (jakie)				
Ochrona przed polem elektromagnetyczne przykładowe inwestycje:				
Lokalizacja nowych masztów telefonii komórkowej/ radia/ telewizji				
Budowa nowych linii i przyłączy elektroenergetycznych				
Inne ? (jakie)				
Poważne awarie przemysłowe przykładowe inwestycje:				
Zakup nowych wozów strażackich				
Doposażenie jednostek OSP				
Inne? (jakie)				
Kopaliny przykładowe zadania:				
Ilość/ powierzchnia zlikwidowanych nielegalnych eksploatacji kopalin				
Ilość powstałych nowych miejsc pozyskiwania kopalin				
Inne? (jakie)				
Gleby i ich zanieczyszczenie przykładowe inwestycje:				
Rekultywacja/ zamknięcie składowisk odpadów				
Usuwanie wyrobów zawierających azbest				
Likwidacja „dzikich składowiska” odpadów				

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Priorytety	Szacowany koszt	Finansowanie ze środków: własnych, WFOŚiGW, NFOŚiGW/ fundusze unijne	Lata realizacji	Krótki opis planowanej inwestycji
Ilość prowadzonych programów rolno – środowiskowo – klimatycznych				
Inne ? (jakie)				
Edukacja ekologiczna przykładowe zamierzenia:				
Organizacja imprez o charakterze edukacyjnym				
Ulotki, broszury, kampanie informacyjne				
Warsztaty, szkolenia				
Inne ? (jakie)				

Ankieta skierowana do Urzędu Marszałkowskie Województwa Podlaskiego w Białymstoku

Działanie	Rok 2015-2016	Nazwa zrealizowanego zadania i krótki opis	Koszt całkowity przedsięwzięcia [zł]	Źródło finansowania
Wydawanie pozwoleń zintegrowanych Ilość wydanych pozwoleń zintegrowanych, dla kogo?				
Naliczanie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska - wielkość wpłaconych opłat, - w tym kwota kar (opłat zwiększonych) - liczba podmiotów odprowadzających opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska - liczba podmiotów sprawozdających w ramach systemu konieczności sprawozdawczości za gospodarcze korzystanie ze środowiska				
Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin, terenów zalewowych, obszarów zagrożonych hałasem z uwzględnieniem źródeł hałasu oraz wprowadzenie zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.				
Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska pod względem ich zgodności z obowiązującym prawodawstwem i programem wojewódzkim - liczba zaopiniowanych Programów ochrony środowiska (pozytywnych, negatywnych, do poprawy)				
Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego - liczba wydanych opinii (pozytywnych, negatywnych, do poprawy)				
Opracowanie Programów Ochrony Powietrza oraz Programów Ochrony Środowiska Przed Hałasem.				
Opracowanie i zatwierdzenie planów ochrony dla istniejących parków krajobrazowych.				
Ujmowanie w politykach wojewódzkich aspektów dotyczących ochrony wód				

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego za lata 2015-2016

Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych – kontynuacja				
Działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz hałasu z transportu poprzez rozwój infrastruktury drogowej				
Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja - liczba kampanii, jaki zakres, grupa docelowa, efekty itp.				
Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie –kontynuacja				
Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie –kontynuacja				
Promocja walorów przyrodniczych województwa ze szczególnym uwzględnieniem parków krajobrazowych				
Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców województwa.				
Modernizacja/budowa infrastruktury komunikacyjnej - długość, wydatkowane środki, zabezpieczenia środowiskowe				

7. Spis tabel

- Tabela 1. Stan wykonania harmonogramu realizacji zadań własnych Zarządu Województwa Podlaskiego
- Tabela 2. Opłaty ponoszone z tytułu korzystania ze środowiska wg ich rodzaju
- Tabela 3. Kotłownie i sieć ciepła na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 4. Sieć gazowa na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 5. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu powietrze atmosferyczne (PA) współfinansowane z WFOSiGW w Białymstoku
- Tabela 6. Projekty dofinansowane w ramach poddziałania 5.3.1.
- Tabela 7. Sieć wodociągowa na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 8. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w latach 2014-2016
- Tabela 9. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2015 i 2016 roku
- Tabela 10. Zużycie wody ogółem w 2014- 2016 r.
- Tabela 11. Sieć kanalizacyjna na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 12. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2016
- Tabela 13. Oczyszczalnie ścieków w województwie podlaskim, stan na koniec 2016 r.
- Tabela 14. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu
- Tabela 15. Ilość zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz stacji zlewnych w latach 2015-2016 na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 16. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu Gospodarka Wodna (W), które uzyskały wsparcie z WFOSiGW w Białymstoku
- Tabela 17. Realizacja zadań konserwacyjnych w latach 2015-2016
- Tabela 18. Powierzchnia obszarów chronionych województwa podlaskiego
- Tabela 19. Projekty w zakresie ochrony przyrody dofinansowane z RPO WP
- Tabela 20. Ilość, rodzaj i moc instalacji OZE na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 21. Wykaz projektów z zakresu OZE, które uzyskały wsparcie finansowe w latach 2015-2016 w ramach RPOWP 2014-2020 Oś Priorytetowa V. Gospodarka niskoemisyjna Działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii
- Tabela 22. Zadania zrealizowane w latach 2015-2016 w zakresie komponentu przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska, które uzyskały wsparcie z WFOSiGW w Białymstoku
- Tabela 23. Wydobycie kopalin w latach 2015- 2016 na terenie województwa podlaskiego
- Tabela 24. Wskaźniki stopnia realizacji *Programu*
- Tabela 25. Dofinansowanie przedsięwzięć z WFOŚiGW w Białymstoku
- Tabela 26. Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2015-2016 – wg form i dziedzin dofinansowania
- Tabela 27. Zadana dofinansowane w ramach POIiŚ 2007-2013 realizowane w latach 2015-2016

8. Spis rysunków

- Rysunek 3. Długość sieci wodociągowej w km w powiatach w latach 2015-2016
- Rysunek 4. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2015 r. i 2016 r.
- Rysunek 3. Wielkość wydobycia piasków i żwirów na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016
- Rysunek 4. Wielkość wydobycia kredy na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016
- Rysunek 5. Wielkość wydobycia piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016
- Rysunek 6. Wielkość wydobycia surowców ilastych ceramiki budowlanej na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016
- Rysunek 7. Wielkość wydobycia torfów na terenie województwa podlaskiego w latach 2013-2016

9. Wykaz aktów prawnych

- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r., poz. 1289 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r., poz. 519 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1073),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 ze zm.),
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1989),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2017 r., poz. 1849 ze zm.).